Споменица о отварању Универзитета, 1906.

Садржај

1. Еволуција Више наставе у Србији
2. Свечаност отварања Универзитета
3. Честитања о свечаности
4. Наставници
5. Ученици

378.4

СПОМЕНИЦА

О

ОТВАРАЊУ УНИВЕРЗИТЕТА

СПОМЕНИЦА.

ИЗВРШНО ВЕЋЕ ФРС
БИБЛИОТЕКА
БЕОГРАД

СПОМЕНИЦА

О ОТВАРАЊУ УНИВЕРЗИТЕТА.

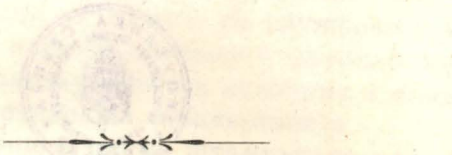

31784

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ.

1906.

Споменица ова издаје се према одлуци Универзитетског Савета од 1 септембра 1905. Према истој одлуци, она обухвата уводну расправу Г. Д-р. Богдана Гавриловића, професора Универзитета; затим, опис свечаности отварања Универзитета на дан 2 октобра 1905, и говоре том приликом држане; даље, текст депеша и писама којима је свечаност честитана; после, податке који се односе на службени и научни рад наставникâ које је свечаност затекла на Универзитету; напослетку, списак редовних и ванредних ученика на дан отварања Универзитета.

Говори, депеше и писма штампају се овде верно; српске депеше латиницом писане обраћене су у ћирилицу. Подаци о наставницима штампају се такође верно, т. ј. у облику у којем су их сами наставници за овај циљ поднели ректорату; изузимају се подаци на стр. 98, 114—116, који су сређени по службеним листовима дотичних наставника и пријавама њиховим од краја фебруара 1905. Измене, у колико су уопште чињене, тичу се само правописа и интерпункције.

САДРЖАЈ.

Еволуција Више наставе у Србији 1
Свечаност отварања Универзитета 15
Честитања о свечаности 39
Наставници 90
Ученици 155

ЕВОЛУЦИЈА ВИШЕ НАСТАВЕ У СРБИЈИ.

Прво затишје у јуначкој борби нашој с Турцима под Карађорђем имало је крупних последица у културном и просветном животу нашега народа. Један од најдаровитијих и најученијих Срба онога времена, знаменити Иван Југовић, основао је у то време у Београду Велику Школу, какве, по речима Вуковим, „Срби никад до онда нигдје нијесу имали“. Та школа је отворена с јесени год. 1808. Из неколико речи Доситијевих видеће се зашто је та школа основана. „Ми ваља, говорио је Доситије при свечаном отварању њеном, да се старамо да избавимо душу нашу од сужанства душевнога, то јест од незнања и слепоте умне“. А да се за тим у истину озбиљно тежило, види се и по првим учитељима те школе (Југовић, Радонић, Војиновић, Милутиновић), и по предметима који су се у њој учили (историја, земљопис, рачун, немачки језик, статистика, стилистика, државно и народно право, моралне поуке, итд.). Лазар Арсенијевић Баталака, који је заједно с Вуком био ђак Велике Школе, описао је у својој Историји Српског Устанка укратко ту школу, која није имала неког нарочитог устројства, и за коју су „љубав к отечеству и потреба земаљска написале штатут у глави правитељства, и у души и срцу професора“. По тој Баталакиној историји, а и по свему осталом што се до данас зна о културним, друштвеним, политичким и просветним приликама ондашњег времена, сме се поуздано тврдити да је та Велика Школа утицала на све гране народног живота. И ако је она год. 1813 заједно са првим основама нове српске државе пропала, и ако Вук пише да се у земљи после тога „учење књиге било повратило са свијем на старо“, ипак је несум-

њиво да се успомена на ту знамениту појаву нашег просветног живота у свеснијим слојевима нашега народа није изгубила. Тако је још 1820 год. Вук саветовао Кнезу Милошу да оснује једну школу у којој би 15—20 ђака могло учити историју, земљопис, граматику, рачун и права. Али од тога тада не би ништа.

Тек год. 1830 отворио је Димитрије Исаиловић, по наредби Кнеза Милоша, Велику Школу у Београду. Та школа буде на концу 1833 године премештена у Крагујевац, и ту су ју први пут службено почели звати гимназијом. Год. 1838 имала је ова гимназија пет разреда: најмлађу, средњу и најстарију граматикалну класу (по садашњем називу: први, други и трећи разред гимназије), и две »класе човечности«: реторику и поетику.

Природно је да се на томе није могло остати. И Вук и Милош Светић Хаџић саветовали су Кнезу Милошу да оснује и школу за више образовање. По једноме писму Вукову из год. 1832 види се најбоље како је Вук мислио да ваља извести просветну реформу у земљи. У томе писму пише он Кнезу Милошу да би требало отворити три велике школе у Србији: »једну у Шумадији, другу доље преко Мораве, а трећу горе преко Колубаре, а осим тога и једну праву гимназију, а по том мало по мало лицеум и университет«.

Пошто је после адријанопољског мира Србија добила самосталну унутрашњу управу и самосталне судове, то је Кнез Милош убрзо уочио да што пре ваља у земљи спремити и добро изучити службенике држави. Зато је основана поменута Велика Школа у Београду (1830); зато је установљено министарство просвете (1838 г.); зато је Исаиловић постављен за помоћника ондашњег попечитеља просвете Стефана Стефановића Тенке; и зато је, напослетку, 19 јуна 1838 год., Кнез Милош писао министру просвете да би радо тадашњу гимназију крагујевачку »возвисио« на лицеј. И тако и би. Октобра месеца те године отвори се лицеј.

Устројства свога ни та школа није имала, али се зна како је о томе Кнез Милош могао мислити. Установљавајући прву гимназију, рекао је он ово: »хоћу да се предају науке које се предају и по европским таквим школама«. И тако је Кнез одобрио, а министарство наредило да се у лицеју у првој години (првом разреду) уче ове науке: философија,

општа историја, чиста математика, статистика, немачки језик, и цртање. Све те науке предавала су двојица професора (Атанасије Теодоровић и Петар Радовановић), а учење цртања буде поверено једноме учитељу (Николи Алковићу). У јесен 1839 год. отворен је и други разред; додато буде још неколико предмета (физика, практична геометрија, и француски језик), и би постављен први ректор (Атанасије Николић). У почетку год. 1841 буде установљен и први разред права, а у »философијско« одељење уђу још и ови предмети: грађанска архитектура и пољска економија.

Стање у школи је у то доба било бедно. Један или двојица професора морали су предавати науке у читавим факултетима; књига, збирака, лабораторија није било никаквих; књиге су се могле набављати тек кад на то министарство пристане! Поред тога, нису ни ђаци из гимназија долазили с довољном спремом у лицеј, и ректор лицеја морао је 1840 год. саопштити директору крагујевачке гимназије да се мало учи у класама човечности, што се увидело »из осмотренија за прво теченије месечног испита«. Тежећи за бољом средином, радили су професори лицеја стално на томе да се лицеј премести из Крагујевца у Београд, што би и учињено год. 1841.

Идуће године буду Обреновићи прогнани из земље, и за кнеза би проглашен Александар Карађорђевић. Под њим је установљен други разред права (римско право, кривично право, грађански законик, поступак судски, грађански и кривични), тако да се правнички факултет лицеја по предметима који су се учили у њему могао мерити са правничким академијама на страни.

Год. 1844, 23 септембра, изашло је »Устројеније јавног училиштног наставленија«. То је био закон о уређењу јавне наставе, и тај закон је израђен зато »да би се нараштај српски воспитати, изобразити и полезним наукама за своју и отечества свога срећу обогатити могао«. Тим законом обухваћен је и »лицеум или велико училиште«, а главне одредбе његове су ово: лицеј има два одељења, философијски и правословни; професори морају бити људи учени и морални; ректора бира савет; министарство одређује које ће предмете који професор предавати, а сваки професор мора преко ректора подносити своја предавања министарству, просвете и ово их мора најпре одобрити. Тим су законом и батине уки-

нуте; повећан је број предмета и у једном, и у другом факултету, итд.

У томе дође и знаменита 1848 година. Тежња за слободом, која је у то доба онако силно прострујала свеколико друштво Западне Европе, изазвала је и у нас живљи покрет у свима правцима јавнога живота. То се опазило и на лицеју, и има нешто што нарочито треба поменути на овоме месту.

Познато је да неки енглески универзитети имају своје заступнике у парламенту. У време, о коме је у овај мах реч, десило се то исто и у нас! Скупштина је на име била сазвана у Крагујевац и професор Исидор Стојановић је као избраник лицејски заступао лицеј на тој Скупштини.

Год. 1850 отворен је у правничком одељењу и трећи разред (јавно право Србије, административно и међународно право, кривични поступак, и т. д.), и тим је правнички факултет знатно потиснуо у назад и иначе слаб философски факултет. Но како је влада стално ишла за тим да се у лицеју стручна настава с једне стране појача, а с друге стране прошири, то је већ год. 1853 изашло „Устројеније књажевско-српског лицеја“. Главне тачке тога устројства су ово: Лицеј има три одељења: „правословно, јестествословно-техническо, и обште“; Савет бира ректора (на три године); он даје своје мишљење о кандидатима који хоће да заузму професорска места у лицеју; он сам набавља књиге и остала научна средства; њему је дужност да предлаже министарству измене у закону, како би се настава могла поправити, ит.д., ит.д.

Поред свега тога што је ово Устројеније у многоме напредније било од оног пређашњег, ипак се непосредно тим устројством није много добило. Професора је било мало, а предмета много. С тога су професори били преоптерећени силним предавањем. Недељно је по томе закону сваки професор морао имати најмање шест часова, али о томе минимуму у ствари није било ни помена. Примера ради навешћу да је један професор предавао и вишу математику, и практичну геометрију и механику и архитектуру. Тај професор је, другим речима, према ондашњим приликама техничке наставе, био једини професор технике у школи! А да би професори и у тим тешким приликама уредно држали своје часове, ушла је у то устројство једна одредба, по којој би се професору кад на час не дође, а о томе ректора не извести,

одбијао »на ползу правителствене кассе« један део плате — онолико колико би му за тај час у име плате припадало.

Пошто је било мало изгледа да ће се стање у школи само собом поправити, то су професори тражили да се закон измени, да се катедре умноже, да професори буду прави стручњаци а не енциклопедисти, да школа не буде само стручна већ и научна, да се за библиотеке, кабинете, институте и лабораторије буџетом веће суме одређују, ит.д. Све је то покретано тако често и с толико снаге да се одмах по повратку Кнеза Милоша у земљу најозбиљније почело мислити на оснивање првог српског Универзитета. То питање се у току 1859 у Српским Новинама стално почело расправљати, и ваља, чини ми се, поменути да се у оно доба смело у службеним новинама предлагати да се у Београду оснује »Карађорђев Универзитет«, јер су наши стари сматрали да би то био »достојан споменик великом мужу, добротвору Србије, који би му подигао други велики муж и добротвор њен, сада срећно владајући кнез«.

Тежња за оснивањем српског Универзитета јављала се међутим у ученим круговима много раније, још под Карађорђем, што се може потврдити овим. У ондашњој Великој Школи учило се у државном праву да је »началствујуштега« дужност и »заведенија учебна, као што су мале и велике школе, Академије и Всеучилишта у држави поставити«. Природно је да се та тежња онда у ширим слојевима није могла осећати, и да је она по логици самих догађаја на измаку педесетих година прошлога века морала имати много јаче и стварније обележје.

По једној белешци која је 7. новембра 1859 изашла у службеним новинама, види се да је и Кнез Милош врло радо прихватио замисао о оснивању Универзитета, а по чланцима који су одмах после тога почели излазити у тим новинама (вероватно из пера бившег професора лицеја, а тадашњег министра просвете Димитрија Матића) може се судити колико су просвећени синови нашега народа још у оно време умели ценити културни и политички значај Универзитета. Гледајући у Универзитету само крајње циљеве својих узвишених смерова, и оцењујући махом нестварно, готово безазлено, ондашње прилике наше у држави, народу и школи, наши стари добрим делом нису могли ни посумњати да се до Универзитета

доћи неће. Унутрашње размирице и важни политички догађаји онога времена скренуше међутим пажњу владе с тог питања на другу страну, и тако се о Универзитету говорило само још у кругу професора лицејских, но и ту много озбиљније и много свестраније но пре.

У то доба су се већ Даничић, а по мало и Панчић, новим правцем свога рада знатно одвојили од осталих другова у школи, и тиме би поремећена једнодушност која је пре тога владала у лицеју у питању универзитетском. Колико су се заоштриле биле супротности у погледима на то питање, видеће се најбоље по овоме. Године 1863 поклонио је »свом отечеству« знаменити родољуб Миша Атанасијевић један величанствен дом, и у тај дом требало је с јесени да се усели и лицеј. У седницама саветским се те године поново расправљало питање о изменама устројства од год. 1853. Нарочито је бурна била она седница у којој се већало о томе како ће се звати нова школа. Једни су хтели да се та школа назива Мајор Мишин Универзитет; већина је била за то да јој се да просто име Универзитет, али се Ђуро Даничић томе јако и толико опирао да је на крају седнице тражио да уђе у записник да је један од оне тројице професорâ који су били против тог имена био и он. Том приликом је Савет израдио и формалан предлог о изменама поменутог устројства, и од тог предлога уђе један део и у знаменити закон о устројству Велике Школе (Академије) од 24 септембра 1863.

По томе закону је Велика Школа »научно заведење за вишу и стручну изображеност«. Она има три факултета: философски, технички и правни; у првом факултету уче се науке три, а у остала два четири године. Академијски Савет стара се да се учење и предавање наука усавршава; он прегледа програме професора свију факултета и одређује за сваки предмет часове предавања; он бира »деловодитеља« и с концем године извештава министра о раду у школи. Поред професора, има и суплената; и једне и друге поставља министар по саслушању Академијског Савета. Заведене су и доцентуре, и побројане су науке. Природне науке и математика убројане су међу науке техничког факултета. Ректора по томе закону поставља владалац на предлог министра просвете, ит.д.

Тај закон имао је много својих мана. Аутономија није готово ничим била заједмчена; професори су поново били пре-

оптерећени силним предавањем, тако да се на јачи научни рад готово није могло ни помишљати; ђаци су према распореду предмета добијали више неко опште него стручно образовање; о квалификацијама професора и суплената у целоме закону нема нигде ни помена! Уза све то, додата је том закону одмах идуће године једна рђава одредба о хонорарним професорима, која се убрзо (1868 год. 9 окт.) измени једним рђавим законом. По тим законским одредбама могао је министар »у случају потребе« поставити у Великој Школи и хонорарне професоре не питајући о томе ништа Академијски Савет. Да је при томе било злоупотреба, о томе не треба ни говорити.

Кад се све то има у виду, онда ће се лако схватити зашто су професори непрестано тежили за тим да се тај закон из основа измени. До тога међутим тада не дође, али се с делимичним мењањем закона почело већ год. 1871. Тако је законом од 29 септембра 1871 одређено да професори и супленти Велике Школе могу бити само они који су »свршили који факултет наше или које странске Велике Школе с врло добрим успехом, или који су се одликовали својим књижевним пословима у струци за коју се траже«. Тада је установљен и академијски суд за суђење већих кривица; у суду су ректор и још два редовна професора, које министар за чланове поставља.

Ускоро за тим враћено је изменама законским од 12 децембра 1871 право Великој Школи да сама себи бира ректора из круга редовних професора, а изменама од 20 децембра те исте године учињен је знатан корак унапред тим што су предмети боље распоређени по факултетима; што се филозофски факултет предвојио на два стручна одсека: на историјско-филолошки и природно-математички одсек, и што се одмах после тога многе катедре (буџетским путем) основаше.

Последице свега тога морале су се осетити у школи и на школском раду: ђаци су остављали школу много спремнији, а професори су с већом љубављу радили на свом узвишеном послу.

Године 1880 јануара месеца изашле су нове измене и допуне у закону о устројству Велике Школе од год. 1863. Тим законом је поново и коначно утврђен распоред предмета на катедре, уведено је неколико нових наука, повишено је

учење у филозофском факултету са три на четири године, и, што је, чини ми се, најважније, остављено је једним чланом тога закона и право министру просвете да у споразуму са Академијским Саветом Велике Школе може отварати нове катедре.

Да би се видело шта се с једне стране у министарству хтело постићи тим изменама, и како су опет с друге стране те измене примљене у Савету Велике Школе, навешћу ово неколико речи тадашњег министра просвете, Стојана Бошковића, и тадашњег ректора Велике Школе, Стојана Марковића. Спроводећи Великој Школи измене закона, каже министар просвете како се тим изменама о уређењу Велике Школе »уводе поправке које су се у течају времена и према напредним приликама нашим показале нужне, те да се што скорије добије у материјалном и умном погледу довољна припрема за онај велики и жељно очекивани тренутак који ће у духовном животу српскога народа обележити нову епоху напретка и славе, када ће се отворити у Београду српски Универзитет, сведок и јемство, извор и средиште пуног и самосталног културног и умног развитка народног«. А у одговору министру пише ректор како је Савет мислио о мерама којима би се ишло на то »да се академијско образовање по факултетима у правцу веће стручности појача, и тиме у исто време отпочне спремати земљиште за што скорије оснивање српског Универзитета — овог неизоставног услова и најпоузданијег јемства за народни опстанак и развитак«, и како Савет Велике Школе »жели и тежи и са своје стране да садашња независна Србија и у културно-просветном погледу постане моћном чињеницом, средиштем и кристализацијоном тачком целога Српства, те да тако у светско-историјском животу народа врши ону мисију које је она по моћним изворима своје животне снаге достојна«.

Тиме су јасно обележена била оба гледишта: и министарско, и саветско. Но поред све бриге Савета и све предусретљивости Министарства Просвете, није се могло стручно образовање појачати онако како се то желело и колико је то било потребно.

Ни технички, ни правнички факултет нису имали својих одсека, а ђаци филозофског факултета, и ако је филозофски факултет имао два одсека, били су преоптерећени не само појединим наукама, но и читавим научним гранама. Без икак-

вог даљег објашњења, довољно је поменути да су се у оба одсека филозофског факултета обавезно поред главних стручних предмета морале учити ове науке: филозофија (сви делови), историја српскога народа с историјом осталих словенских народа, анатомија и физиологија, народна економија, статистика, упоредна географија и етнографија, педагогика и јавна хигијена. То значи да се наша Велика Школа, поред свих измена од год. 1873 и год. 1880, релативно мало могла примакнути ономе циљу који јој је био законом одређен.

Но поред тога било је и других разлога због којих се у школи није могло радити како ваља. Професори су често напуштали професорску службу било намерно у тежњи за нечим бољим, било по жељи владаочевој, било силом власти и политичких прилика, и то није било само тако у последње време, но и раније. Многи од њих су, оставивши школу и тих научни рад, у нашем бурном политичком животу убрзо заузели угледна, прва и најистакнутија места у држави. Због тога се дешавало да су у Велику Школу као професори улазили и они којима наука и школа нису биле циљ већ средство које ће их што пре избацити у врхове друштва и државне службе. Та несталност професора на катедрама била је, разуме се, од штете и по наставу, и по научни рад, и по онај лепи дух који се с таквим радом упоредо развија.

Због тих и још многих других мана у закону морали су просветни радници помишљати на озбиљније и радикалније измене више наставе. У то време већ је и Србија била проглашена (20 фебр. 1883) за краљевину. После тога (1 нов. 1886) би основана и Академија Наука. Осим тога је и рад многих знаменитих професора и научника наших далеко изашао изван оквира професора једне стручне школе. Уза све то су наши суседи Хрвати, Мађари, Румуни и Грци већ одавно имали своје Универзитете. И тако се и у нас поново, и мислим тек тада с правом, поче мислити на оснивање Универзитета. Тако је, колико је мени познато, прво Јован Бошковић као ректор Велике Школе израдио пројекат закона о Универзитету; он је и као министар просвете 1892 год. оснивање Универзитета унео у програм либералне владе; он је првих дана свога министровања (12 авг. 1892 год.) завео у Великој Школи индексе »по начину других већих и мањих свеучилишта у Европи«; по његову мишљењу се медицински

факултет требао издржавати приходима санитетског фонда, а технички Коларчевим Фондом, и зато би се технички факултет звао »технички факултет Илије Коларца«. Од тога међутим тада, због разних узрока, не би ништа. Али поред свега тога питање о оснивању Универзитета . . . . . није легло. После државног удара од 1 априла идуће године, обратио се тадашњи министар просвете Др. Лазар Докић Академијском Савету с питањем »шта све треба урадити, шта изменити, допунити, или као ново увести у данашњем устројству Велике Школе, те да она постане Универзитетом, највишим научним училиштем и културним средиштем Краљевине Србије«. Мислећи да закон о устројству Велике Школе треба из основа изменити, изради Академијски Савет пројекат закона о Универзитету. Тај пројекат би наштампан за Народну Скупштину, али јој није поднесен.

С јесени год. 1896, под министром Љуб. Ковачевићем и ректором Јов. Жујовићем, буду поново у Савету на брзу руку израђене измене и допуне у закону о устројству Велике Школе. Те измене и допуне изнесене су 8 октобра пред Народну Скупштину, и већ 22 октобра буду и узакоњене.

Као стручна школа добила је Велика Школа тим законом много. Учење у факултетима подељено је одмах по гранама сродних наука. Из историјско-филозофског одсека постали су одсеци: лингвистичко-литерарни и историјско-географски, а из природно-математичког одсеци математичко-физички и јестаственичко-хемијски, па како су у лингвистичко-литерарном одсеку науке биле подељене у четири групе, то се у ствари из дотадашња два одсека филозофског факултета добило свега седам одсека. Технички факултет се према потребама наставе поделио у три одсека: у одсек грађевински и механичко-технички, и у одсек за архитекте, а правнички факултет у два одсека: у одсек судски и политичко-економни. То је једна и најстварнија добит од тога закона. Но тим законом добило се доста и у другом правцу. Тако се, на пример, настава у Великој Школи знатно примакла правој универзитетској настави тиме што су ученици морали радити и у семинарима, заводима и лабораторијама. Тим законом установљени су поред Академијског Савета и факултетски савети. Академијски Савет чинили су: ректор и сви редовни професори свију факултета, а скупови свих редовних и ванредних професора појединих

факултета звали су се факултетским саветима. Пошто су по закону факултети добили право унутрашње организације, то су савети факултетски израдили факултетске уредбе — сваки Савет уредбу свога факултета — и тим уредбама је тачно био обележен круг рада појединих факултета. Суплентура је овим законом укинута, а наставници буду подељени у ове категорије: у редовне, ванредне и хонорарне професоре, у доценте и учитеље. Сваки од тих наставника морао је бити најпре изабрат било у једном, било у другом савету, па тек онда потврђен, и тим је Велика Школа добила оно право за које се она толико борила — право по коме министар не може наметнути ни једног наставника школи кад га ова ма из којих разлога неће да прими.

То су у главноме биле одредбе тог првог закона. По организацији наставе Велика Школа тада нити је била чисто стручна, нити права научна школа, то је била нека комбинација француског факултетског и немачког универзитетског учења. Истина, у општој уредби њеној стајало је изриком да је Велика Школа „научни завод за највишу стручну наставу“, али се по факултетским уредбама види да су факултети тежили да изађу из оних уских граница у којима се према задатку школе требао кретати њихов рад. Тако је, на пример, у уредби филозофског факултета као циљ наставе истакнуто не само темељно проучавање појединих наука но и спрема самосталних радника на научним пољима. Те исте тежње, само у мало другом облику, могле су се осетити и у уредбама остала два факултета. Па ипак, све те тежње нису могле ни из далека одговорити захтевима праве научне наставе. С тога је питање о Универзитету морало убрзо после тога поново васкрснути, само што га тада нису покренули нити професори Велике Школе, нити Министарство Просвете. Око седамдесет посланика Народне Скупштине изнело је Скупштини 18 новембра 1898 год. предлог о оснивању Универзитета, сматрајући да је „жеља српског народа да Србија у средини Српства постане центар науке и књижевности“. Тај предлог би у Скупштини једнодушно прихваћен, и већ с пролећа идуће године отпоче једна знаменита комисија радити на пројекту закона о Универзитету. Чланови те комисије били су академици: Стојан Бошковић (председник комисије), Љуб. Клерић, Андра Николић и Пера Ђорђевић, и професори Велике

Школе: Никола Стаменковић (тадашњи ректор), Д-р Војислав Бакић, Д-р Милан Јовановић-Батут, Д-р Драгутин Мијушковић, Ђ. М. Станојевић, и ја.

Пре него што је пришла изради самога пројекта, морала је комисија одговорити на неколико питања која јој је тадашњи Министар Просвете А. Ђорђевић био поставио. Ово су у главноме та питања: 1. да ли је Краљевини Србији потребан Универзитет; 2. да ли су установе и заводи којима је тадашња Велика Школа располагала довољни и за успешну универзитетску наставу, или би било потребно њих новим научним средствима појачати, па и нове институте основати; и 3. колика би новчана помоћ од стране државе поред тадашњег великошколског буџета била потребна за издржавање Универзитета? Пречистивши с тим питањима, поче комисија, било према усменом обавештењу, било према писменим рефератима (мишљење Архимандрита Нићифора Дучића о богословском факултету, знаменити реферат Д-ра Милана Јовановића-Батута о медицинском факултету, и мој реферат о слободи наставе и слободи учења), расправљати и о овим основним тачкама будућег универзитетског закона: о задатку и правима Универзитета, о факултетима и универзитетским властима, о наставницима и слушаоцима, о настави и испитима и, на послетку, о прелазном наређењу. Кад је и с тим свршено, буде одређен ужи одбор за израду пројекта закона о Универзитету. У тај одбор су ушли ови чланови: Никола Стаменковић, Д-р Војислав Бакић, Д-р Милан Јовановић-Батут, Д-р Драг. Мијушковић, и ја. Нацрт пројекта израдио је Д-р Воj. Бакић, и тај нацрт буде у неколико измењен и допуњен, најпре у ужем одбору, за тим у комисији.

Тако је постао тај знаменити пројекат закона који је »имао да послужи као основа за израду закона о Универзитету«. Но тај пројекат не би изнесен пред Скупштину. Тадашњи министар просвете А. Ђорђевић израдио је у брзо после тога сам један пројекат, а о Св. Сави 1900 год. требао је бити потписат и закон о Универзитету. Због разних сплетака и тада од Универзитета не би ништа, али се питање универзитетско толико било заталасало да се оно тако рећи никако није ни скидало с дневнога реда. Њега су у јавности одржавали које стручни чланци и разни други написи, које говори о Св. Сави у Великој Школи, које штампа, — чији је један део,

често с много жучности, у ширим слојевима друштвеним стварао праву анархију у погледима на значај Универзитета, — које разне комисије и разни законски пројекти. Ових последњих било је у релативно кратком размаку времена врло много, као што ће се из овог кратког прегледа видети.

Год. 1901, децембра 14, поднео је Скупштини пројекат закона о Универзитету тадашњи министар просвете Љуб. Ковачевић. Пошто се и тадашњи министар председник Др. Мих. Вујић лично врло много заузимао за то питање, и пошто је он сам у неколико конференција с двојицом професора Велике Школе (с Д-ром Јованом Цвијићем и са мном) претресао све главније основе будућег закона, то се као у тврдо мислило да ће се већ с почетка идуће године Велика Школа прогласити за Универзитет. Тај пројекат је био већ и пред скупштинским и универзитетским одбором, и овај га је Скупштини вратио 22 марта 1902 год. с два одвојена мишљења. Чим се сазнало за министарски пројекат, професори Велике Школе, незадовољни њим, напишу Народном Представништву и Краљевској Влади представку, и уједно поднесу Скупштини свој пројекат. Министра Ковачевића оборе међутим на другом једном закону у Скупштини, и тако се поново одложи универзитетско питање до бољих прилика. Прејемник Љуб. Ковачевића у министарству просвете Драгутин Стаменковић, мислећи да изнесе пројекат закона о Универзитету пред Скупштину, одреди одмах с јесени комисију за израду пројекта, и комисија у истину поче и радити пројекат. У томе министарство паде, и питање универзитетско се за неко време због важних политичких догађаја за мало притаја, све док га Љуб. Давидовић, као министар просвете, не оживе. И он је радио и израдио један пројекат, у колико ја знам, најпре с Д-р Драгољубом Павловићем и К. Стојановићем, па онда са Д-р Јов. Цвијићем, Љуб. Стојановићем, Д-р Свет. Радовановићем, Слободаном Јовановићем, и Миланом Капетановићем. Пројекат тај је наштампан, али Универзитет и тада није основан. На послетку, после толиких безуспешних покушаја, покрене А. Николић као министар просвете поново питање о оснивању Универзитета, и он га сретно и реши. Вреди поменути да је том приликом у Скупштини у начелу гласало 110 посланика, а седморица њих је гласало против предлога.

27 фебруара 1905 год. потписан је закон о Универзитету. Тога дана је укинута Велика Школа. Једна се светлост морала угасити, да би се место ње друга, јача, могла појавити. Будућност ће показати хоће ли она, као што јој је то било намењено, изагнати мрак из нашега друштва и својим зрацима обасјати цело Српство.

Богдан Гавриловић.

СВЕЧАНОСТ ОТВАРАЊА УНИВЕРЗИТЕТА.

Свечаност отварања Универзитета извршена је 2 октобра 1905.

Она је текла овако.

У дворани универзитетској, пре девет и по часова, били су чланови дипломатскога тела, народни посланици, чланови Министарског Савета, чланови Државног Савета, Њ. ВП. Митрополит, Њ. П. Епископи, чланови С. К. Академије, ректор и наставници Универзитета, управници просветних завода, наставници средњих и стручних школа, учитељи основних школа, представници просветних и културних друштава и установа, представници трговачког сталежа, новинари, и други угледнији грађани, итд. Од страних Универзитета и научних тела, били су изасланици Универзитета загребачког, софиског, и туринског, изасланик Словенског Друштва из Прага, изасланик Матице Словеначке, изасланик и управник Текелианума. У девет и по часова дошао је Њ. В. КРАЉ са Њ. К. В. Престолонаследником, и прогласио је да је Универзитет отворен, овом речју:

„Господо,

„Навршиће се скоро сто година од како је мој дед, врховни вожд, са својим друговима подигао Велику Школу у Београду. Наши неписмени претци осећали су да будућност Србије не може почивати на сабљи и пиштољу. Они су омладини дали завод који би је оспособио да духовним оружјем развије и ојача њихово дело. И данас, отварајући Универзитет српски, право је да се сетимо тога рада врховног вожда и његових другова, и да речемо: слава им!

»Сто година је прошло од како је, првим устанком, ударен темељ данашњој слободној Краљевини Србији. За то време она је полако напредовала, имајући да савлађује у своме напретку многе велике унутрашње и спољашње тешкоће. То лагано али стално напредовање наше отаџбине огледа се у вишој просвети њеној. Од скромне Карађорђеве Велике Школе, преко доцније гимназије, лицеја, и Велике Школе, развио се Универзитет. Он је природна последица развитка науке српске, он је чедо умних напора читавих поколења. Отварајући га данас, сетимо се свих претеча његових. Сетимо се свих научника, књижевника, свих државника који су га радом својим омогућили, и рецимо: хвала им!

»Подизањем Велике Школе на ступањ Универзитета створен је центар из кога ће српски научници, још у јачој мери но до сада, износити своје радове и улагати их у велику ризницу светске науке. Омладина српска из свих крајева црпшће од сада светску науку на своме језику из тог српског научног центра. Ми смо сви потпуно свесни да је сваки почетак и тежак и несавршен. На нама је да то просветно мезимче српско свом љубављу прихватимо и да га сваки према својој снази и способности помажемо у напредовању његовом. Оглашујући да је Универзитет српски отворен, ја вам желим, господо професори и господо слушаоци, срећан рад на добро Србије и Српства.«

Хор »Обилића« отпевао је на то песму »Пред српским Универзитетом« (речи Г. Владимира Станимировића, композиција Г. Божидара Јоксимовића).

Затим је Председник Министарског Савета и Министар Просвете Г. ЉУБОМИР СТОЈАНОВИЋ поздравио наставнике Универзитета овим говором:

»Допустите ми, господо професори, да вам ја први честитам данашњи и по вас и по српску просвету знаменити чин — отварање првог Српског Универзитета. Честитам вама, јер сте га ви и створили, а Народна Скупштина и Краљ само су санкционисали ваш и ваших претходника рад као професора прељашње Велике Школе.

»Ја имам пуно уверења да се они неће покајати што су то учинили. Неће се покајати зато што ћете ви сада моћи

и више него до сада својим трудом узиђивати нове и нове камене у велику зграду светске, и што ћете подићи читаву зграду српске науке, која се већ увелике гради, на славу вашу, а на понос наше отаџбине. Ви ћете својим истрајним радом подићи наш млади Универзитет на висину чувених светских Универзитета.

„Мален је број људи који ће моћи по заслузи оценити ваш рад у томе правцу; много је већи број оних који ће вас ценити по другој страни вашега рада, по вашим васпитаницима. Није наш Универзитет само огњиште науке, већ и школа из које излазе радници за све гране наше државне управе. Универзитет је — да се изразим у слици — што и срце у организму, па ако је крв коју оно шаље свима органима нездрава, како ће организам бити здрав? То управо и јесте битни задатак вашега рада, од тога ће зависити укупни наш државни напредак, то ће осетити и сиромашни сељак у колеби и богataш у палати. Ја сам уверен да ћете ви и у том правцу одговорити очекивањима земље и народа.

„Па ако и не можете свакоме од њих предати онолико знања колико би желели, има нешто што свакоме можете дати, што сваки може увидети, осетити и научити, а то је љубав и преданост своме послу, савесност и истрајност у раду, уредно и тачно вршење својих дужности. Будите вашим васпитаницима у томе жив свакидашњи пример, јер је нашој отаџбини исто толико потребна честитост колико и наука.“

Затим је ректор Универзитета Г. СИМА ЛОЗАНИЋ прочитао свој говор, који гласи:

„Ваше Величанство,
„Ваше Височанство,
„Поштовани зборе,

„О данашњој свечаности којом је Ваше Величанство благоволело отворити наш нови Универзитет, хитам да поднесем у име универзитетских грађана најпонизнију захвалност за високо старање које је Ваше Величанство указало српској просвети, давши јој Универзитет, тај највиши храм науке, који смо толико дуго и тако жељно ишчекивали. У низу великих дела која ће китити владавину Вашега Величанства, Универзитет ће, зацело, имати и највећега значаја, и најдаљега до-

машаја. Подносећи захвалност за то високо старање кличем: да живи Његово Величанство Краљ Петар I и узвишени Краљевски Му Дом.

»Захваљујем и Краљевским Владама које су уређење нашега Универзитета тако мудро смислиле, и тако лепо извеле, те су тиме тој новој школи правилан развој обезбедиле.

»Захваљујем и Народном Представништву, које је предлог закона о Универзитету онако брижљиво проучило, и онако једнодушно примило, и које је нашем Универзитету обилате потребе предвидело.

»Захваљујем, најзад, и свима онима који су ма у чему имали удела да се универзитетско питање реши код нас правилно.

»Сви трудбеници тог великог дела добиће најлепшу награду у оном задовољству које ће осећати кад буду гледали плодове свога труда, кад буду гледали успехе нашега Универзитета.

»Са особитим задовољством поздрављам вас, поштовани гости, и захваљујем вашем учешћу у овој нашој светковини. Нарочито сам захвалан дипломатском телу и страним изасланицима; а врло ми је мило што видим на овом збору представнике просветних установа, научнике, књижевнике, и знатне људе из свију српских крајева. Сакупили смо се сви око наше српске »alma mater«, да нас она својим материнским загрљајем духовно у једно споји.

»Колегиум нашега Универзитета слави данашњу светковину с неким особитим осећајем, с осећајем у коме, поред радости, има и зебње, јер је свестан тежине повереног му задатка; зна колико је тешко подићи први универзитет једнога младога народа до висине, да може остварити наде која се полажу на њ. Али се уздам да ћемо моћи одговорити том великом позиву, јер ћемо му се предати сви сложно. Колегиуму који се примио да носи то тешко бреме, честитам то самопоуздање.

»Вама, драги ученици, нашим академским садруговима — комилитонима — честитам данашњу свечаност нарочито, јер је вама пала у део срећа да будете на првому српском Универзитету први ученици, а затим ћете му бити и први сарадници. Велика је та срећа за вас стога што ћете ви и ваши следбеници имати да остварите наде које цело Српство

очекује од нашега Универзитета. Задатак је и велик и тежак; али се уздам да ћемо ми, ваши наставници, умети да вас одушевимо и да спремимо за тај велики позив, јер ћемо вас увести у највиши храм науке који је пун саме истине; а ви, кад будете само пришли том светлом олтару, на мах ћете осетити његову силну моћ, и бићете му најпреданији апостоли.

»Себи, пак, честитам ту ретку срећу, што ми је додељена част да будем први ректор на првом Српском Универзитету. Велика је та срећа за мене с тога што ми је пало у део да будем први представник установе која ће својим моћним утицајем учинити прекрет не само у свима слојевима и у свима огранцима нашег народног бића данашњих међа, већ ће тај свој благотворни утицај распростирати до крајњих кутова раскомаданог Српства. Тај ће прекрет бити у томе што ће наш Универзитет, проучавајући сва поља нашега бића правим знањем, показати пут и неуређеној нам државној управи, и несавршеној нам народној привреди, и несређеном нам јавном животу. Будећи, пак, народну свест, наш ће Универзитет у целом Српству гајити српске успомене и српске осећаје, и величаће српске идеале. Верујем, као у какав природни закон, да ће нам наш Универзитет, кад буде достигао праву висину, подстаћи целокупан живот, и да ће нам он бити главни чинилац у остварењу наше народне мисли. Верујем да ће и наш Универзитет учинити онакву исту услугу Српском Народу какву су немачки и талијански универзитети учинили својим народима, кад су их ујединили.

»Познато је да су немачки и талијански универзитети, гајећи народну свест и снажећи народно богаство, били главни чиниоци који су припремили дело њиховога уједињења. Зато верујем да ће ту исту услугу учинити и српски Универзитет Српском Народу.

»После ових израза искрене захвалности, срдачног поздрава и истинитога осећаја, допустите ми да изнесем само неколико момената нашега просветног развоја у обновљеној нам држави.

»Кад се сетимо наше несрећне прошлости, и помислимо на то да нам је за време четиривековне подјармљености тлачено све што је могло одржавати народну свест у српском племену и подсећати га на његову славну прошлост, јер нам

је у том смеру наш дивљи освајач поништио културу, сузбио цркве и манастире, и унизио народно господство; кад помислимо, даље, и на то да су нам за све време трајања те најезде манастири биле једине школе у којима су манастирски ђаци, спремајући се за постриженике, учили читање и писање од калуђера, и да је тек по који умнији градски свештеник скупљао по нешто деце око себе и учио их простој писмености приватно; и, најзад, кад помислимо и на то да су нам за време устанка, тог светог боја нашег, биле затворене и те просте учионице, онда није чудо што је у обновљеној нам држави писменост била врло ретка и по варошима, а по селима није никако ни постојала; и што је у прво доба било неписмених чак и владалаца, државника, судија, па и свештеника, а остале сталеже и да не помињем.

»И ако је Србија била жртва дивље азиске навале, одупирала се она тој најезди упорно, и никад јој није била подлегла потпуно. Својим ајдуцима, ускоцима и устаницима сузбијала је Србија тај силни азиски покрет, и задржавала га је од даљега продирања; и тако је Србија штитила запад од страшнога пустоша, обезбедивши му тиме миран развој. На тај је начин Србија имала посреднога удела у развоју културе на западу.

»После тог страшнога пустоша који је снашао нашу, некада, напредну земљу, требало је да протече доста времена докле је у обновљеној Србији обновљена и поништена јој просвета. Требало је да протече доста времена с тога што нисмо имали људи за то велико дело. Али су нам наша браћа из Војводине притекла у тој невољи у помоћ, дајући нам прве учитеље и за ниже и за више школе. Још у првоме примирју, после првих јуначких успеха нашега првог устанка, приступило се завођењу малих (основних) школа, па је већ 1808 год. заснована и прва Велика Школа. Али су тадашње основне школе биле врло несавршене и врло ретке; а прва Велика Школа била је у ствари средња школа, и трајала је само пет година, трајала је до несрећне 1813 године. Том првом нашом просветом управљао је Доситије Обрадовић, а ту прву Велику Школу засновао је Иван Југовић. Знатнији ученици у тој првој Великој Школи били су: Алекса Карађорђевић, Вук, и Баталака.

„Праву Велику Школу добили смо под именом Лицеја тек 1838 године, који је имао задатак да спрема држави чиновнике из „правдословне“ и „природословне“ струке; али је, према тадашњем ступњу средње наставе, Лицеј морао допуњавати и опште образовање. Бранковић, Маринковић, Шафарик, Станимировић и Јовшић били су знатнији лицејски наставници.

„Главно обележје нашега лицејског образовања било је у томе, што је извођено у класичном патриотском правцу. Наши лицејци нису имали, истина, великог знања из позитивних наука, али су знали све светле догађаје из грчке и римске историје; и, тако су наши лицејци, напојени врлинама старих Грка и Римљана, а одушевљени јунаштвом и пожртвовањем наших бораца за слободу, били испуњени жарким родољубљем, и веровали су тврдо да је већ куцнуо час ослобођењу и уједињењу целога Српства. Али се та лепа нада тога идеалнога доба ни до данас није могла остварити само стога што у целоме Српству није било ни једнога највишег просветнога центра, који би, за остварење тог великог дела, давао довољно материјалне и моралне моћи. Наши су лицејци, доиста, имали свој особени тип, коме је патриотизам био основа, а српско уједињење крајњи смер. Омладински покрет шездесетих година био је последњи одјек тог кола људи.

„Лицејска настава трајала је двадесет и пет година, и тек се после толиког времена дошло до уверења да је та настава недовољна и нестручна, и да је стога треба попунити и проширити. То је урађено 1863 године, када је Лицеј био претворен у Велику Школу. При том преуређењу добила је Велика Школа три факултета, добила је философски, правнички и технички факултет. Философски је факултет био обухватио само историју и филологију као главне предмете; правном су факултету биле дате све главније правне науке, али је био претоварен природним наукама; технички факултет, пак, давао је само површно знање из инжињерства и архитектуре. Сем тога, сваки је од тих факултета, због непотпуности средњих школа, имао доста предмета општега значаја. И Велика Школа имала је задатак да спрема држави чиновнике, а служила је и као предуготовна школа за стручна образовања на страни. Панчић и Даничић јесу два велика човека из првога доба Велике Школе, чија су имена записана трајно не само у аналима Велике Школе већ и у аналима науке. Слава им!

»Услед доцнијега проширивања гимназиске наставе, уклањани су поступно из Велике Школе предмети општега значаја, а стручни су ширени и дељени. Али је дубља реформа Велике Школе изведена тек 1897 и 1900 године, када је дата факултетима самосталност, а настави стручност. Тим уређењем пришла је Велика Школа универзитетском уређењу у погледу наставе, али не и у погледу обрађивања наука; па зато ни тако преуређена Велика Школа није давала својим ученицима ону стручност и ону дубину знања коју дају добро уређени универзитети, а ни наставници нису имали у својим научним радовима правога универзитетскога полета.

»Сем тога, тако преуређена Велика Школа није имала утицаја на образовање духа своје омладине. Зато је наш социјалистички покрет седамдесетих година повео за собом и нашу великошколску омладину, одушевљавајући је тежњама које су биле супротне тежњама лицејске омладине. Јер докле су се лицејци били одушевљавали Србством, дотле су се великошколци одушевљавали светом. Али се у најновије доба буди понова жарки патриотизам код наше младежи, и то патриотизам који иде до самопрегоревања. С поносом ћу поменути да је наша младеж, притичући ту скоро својој угњетеној браћи у помоћ, и своју крв за њих пролила.

»Велика је Школа за цело време свога постојања била једина узданица целога Србства, па је привијала око себе одличне младиће из свих српских крајева, напајала их је науком, и враћала их је тако спремне својим домовима.

»Од свога постанка па до данас становала је Велика Школа у овом лепом пространом дому у ком смо ми сада, и у ком ће и наш Универзитет наћи угоднога склоништа. Тај богати дом који је Капетан Миша још за живота поклонио »свом отечеству«, проносиће славу родољубивога дароваоца с једног поколења на друго, докле год буде Србство трајало. Слава му!

»Наш нови Универзитет тек ће помоћу таквих добротвора моћи подмирити своје велике потребе, и постићи своје велике смерове.

»Тек најновији закон о првоме српском Универзитету од 27 фебруара ове године дао је прави облик нашој највишој школи, ставивши јој задатак да даје вишу стручну наставу, и да обрађује науке. И тако смо тек после једнога столећа

од нашега устанка, а после седамдесет година од постанка Лицеја, били у стању да стекнемо најсавршенији облик највише школе, у стању смо били да стекнемо Универзитет.

„И ако усавршавање највиших школа мора да сачека успех нижих школа, опет зато могу тврдити да нам је Велика Школа остала сувише дуго у прелазном облику, и да смо јој процес усавршавања могли убрзати бар за двадесет година. Јер у данашње доба кад пара и електрицитет везују цео свет у једно, те стога данас године пролазе брже но што су некада пролазили дани; и, даље, у данашње доба када наука подстиче напредак толико да данашња десетина века има више проналазака но што су их некада имали стотине векова; и, најзад, у данашње доба када је знање једини такмац међу људима, државама, и народима, губитак времена у просветном напретку од двадесет година сувише је велики. Последице тог застоја осећају се и у земљи и ван ње, и само нам одлучно прегаоштво може тај губитак накнадити.

„Наше некадашње веровање да ће се Српство ујединити не буквaром, већ оружјем, било је кобно по нашу народну мисао. Ја верујем обрнуто да ће просвета бити главни чинилац у решењу тог битног нашег питања, и да би оно било већ решено да смо просвету боље неговали. Верујем у то стога што је просвета сила која постиже све смерове једнога народа. Да нам је просвета била напреднија, све би у животу нашега народа било савршеније, па и успешније.

„Наша млада и неука држава била је још од првих дана изложена честим страним утицајима; зато је у своме развоју често застајривала и на странпутице наилазила, па није чудо што нам се у тој пометњи и просвета толико задоцнила.

„Допустите ми да истакнем само неколико обележја нашега Универзитета, и да покажем значај тих највиших школа.

„И наш Универзитет, као и сви други, наставницима даје слободу излагања науке, а ученицима оставља слободу избора предмета. Сама та одредба довољна је, да поред универзитетске утакмице која постоји и међу наставницима и међу ученицима, јамчи савршенство наставе и стручност учења.

„Наш је Универзитет, даље, самоуправно тело у коме факултети имају самосталност у стручним питањима. Та је одредба у целом уређењу Универзитета једна од најзнатнијих,

јер она отклања стране утицаје на ток стручних послова, и тако им ујамчава правилно извођење. Та одредба ујамчава, поред осталога, и правилан избор наставника, који су душа свакој школи. Јер само тим путем може школа доћи до правих научника који ће умети увести своје ученике у своју науку, и који ће моћи показати својим ученицима пут научног истраживања.

»Наш је Универзитет, најзад, добио обим великих Универзитета, надмашујући знатно обим Велике Школе; и то надмаша Велику Школу тиме, што је добио богословски и медицински факултет, и што му је философски факултет проширен пољопривредним одсеком и апотекарским курсом. И, по томе, наш ће Универзитет, обухватајући све гране највише наставе, утицати на све гране нашега народног бића.

»Досадашња непотпуност наше Велике Школе оставила је, на сваки начин, виднога трага у животу нашега народа. Јер зато што нисмо имали богословскога факултета, проповедали су нам веру свештеници који нису имали довољно философских погледа на верске идеје, па зато је догматика основа нашим верским осећајима. Зато, пак, што нисмо имали медицинског факултета, остајао је наш народ без лекарске помоћи, и тако му је занемарено здравље, које је основа и физичкој снази, и духу човечјем. И, најзад, зато што нисмо имали највише пољопривредне школе, у којој би пољопривредна питања проучавали с гледишта праве науке, заостала нам је та најзнатнија привредна грана толико да нам једва подмирује данашње повећане потребе. Ако су исправни податци наше државне статистике који тврде да просечна жетва пшенице наших доста нових земаља износи само 8 товара од хектара, то је онда најјачи доказ да нам је земљорадња изостала знатно иза стране која и после хиљадугодишње културе жање са сваког хектара својих изнурених земаља просечно по 30 товара једре пшенице. За тај успех има да захвали страна земљорадња својим највишим пољопривредним школама које су, сазнавши тајну снажења земље, показале како се и најизнуренија земља може да оснажи за најбогатију жетву. Сличне услуге указују највише пољопривредне школе и свима осталим гранама пољске привреде.

»Уверен сам да ће и код нас Христова проповед добити поуздану моралну основу тек онда, кад јој наука почне при-

тицати у помоћ. А верујем и то да ће здравље нашега народа достићи праву бујност тек онда кад се наш Универзитет буде о њему старао. А тако исто могу тврдити поуздано и то да ће нам пољопривреда поћи правим путем тек онда кад јој наш Универзитет својим добро уређеним пољопривредним одсеком буде давао правац, т.ј. кад почнемо и ми појединa пољопривредна питања проучавати са гледишта науке, па почнемо и ми да се користимо резултатима таквог научног проматрања.

»Зато треба нашем Универзитету да укажемо сву пажњу; јер ће он, стварајући опште благостање у народу, давати средства за постигнуће свију наших смерова, и то како оних у земљи тако исто и оних ван ње.

»Истичући тако високо моћ Универзитета, и износећи тако видно њихов утицај на живот народа, изазивам, рекао бих, у вама свима питање: откуда добивају универзитети ту чаробну моћ? На то питање може да одговори сваки, само ако се сети да се универзитетима приводи најумнији подмладак целога народа, и да ти умни изабраници проучавају у тим највишим школама поједине науке до дна. Моћ универзитета лежи, дакле, у одбирању умних снага и у њихову специјалисању.

»То одбирање умних снага изводе прво основне школе; јер оне, примајући све нараштаје целога народа, имају прилике да из њега покупе и у више школе упуте све што је умнијэ. Највише школе, пак, одбирајући између одличних најодличније, приводе науци само најдаровитији подмладак. На тај се начин скупља по универзитетима најумнија снага целога народа. Зато је сваки универзитетски раденик, као специјалисани умни изабраник, представник целокупнога знања своје науке, и зато је сваки од њих највиши суд у свима питањима своје струке, преко кога се нема куд ићи даље. Према томе јасно је што у свима напредним земљама универзитети дају правац и државном и народном животу.

»Верујем да ће и наш Универзитет умети извршити такво одбирање умних снага, па ће и он прикупити око себе најумнији подмладак целога Српства, и повести га своме смеру поуздано.

»Сем свега поменутога, универзитети гаје известан дух код својих ученика, који им даје обележје универзитетских

грађана, и који им служи као основа и у научном раду, и у друштвеном животу. Јер бити предан својој науци истински, и истраживати научне истине савесно, јесу особине универзитетског грађанина као научника; а бити карактеран непоколебљиво, и гајити врлине стално, јесу особине универзитетског грађанина као човека; љубити, пак, своју домовину изнад свега, бити готов и жртвовати јој и сам живот, јесу особине универзитетског грађанина као сина једнога народа. Верујем да ће и наш Универзитет умети одгајити такав дух код својих грађана.

»Да је одиста оправдана ова нада коју полажемо на наш нови Универзитет, може се потврдити небројеним примерима, а ја ћу навести само неколико. Пре свега ћу поменути да је само наука могла да уљуди себична сина дивље природе, и да га попне до ступња данашње културе; а она ће и данашњега културног човека усавршавати све даље и даље. Утврђено је искуством као опште правило да су постајали велики, и да су имали утицаја на развитак човечанства само они народи који су гајили науку. Напротив, и најмногобројнији, и тренутно најсилнији необразовани народи пропадали су брзо, не оставивши никаквога културног трага свога некадашњег безначајног постојања. Па и од данашњих народа постојаће и развијаће се правилно само они који буду неговали науку, а подлегаће страном утицају они народи који буду потцењивали науку.

»Колики утицај може имати наука на развитак једнога народа, најбоље је у целој историји света показао Јапански Народ који је за циглих последњих четрдесет година све огранке свога занемареног источњачкога бића развио до ступња данашње културе. Колико, пак, и један стари културан народ може заостати од светскога напретка, само кад престане неговати науку, најбољи пример даје Хинески Народ. Да се тај најстарији, и у своје доба најкултурнији народ није био оградио од света и његова напретка, не би доживео то понижење да се његовим, некада славним именом обележава данас незнање и назадак. Па ни Турци, који су некада онако силни били, нису могли ни после толико векова да утврде своју власт на нашему питомом полуострву, већ морају да повлаче с њега и последње своје хорде само стога што су сву своју мудрост црпели из корана, и што су науку као

какву опасну јерес гонили. Позната Омарова дилема којом је наредио да се спали чувена стара александриска библиотека, показује најбоље зашто су Турци своју освајачку кариjеру морали онако брзо да заврше.

»Слично Хинезима, и остали су стари културни народи силазили са светске позорнице чим су престали неговати науку; а, напротив, и најпримитивнији народи брзо су достизали светску културу и издизали се до великога значаја, само кад су увидели значај науке. За прво тврђење имамо примера у свима минулим, а за друго имамо примера у свима данашњим културним народима.

»На крајњем азиском истоку зачета светска култура, поникла је, може бити, у Хини и Јапану, а одатле се преко Индије, Египта, Вавилона, Грчке, Рима, и других старих напредних земаља кретала европскоме западу, и прешла у Нови Свет. У тој емиграцији светске културе, гасила се она на истоку, у колико је одмицала западу; и тако су једни културни народи ишчезавали, а други су постајали. Данас цвета култура само у Европи и у Новом Свету, а у мраку су све оне земље, преко којих је стара светска култура пролазила. Да ли ће светска култура продужити свој пут даље, па из старога света отићи сасвим у нови, то ће зависити од тога докле ће стари свет гајити науку. Јер историја тврди да су стари Хинези, Инди, Египћани, Вавилоњани, Финичани, Маври, Грци, Римљани, и сви остали стари културни народи почели губити своју културу тек онда кад су престали гајити науку.

»То сузбијање науке и гашење културе код минулих старих народа изазивали су разни узроци, али је религиски фанатизам, руковођен застрањеним првосвештеницима, био најчешћи и најјачи. У потврду тога скренућу пажњу само на то да је Египат само донде био светски центар знања, вештина, и радиности, докле је у њему владало веровање да је највише божанство заштитник науке, и докле су му храмови у Мемфису и Теби били збориштa научницима целога света онако исто као што су данас универзитети таква збориштa. Чим су, пак, ти храмови престали бити научна врела, а њихови свештеници престали гајити науку, и египатска је култура ударила назад, а од све славе и величине некадашњих Мисираца остале су данас само горостасне пирамиде, витки обелисци и незграпни свинкси, и остао је један примитиван прост народ,

који нас ничим не подсећа на своје некадашње славне претке. Тако су пролазили и сви остали стари културни народи, кад су престали гајити науку.

»Па и хришћанство је у своје мрачно доба, служећи својим властољубивим поглаварима, сузбијало науку и произвело застој средњега века. Али откада су универзитети школе и за хришћанске првосвештенике, откада је хришћанство обасјано светлошћу данашње философије, и откада хришћанство иде упоредо с науком, од тога је доба европска култура пошла напред. И тако данашње хришћанство не само да не спречава развој културе, већ, напротив, помаже га.

»Кад помислимо на тај моћан утицај науке, онда ћемо сви бити сложни у томе да је срећан овај чин којим смо засновали први српски Универзитет. Срећан је тај чин стога што смо једном приступили том судбоносном кораку. Јер од данашњега дана, кад отварамо наш први Универзитет, ступамо и ми у коло осталих културних народа који су већ сви, раније или доцније, стекли и уредили своје универзитете. Од данашњега дана имамо и ми то моћно ново оружје без кога се културна борба не може издржати. Од данашњега дана и ми ћемо, ослањајући се на моћ науке, гледати у нашу будућност смелије но што смо до сада гледали. Зато треба сви с највећом љубави да гајимо наш нови Универзитет, како би што пре и што поузданије стао на ноге. Уверен сам да та наша жељно ишчекивана установа неће оскудевати ни државне ни народне помоћи. А тако исто верујем и то да ће данашњи колегиум, помогнут научним подмлатком, моћи савладати овај тешки и дуги рад који му је поверен. Зато вас молим, поштовани зборе, да сачекате стрпељиво успех тог великог рада, и да га не оцењујете прерано.

»Да би могли назрети размак времена када ће нам наш Универзитет почети доносити плода, напоменућу још и ово. Први универзитет једнога младог народа мора сâм да крчи себи пут, тј. мора сâм да спреми себи добре наставнике и умне научнике, и мора сâм да одгаји универзитетски дух код својих грађана. Зато се такви самохрани универзитети развијају знатно спорије од оних, којима има ко да притекне у помоћ. Код малих народа, пак, где су мала и средства и потребе, усавршавање великих школа још је спорије. Све ово треба да имамо на уму кад будемо ценили успех нашега

Универзитета. Наш ће се Универзитет, према томе, развијати поступно, јер је једини у целоме Српству, а та његова самохраност отежана је још и тиме, што смо тако јако раскомадани. Наш ће Универзитет имати, дакле, да се бори са знатним тешкоћама, и тек ће наш млађи нараштај довршити то велико дело које смо ми данас започели. Тај ће се смер постићи у толико пре у колико будемо указивали више љубави нашему Универзитету; зато треба сва лична питања оставити на страну, како би сву пажњу могли нашем првенчету указати.

»Најзад хоћу да завршим једним упоређењем.

»Као што сунце својим светлосним, топлотним, и хемиским зрацима даје живота мртвој природи, посредујући да из земље, воде, и ваздуха постају живи створови, исто тако и школа својим научним зрацима даје живота духу човечјем, посредујући да се у неуком сину хладне природе развије ум, и да тај прост живи створ постане културан човек.

»Нека дâ Бог да и наш Универзитет постигне ту моћ, те да и наш народ заузме у културном ступњу место које би било достојно његове славне прошлости, и које би му обезбедило правилан развој свију његових праваца.

»Таквој установи од које толико добра очекујемо, и у коју толику наду полажемо, нека дâ Бог да се и на њој испуни она стара класична изрека: vivat, crescat, floreat Universitas Serbica. Нека дâ Бог да живи, да расте, и да цвета, па и да донесе плода, наш млади Универзитет.«

Затим је ректор Универзитета прочитао телеграфски поздрав Њ. К. В. НИКОЛЕ I, који гласи:

»Размак времена предуг је био од ободске штампарије до срећног данашњег дана, када се отвара Први Српски Универзитет. Нечувене патње и витешке борбе наше нације за слободу задавише је у њеном просвјетном развитку. Но млада цвјетајућа Србија, под владом мудрога свога владара, Његовог Величанства Краља Петра I, у овој згодној прилици драгоцјеног примирја, ево подиже највиши храм просвјете. Честитам Србији и цјелокупном Српству данашњу свечаност, а најсрдачније поздрављам све мудре и учене главе у Србији

захваљујући им из дна душе на судјеловању у оснивању тога храма за благо и добро млађег нашег српског нараштаја. Да живи Краљ! Да живи Србија! Да срећно цвјета Први Српски Универзитет.«

Затим је Министар Спољашњих Послова и секретар С. К. Академије Г. ЈОВАН ЖУЈОВИЋ, честитао свечаност овом речју:

»Српска Краљевска Академија свесрдно поздравља отварање Првог Српског Универзитета.

»Она се осећа веома срећном што се данас испуњава давнашња жеља просвећених синова Србије и задовољава једна од преких потреба Академије.

»Данашњем школском свечаноме дану радују се сви Срби, сва српска учена и просветна друштва, све хумане и привредне установе, јер све с правом очекују новога полета и подстицаја по свима струкама рада нашег. Али је радост Академије, можда, понајвећа, јер је и највећа њена зависност од ове највеће творнице научних истина коју данас отварамо, и понајвеће је њено уздање у њу.

»Није потребно доказивати присну везу и зависност Академије од Универзитета, јер на њу указују главни задаци ових највиших научних установа. Довољно је наговестити да је задатак Универзитета не само виша стручна настава него и обрађивање наука; а дужности су Академије: да науку обрађује и унапређује; да поставља и одржава здраве основе научноме суду; да обелодањује и изазива научна истраживања.

»Па довољно је само запитати се: би ли могла Академија Наука обрађивати ако јој Универзитет не би спремао обрађиваче; могу ли се у њој здрави основи научноме суду постављати и одржавати ако томе не претходи универзитетско слободно претресање научних истина и усавршавање научних метода рада; ради кога би Академија објављивала нове научне резултате када то у првоме реду не би били чланови Универзитета; и кога ће она прво на рад изазивати и храбрити до те чланове?

»А и летимичним погледом на досадашње радове Академије уверавало се да најлепши део њих припада професорима који су створили Универзитет. Професори Велике Школе

носили су на својим плећима и Академију, па се она узда да ће је даље носити и високо уздизати професори Универзитета.

»Од радова у Великој Школи постала је прошлост Академије, а садашњост и будућност у рукама су Универзитета.

»Још боља и сјајнија будућност припрема се у универзитетској омладини, која ће од сада добијати наставу и потпуније и стручније, и методе рада тачније и научније.

»С тога Академија гледа своју узданицу у универзитетској омладини. Стручно, универзитетски спремна, српска омладина биће кадра да шири и области научних истраживања и делокруг рада српских научника.

»Академија је уверена да ће Српски Универзитет преносити у Српску Земљу највишу и најчистију општу науку; да ће он на своме огњишту распиривати пламене српске науке и додавати их великоме огњу опште науке; да ће он умети одржавати везу између науке и потреба Српског Народа, те постати главни покретач напретка у народној просвети, благостању и уљуђености; и да ће ученици Српског Универзитета помоћу научних истина, хуманих идеја и патриотскога одушевљења препородити цео Српски Народ.

»У име Српске Краљевске Академије изјављујем жељу: нека би ово исто школско звоно које је кроз убојну клику Карађорђевих витезова позивало на учење Доситијеве прве српске великошколце, које је, затим, све до јуче, још једнако ојађене косовске Србе позивало да се моле Богу правде и српске слободе — нека би та, драга нам, милозвучна, освештана старина наша јеком својим прикупљала све боље и боље чете нових витезова науке, за успешну их борбу наоружавала и опремала на сва она бојна поља на којима се Српство бије за просвету и цивилизацију, за слободу и равноправност, — за своје идеале. И кличем: да живи први Српски Универзитет! живели његови професори! живела сва српска омладина!«

Затим је ректор Универзитета у Загребу Г. Д-р АНТОН ХАЈНЦ, честитао свечаност овим речима:

»Низу свеучилишта која данас поздрављају порођај српскога Универзитета, прикључује се радосним срцем хрватско Свеучилиште, те изашиља свога овогодишњега ректора, да код тога свечанога момента заступа хрватско Свеучилиште.

„У прегнућу свом за знаношћу и културним напретком, братски је народ српски већ давно заузео одлично мјесто у колу просвјетљених народа, те му је само још преостало да данашњом славом приведе у живот расадницу највиших наука. Од Велике српске Школе која је толико умних мужева српскоме народу одгојила, настаје српски Универзитет, као што је од православне академије загребачке настало хрватско Свеучилиште, коме су код крштења његова такође одличници српске науке и наставе кумовали.

„Уз једнаки тај развитак једнако су се развијале и душевне везе, јер је братски народ српски радо шиљао своје синове у хрватско Свеучилиште, а ово их је очинском љубављу примало да их ојачане науком врати рођеној груди. Тако се народ једне крви не само по науци већ и по срцу нашао у потпуном складу, да највише народне циљеве унапређује.

„Преобразбом се највише наставе почиње душевни препород српскога народа, у којем га чека велики задатак. У тим ће бригама кријепити српски Универзитет симпатије осталих свеучилишта, а у првом реду симпатије свеучилишта хрватског, које ће сматрати угодном дужношћу, буде ли могло по свом искуству послужити млађега брата. Узајамни саобраћаји потребни су свим свеучилиштима, а поготово свеучилиштима на славенском југу, која требају сву своју снагу окупити, да се културном својом спремом нађу у равнотежи са својим западним друговима.

„Приносећи најтоплије честитке освитку српскога Универзитета, хрватско Свеучилиште искрено жели да му све тежње и наде буду остварене, да му дјеловање буде овјенчано најљепшим успехом, и да плодови његове науке буду на корист и срећу српскога народа, којега се напретку од срца радују сви његови пријатељи, а понапосе братски народ хрватски.

„У то име: vivat, crescat, floreat Universitas Serbica!“

Затим је професор Универзитета у Софији Г. Д-р АЛЕКСАНДАР ТЕОДОРОВ, честитао свечаност овим речима:

„Ваше Величество,

„Честити господине ректоре,

„Честито събрание,

„Нося ви изъ младото княжество на стария Балканъ, отъ малкия братъ на това заслужило ваше заведение бодриви че-

ститки, думи отъ радость и желания на родно сърце, — нося ги Вамъ, господине ректоре, на Вашитѣ достойни другари и на скѫпата младежь на сръбския народъ по случай на днешното тържество.

„Негово Величество сръбскиятъ Краль и благодарниятъ нему сръбски народъ сѫ свидѣтели днесъ на едно бѣлѣжито събитие, произлѣзло отъ прозорливитѣ грижи на славния родоначалникъ на Карагьоргевичи. Прѣзъ бойовнитѣ дни на храбрия Карагьорги, въ топлитѣ прѣгрътки на сръбското слънце — Доситея Обрадовичъ — поклъни въ епичния Бѣлиградъ хубавото ново сѣме на по́висока домашна просвѣта и наука. Александъръ Карагьоргевичъ закрѣпи младочката, на която урече правия великошколски развой, узаконенъ при покорителя на Бѣлградъ, жалния Князъ Михаилъ. И когато княжескиятъ внукъ на Карагьорги пое кралската корона на страдна Сърбия, настана врѣме да се короняса, да се награди съ кралски вѣнецъ и великата надъ всички домашни сръбска школа. Блѣсъкътъ на тоя вѣнецъ е изчуканъ отъ нейното близу вѣковно дѣло, отъ нейната университетска заслуга. Тя знатно се помазва днесъ въ званието университетъ.

„Малкиятъ балкански братъ не може при тоя случай да не признае колко знание е дарила бѣлградската Велика Школа, днешниятъ сръбски Университетъ, прѣзъ изтеклия си дѣенъ животъ на оскѫдни синове на поробеното българско отечество; колко дарби е тя разбудила, отгледала и въодушевила за бѣдната българска книжнина; колко възвишени и смѣли устреми е внушила за българската свобода! И като изповѣда това съ найсърдечна благодарность, сѫщиятъ малки братъ отъ Балкана неволно се прѣнася въ ония минали врѣмена когато отъ Цариградъ до Ядранско Море е обикаляла обща кирилско-славѣнска книга, когато отъ търновскитѣ прѣдѣли сѫ прибѣгвали български книжовници въ рашката държава, а послѣ сръбски писци и книжари сѫ обслужвали съсъ свои трудове българската осиротѣла черква и попска школа!

„Тъй се е поддържало между съсѣднитѣ два народа въ честити и злочести години книжното знание, началната просвѣта. Подъ въздѣйствията на това сръбско-българско духовно общуване се извърши прѣзъ първата половина отъ изтеклия вѣкъ и възраждането на българския народъ, основа се и новата българска книжнина. Взаимни усилия на Сърбия

и България сѫ необходими и занапрѣдъ за тѣхното добро, за успѣха имъ въ духовния и националенъ напрѣдъкъ. Къмъ тая цѣль щатъ ги изведи найвѣрно и здраво само свѣтлата истина и доблестната правда; — а тѣхъ именно сѫ призовани да дирятъ и нѣгуватъ отборнитѣ умове, найвисокитѣ школи сръбски и български.

„Нека пóстариятъ братъ, сръбскиятъ Университетъ, поучи въ тия истина и правда пóмалкия, българския; нека го увлѣче съ мѫдрия си примѣръ! И щатъ всички братя славѣни, та и човѣчеството прогласи радушна хвала на Университета въ Бѣлградъ, хвала на сръбскитѣ професори и младежь, вѣчна хвала на Сръбския Народъ!“

Затим је отправник послова Италије и изасланик универзитета у Турину Г. БАРОН КАМИЛО РОМАНО АВЕЦАНА честитао свечаност овако:

„Sire,
„Monsieur le Recteur,
„Messieurs les professeurs,

„Chargé par l'Université de Turin de la représenter à l'inauguration de l'Université de Belgrade et d'exprimer les voeux qu'elle forme pour sa prospérité et sa grandeur, je n'ai jamais autant regretté comme dans ce moment de ne pas être orateur pour pouvoir, en des mots éloquents et dignes de cette occasion solennelle, m'acquitter de la flatteuse mission qu'on a bien voulu me confier.

„Car, en parlant au nom de l'Université de Turin, en vous apportant le bienvenu qu'elle, ainsi que les Universités que je vois representées ici, donne à la nouvelle personnalité qui vient d'entrer dans l'Aréopage des Instituts supérieurs de l'Europe, j'ai l'impression de concourir, en quelque sorte, à une manifestation de cette solidarité de la science et de la culture qui, à travers les guerres et les conflits des peuples, symbolise, seule peut-être, la solidarité de l'humanité toute entière.

„Et les sentiments de cordiale camaraderie des étudiants de Turin pour leurs collègues serbes, que je vous apporte, représentent aussi une autre solidarité. celle de la jeunesse imbue partout du même idéal et des même rêves généreux, et qui

nous est particulièrement chère, car elle porte en soi l'avenir et que sur elle repose le sort futur des nations.

»Mais si je représente spécialement la Faculté et les étudiants piémontais, ce n'est pas seulement en leur nom que je vous salue.

»En m'inspirant aux sympathies si vives que l'Italie a, de tous temps, ressenties pour la Serbie (et que j'espère réciproques), je me fais l'interprète de toutes les Universités et de toute la jeunesse italienne, en souhaitant à l'Université de Belgrade un avenir lumineux, tel que le génie de la race serbe lui assure, et vers lequel vous, Monsieur le Recteur, et les illustres professeurs qui vous entourent, saurez la diriger.

»Sire,

»La présence auguste de Votre Majesté à cette fête est un gage que son règne, que je souhaite long et glorieux, marquera aussi une étape dans le développement intellectuel et scientifique de la Serbie.«

Затим је адвокат и изасланик Словенског Друштва у Прагу Д-р ВРАТИСЛАВ ЧЕРНИ честитао свечаност овако:

»Ваше Величанство,

»Славни зборе,

»Дошао сам у име Словенског Друштва из Златнога Прага да присуствујем и честитам отварање првог српског Универзитета у Биограду. Цијела ческа интелигенција искрено поздравља и радује се што је у круг словенских универзитета ступио нови члан, први српски Универзитет, и жели да српска универзитетска омладина толико одржи побједу на пољу просвјете и науке колико су њезини ђедови под јуначким Карађорђем, борећи се за крст часни и слободу златну, одржали побједу на пољу рата.«

Затим је изасланик Матице Словеначке у Љубљани Г Д-р АНТОН ТРСТЕЊАК честитао свечаност овим речима

»Vaše Veličanstvo,

»Veleučeni zbor,

»Mili mi Narod Srbski,

»V tem svečanem trenotku ko se vrši najveličastnejši čin v srbski kulturni zgodovini (istoriji), in ko Vas prerojena alma

mater sprejema v svetišče vseobčnega znanstvenega naobraževanja, obrnene so oči vsega učenega slovanskega sveta v Belgrad, v to prestolnico slavnega srbskega kraljestva. In tudi mi Sloveni pohiteli smo k Vam, da se udeležimo Vašega kulturnega slavlja. Osobita mi je čast ko Vam prinašam in izročam v imenu „Slovenske Matice“ najprisrčnejše pozdrave in čestitke, in Vam izražam najtoplejše simpatije. Verujte mi, kakor se vsak iskreni Srb raduje današnjemu, da se temu velikomu dogodku raduje iz vsega srca in iz globočine duše svoje tudi vsak Slovenec.

„Nepopolna bila bi Vaša slavnost ako v kolu južnih Slovanov ne bi bilo danes slovenskega zastopnika, to je onega čvrstega in žilavega, za svojo kulturo na severu južnoslovanskega ozemlja borečega se naroda, kateri je tesno spojen s preporodom srbske književnosti, in kateri je vedno branil vse one narodne svetinje, katere so našle v srbskem Univerzitetu goreče gojitelje in neoborive branitelje.

„Ne samo da nas spaja krv in jezik, to je ono kar je vsakemu narodu najsvetejše, spaja nas tudi sveta uspomena na jedno najvažnejših dob srbskega preporoda. In zato se nam je na tem, znanosti in prosveti posvečenem mestu, spominjati onih mož kateri so kakor Karamzin, Puškin, in Gogolj u Rusih, tako naši duševni velikani na slavjanskem jugu visoko dvignili narodno kulturo. Dva moža slavnega imena in spomina dala sta tej dobi nov život; a ta moža sta bila Slovenec Jernej Kopitar, in Srbijanac Vuk Stefanović Karadžić. V Beču sta zasnovala veliko idejo, dvignila sta srbski jezik iz pozabljenosti, ter mu priborila občno veljavo. Delovala sta v Beču kjer so živeli Kopitar, Vuk, pesnik Branko Radičević, in Miklošić kot sveta slovanska občina. Kar je zasnoval Dositej to je s trudom dovršil Vuk, a vsemu delu dal je znanstveno podlago neumrli Daničić. Z osobitim ponosom in iskrenim zadovoljstvom smemo torej reči da je Kopitar, ta „monstrum scientiarum“, bil Vuka ne samo najboljši svetovalec nego tudi kumom pri največjem kulturnem delu Srbskega Naroda. Mislim da je to najsvetejše in najidejalnejše literarno pobratimstvo kar ga poznaje srbskoslovenska istorija.

„A ne smemo pozabiti da je Vuk zmagal šele tedaj ko se je Srbija osvobodila ispod turskega robstva, to je ko si je priborila svobodo in samostalno državo. Čim jačja in trdnejša pa je država tim lepše se morejo razvijati in uspevati najlepše cvetke: znanost in umetnost.

»Danes je slavistika in vobče vse znanosti katere so ž njo v tesni zvezi, jedna najmočnejših naših disciplin: ona nam je navdahnila narodni ponos in nam je otvorila pogled v boljšo bodočnost. Srbski Univerzitet je največji triumf srbskega jezika, srbskega napretka, in srbskega dela.

»Tukaj na tem svežem vrelu znanosti bodo se krepčali pioniri srbske kulture in napredka, potem pa se bodo razkropili po vsej srbski zemlji, delovali bodo za prosveto in materijalno blagostanje, a kot apoštoli bodo širili najlepši nauk, namreč ljubav za drago domovino Srbijo.

»V tem imenu kličem iz dna duše svoje prvemu srbskemu Univerzitetu, gospodu rektorju in profesorjem, kakor tudi vsemu Srbskemu Narodu: Slava, Slava, Slava!«

Напослетку је изасланик и управник Текелианума у Будимпешти Г. СТЕВАН ПОПОВИЋ честитао свечаност.

На честитања ректор Универзитета Г. СИМА ЛОЗАНИЋ одговорио је овако:

»На ове искрене честитке, пуне добрих жеља и патриотских осећаја, које су нам поднели изасланици школа, представници наука, и пријатељи Српства, изјављујем у име свих грађана нашега Универзитета најтоплију захвалност.

»Али сем тих усмених изјава, добили смо безброј депеша и писмених честитака не само од просветних установа, научника и знатних људи целе Србије и целога Српства, већ су нам стигле такве изјаве од универзитета, великих школа и академија целога света. Сав просвећени свет узео је удела у овој нашој прослави, и сваки је пожелео најлепши успех нашем младом Универзитету. Тој великој пажњи просвећених установа и просвећених људи захваљујем најсрдачније, и поздрављам их са: Vivat Academia, vivant Professores!«

Хор »Обилића« заврши овај део свечаности певањем »Vivat Academia«.

После овога су универзитетски наставници и гости изишли ван Универзитета и отишли пред споменик Јосифа Панчића (Краљев Трг), где је, у име Универзитета, положио венац

проректор Универзитета Г. САВА УРОШЕВИЋ, изговоривши ове речи:

„На дан свечаног отварања српског Универзитета, наставници и ученици његови врше и једну од својих светих дужности, сећајући се великана-научника са старе Велике Школе. Споменик овај сведок је да су Срби умели одати достојно признање научном раду неумрлог Јосифа Панчића. Венац овај, пак, који на данашњи дан полажемо пред споменик његов, нека буде знак дубоког и трајног пијетета који гајимо према оцу српске јестаственице. Слава му!“

Затим су отишли пред споменик Ђуре Даничића (Калемегдан), где је, у име Универзитета, положио венац декан филозофског факултета Г. БОГДАН ПОПОВИЋ, изговоривши ове речи:

„Ђури Даничићу, научнику, књижевнику, родољубу, многозаслужноме за српску науку, за српски језик, за српски род, некадашњем професору Велике Школе, који је својим неуморним и савесним радом знатно допринео да се она данас могла претворити у Универзитет — имам част, на данашњи дан отварања Универзитета, у име Универзитета, у име ваше, господо, у име српскога народа, положити венац на подножје споменика, у знак нашег сећања и трајне благодарности. Слава му!“

У осам сати у вече, истога дана, био је банкет у част гостију. Банкету су присуствовали наставници Универзитета и њихови гости. Прву здравицу наздравио је Председник Министарског Савета и Министар Просвете Г. Љубомир Стојановић Њ. В. Краљу; затим је ректор Универзитета Г. Сима Лозанић наздравио гостима, нашто је ректор Универзитета у Загребу Г. Д-р Антон Хајнц захвалио Г. Лозанићу у име свију гостију.

ЧЕСТИТАЊА О СВЕЧАНОСТИ.

А) Депеше.

Алексинац. — Највећи празник српске књиге честитам. *Т. Љ. Поповић, начелник среза алексиначког.*

Алексинац. — Одушевљено поздрављам отварање Универзитета жељом да буде здрав извор знања. Живела Омладина! *Прота Аврам Миловановић.*

Алексинац. — У отварању српског Универзитета, млада просвета српског Пијемонта на данашњи дан манифестује највећи успех свога развића. Овај свечани дан поздрављамо и желимо да у новој просветној епоси са српског Универзитета зраци просвете и културе допру и до најудаљенијих крајева широког Српства. *Чиновници првостепеног суда: Илија Филипсвић председник, Милисав Милосављевић судија, Светозар Тодоровић судија, Драгомир Савић судија, Драгутин Кн. Милојксвић рачуновођа, Марко Карамарковић писар, Драгутин Ранковић писар, Сава Митровић архивар, Димитрије Милојевић протоколиста.*

Атина. — Молим примите моје најтоплије жеље за напредак Универзитета. *Ј. Христић.*

Ашафенбург. — Herzliche Glückwünsche zur Inauguration sendet Förstliche Hochschule Aschaffenburg. *Dr. von Fürst.*

Бањалука. — Дубоко осећамо значај данашње прославе и учествујемо у њој у духу са најтоплијим жељама. *Српска Читаоница.*

Бањалука. — Топло честитам отварање Универзитета. Живила просвјета! *Ковачевић, прота.*

Бањалука. — Сакупљени при освећењу и отварању Српског Кредитног Завода шаљу првом српском Универзитету своје симпатије и најтоплије жеље за напредну будућност. Живио српски народ! *Акционари Српског Кредитног Завода.*

Бањалука. — Vivat, crescat, floreat alma mater nostra serbica! *Митрополит Евгеније.*

Бањалука. — На нови просвјетни жртвник приносим своје искрене жеље. *Скарић.*

Бањалука. — Радујем се новом културном добитку и поздрављам данашњу светковину. *Александар Маслеса.*

Бањалука. — Поздрављамо нову културну тековину са жељом да она постане духовно средиште свега Српства. *Пододбор друштва »Просвјете«.*

Бањалука. — Честитамо данашњу светковину и поздрављамо први српски Универзитет, шаљући своје топле жеље да нова установа живи, расте, и цвјета. *Српска Општина.*

Бањалука. — У духу учествујемо у слави, и радујемо се новом просвјетном добитку. Шаљемо сестринске жеље и поздраве. *Добротворна Задруга Српкиња.*

Бањалука. — Поздрављамо први српски Универзитет са жељом да луча српске просвјете озари целокупно Српство, да разагна таму незнања и нелоге. *Српско ђевачко друштво «Јединство«.*

Бањалука. — Првом српском Универзитету желимо дуги вијек, најбољи успјех, и велику будућност. *Јокановић Алекса савјетник, Стево Манић трговац, Георгије Драгић ђакон.*

Београд. — Свечано отварање српског Универзитета с радошћу поздрављамо као сјајно обележје племените тежње нашега народа за највишим идеалима науке и просвете. *У име колегија Више Женске Школе, Женске Учитељске Школе, и Женске Гимназије, управитељ Сретен Пашић.*

Београд. — Одбор Госпођа »Књагиња Љубица« са највећом радошћу поздравља отварање првог српског Универзитета, желећи му напретка на славу српског имена. *Председница одбора госпођа »Књагиња Љубица« Савка Паниħ.*

Београд. — У име Српског Пољопривредног Друштва поздрављамо данашњу свечаност, нека Бог да нашој Великој Школи да се и као Универзитет најлепше развија. *Председник Српског Пољопривредног Друштва Д-р Марко Т. Леко, секретар Д-р Ђорђе Радић.*

Београд. — Српска Сељачка Слога честита почетак рада највишем српском просветном заводу жељом да његове радне снаге и његови слушаоци буду увек достојни оних пожртвовања која Српски Народ вазда драговољно чини за просвету. Српска Сељачка Слога жели да се из свега рада српских просветника свагда види да сва наука њихова првенствено служи битним интересима Србије и Српства. Српска Сељачка Слога очекује да се на највишем српском просветном заводу никада не заборавља да он постоји захваљујући само српској пољској привреди и да је знојем српских пољопривредника подигнут и одржаван. *Воћа Сељачке Слоге Милосав Куртовић, народни посланик Сељачке Слоге Драгутин А. Јовановић.*

Београд. — Српско-Јеврејско Певачко Друштво честита отварање првог српског Универзитета и жели да се са њега шири наука која ће српско име прослављати и величати.

Београд. — Поздрављајући са најискренијом радошћу овај епохални дан у животу српске просвете, желимо да први српски Универзитет својим плодним радом помогне остварење српских идеала. *Коло Српских Сестара.*

Београд. — Женско Друштво придружује се општој радости данашњег дана и честита отварање првог српског Универзитета. *Председница Женског Друштва Магдалена Видаковића.*

Београд. — Са највећом радошћу честитам данашње отварање Универзитета. Дај боже да светлост која ће се просипати са те просветне висине, загрева и обасјава сво Српство и ускори његово политичко уједињење. *М. Церовић, начелник округа нишког.*

Београд. — Са најбољим жељама честитам отварање Универзитета. *Марко Вулетић.*

Београд. — Молимо вас примите и наша срдачна честитања. *Професор Круна Аћимовић, судија Живко Аћимовић.*

Берлин. — Die besten Glückwünsche zur Einweihung der Universität sendet *die königliche Bibliothek.*

Берлин. — Молим вас да са члановима факултета приликом данашње свечаности примите израз најтоплијих честитања и најлепших жеља да српски Универзитет вазда и стално напредује, и да буде права alma mater све срећнијим покољењима српске омладине. *Д-р Милићевић, посланик у Берлину.*

Берлин. — Жалим што сам спречен присуствовати прослави. Молим изволите примити моје најискреније жеље за сјајну будућност Универзитета, и моју благодарност на позиву. *Генерални конзул Гутентаг.*

Беч. — Честитам најтоплије данашњу свечаност, прожет вером да ће српски Универзитет одговорити у пуној мери и својим културним и својим народним, српским задаћама. *Д-р М. Ђ. Миловановић.*

Беч. — Slovensko akademično društvo „Slovenija“ na Dunaju čestita bratskemu narodu, in se raduje ob otvoritvi hrama znanosti katerega luč bo sevala tudi na nas ki edini na slovanskem jugu nimamo svojega vseučilišča. *Odbor „Slovenije“.*

Беч. — Veuillez recevoir, monsieur le recteur, mes meilleures félicitations à l'occasion de la fête de l'inauguration de l' Université de Belgrade, ainsi que mes plus sincères voeux pour sa prospérité. *Consul général, de Hahn.*

Беч. — Честитам вам на отварању Свеучилишта и желим сваки напредак. *Раушар, чески књижевник.*

Беч. — Vivat, crescat, floreat на корист Српству! *Омладински Гласник.*

Беч. — Од свега срца честитам данашњи дан, желећи да сјајно просија нова просвјетна звијезда у Српству. *Решетар.*

Беч. — Срдачно честитам, желећи српском Универзитету да постане центар науке и просвете у јужних Словена. *Д-р М. Вујић.*

Бечеј (Стари). — Отварање српског Универзитета радосно поздравља *старо-бечејска Сриска Читаоница.*

Бечеј (Стари). — Ново нам сунце сину да гони духовну тмину. О сунце мило, бајно, сјај нам и грej нас трајно; подижи Српство, буди, надом великих људи! *Прота Јован Бо-*

рота, Д-р Арон илем. Војновић, Д-р Иван Влаховић, Д-р Милан Поповић, Д-р Паја Мартиновић, Д-р Владан илем. Војновић, Јован Степанов, Иван Јелчић, Емил Лозанов, Шандор Јовановић, Војин Поповић, Нова Дунђерски, Стева Врбавски, Светозар Жојоловић, Љуба Милованов, Лука Мравић, Ђока Богдановић, Лука Милованов, Марко Јовановић, Миша Георгијевић, Велько Вујић, Јосиф Гавански.

Бечеј (Стари). — Српски народ данас ступа у редове културних народа отварањем српског Универзитета. Тај светли тренутак с одушевљењем поздравља *Просветна Задруга Срикиња старо-бечејских.*

Бечеј (Стари). — Српско црквено певачко друштво старобечејско с радошћу и поносом поздравља отварање српског Универзитета. Дај Боже да Универзитет буде и остане расадник науке, уздање, и најмоћнија полуга просветном напретку целога српског народа! *Председник Д-р Милан Поповић.*

Бечеј (Стари). — Српска црквена општина у Старом Бечеју поздравља отварање српског Универзитета са жељом да исти буде водиља просвете и културе не само српске него и васцелог Југословенства. *Петар У. Кекић, српске општине председник.*

Бечеј (Стари). — Наука свију храм српски, молимо те Боже, ти благослови! *Прота Јован Борота, Јован Степанов и Иван Јелчић, свештеници.*

Бјеловар. — Данашње славље било вјесник сигурног културног и народног напретка у Србији! *Нешковић.*

Бјеловар. — Поносан, сретан српским напретком, придружујем се данашњој велебној слави, кличућ : живило, цвало и напредовало српско Свеучилиште! *Ђалски.*

Битољ. — Ценећи велику културну улогу првог српског Универзитета, наставници српске битољске гимназије узимају живо учешће приликом свечаног отварања његова. Хвала свима који омогућише остварење тога! *Заступник директора Риста М. Скакаљевић.*

Брно. — Искрена хвала на часном позиву. Дао Бог да буде српски Универзитет на част и корист Српскоме Народу и словенском југу! *Професор Урсини.*

Брно. — Жалим што не могу бити присутан вашој свечаности која је светак читавог Славјанства. Нека се шири и напредује просвјета на југу из новог средишта културе! *Д-р Карло Захрадник, дворски савјетник, професор Технике.*

Брод. — Нека цвате, буја, напредује запаљена луч просвјете у Краљевини Србији на ухар Српском Народу! *Д-рВатрослав Брлић.*

Брчка. — Србији честитам свечано отварање великог просвећеног дома, понос свију Срба. Поздрављам, *Перо Стокановић из Доње Тузле.*

Брчка. — Са жељом да наука сад доврши што дједовска сабља поче, честитам отварање српског Универзитета и захваљујем на позиву. *Поп Михаило Јовичић.*

Будимпешта. — Изволите примити моја најрадоснија честитања поводом данашње прославе и топле жеље за напредовање ове српске највише просветне установе. *Генерални конзул Петковић.*

Будимпешта. — Примите моје најсрдачније честитање приликом свечанога отварања Универзитета са жељом да нови Универзитет буде расадник науке и културе целога Српства. *Доктор Шрајер, почасни конзул у Будимпешти.*

Будимпешта. — Litteras, quibus nos ad novarum aedium vestrarum novarationem benigne invitaveritis, haud cum parvo gaudio accepimus, sed cum breve tempus ceteraeque rerum conditiones de facto adesse obstant, ergo in animo vobis consentientes huic festivitati adsumus et absentes caritatem votaque testamur. *S. Lang, rector.*

Будимпешта. — Отварање првог српског Универзитета радосно поздрављам са жељом: vivat, crescat, floreat alma mater universitatis, расадник науке и просвете народне! *Лукијан, епископ будимски.*

Будимпешта. — Мађарски Политехнички Универзитет у Будимпешти слободан је поводом свечаности отварања српског Универзитета да изјави своја најтоплија честитања и жели да ново организовани Универзитет, делујући на научном пољу, постигне најсјајнији успех и срећу. *Еден Јонаш, ректор.*

Ваљево. — Душом учествујем у данашњој прослави, и молим Бога да српски Универзитет буде прави расадник просвете и карактерности уједињеног Српства. *Светозар К. Поповић, трговац и народни посланик.*

Ваљево. — Универзитету, лучи просвете и слободе Србије и Српства, честитамо данашњу прославу. *Пет. Н. Мэрковић, Мил. Д. Миладиновић, Мил. П. Драговић.*

Ваљево. — Поносећи се тековином свему Српству милом, са најлепшим жељама и надама честитамо почетак рада. *Наставници ваљевске Гимназије.*

Варварин. — Ретку славу српскога племена срдачно честитам. *Д-р Јоксимовић.*

Варварин. — Сваки културни напредак наше отаџбине радује нас, а у овим тешким данима за Српство улева наду на лепшу и срећнију будућност његову. Отварање Универзитета Краљевине Србије свесрдно поздрављамо са жељом да он буде расадник знања и уметности на целом словенском југу, да универзитетски грађани, улазећи у народ, пригрле га искрено и топло, а, обогаћени знањем, својим корисним и плодним радом даду примера предања и несебичне службе својој отаџбини и своме народу. *Начелник среза темнићског Север Милутиновић, председници општина Ђорђе Настасијевић, Стеван Спасић, Влад. Вујић, Арса Милановић, Љубомир Тодоровић, Драгутин Јевтић, Јован Митровић. Тома Глишић, Милија Марковић, Радоје Стојадиновић, Миливоје Стевић, Вук Мијајловић, Миладин Васковић, деловође Јан. Мојсиловић, Милисав Шурдић, Ђорђе Шубарановић, Ст. Радосављевић, Богдан Милисављевић, Богосав Ђукић, Стојко Обрадовић, Алекса М. Марјановић, Аврам А. Живановић, Јаниџије Николић.*

Варцарвакуф. — Свечано отварање Србије свесрпског Универзитета радосно поздрављамо. Слава српском Пијемонту! Живио српски народ! *Пећанац прото, Аркуљић свештеник.*

Варшава. — У духу с вама код данашње свечаности Српскога Народа, желимо првом српском Универзитету да буде звездом преходном и фарем Балканског Полуострва, да своје синове васпита мужевима који ће делом и словом допринети до будућности велике и силне Србије. У то име

кличем: vivat, crescat, floreat prima Serbiae alma mater! Живео Његово Величанство Краљ Петар и цео Српски Народ. *Хуго Сајдел, генерални конзул Краљевине Србије.*

Варшава. — Преемнику заслуженной въ лѣтописахъ славянской науки „Великой Школи“, первому сербскому Университету, — совѣтъ Императорскаго Варшавскаго Университета шлетъ горячія пожеланія блестящихъ успѣховъ на пользу сербскаго народа и во славу славянства. *Ректор Карскій.*

Виногради (Краљевски). — Новоме жаришту југословенске културе желе успешни процват управа и лекари среске болнице Краљевских Винограда и Жишкова. *Семерад Михал Черницки, Позар Боура Јеловшек, Бајлони, проф. Хонл, и управник Кноурек.*

Воловско. — Радујемо се културној свечаности братскога народа. Цвало и напредовало ново ваше огњиште знања! *Хрвати Воловскога.*

Врлика. — Захваљујем на указаној пажњи; радујем се данашњој слави, најјачем упоришту културнога уједињења. *Иво Тицико.*

Госпић. — Слава људима који у једном веку народ доведоше од ропства до Универзитета. Честитам ректору, факултетима, и свима који данас славе. *Најстровић.*

Градишка (Босанска). — У име божије и у добри час на чврстом темељу што нам дједи мачем озидаше, продужимо пером и науком на је наша будућност. *Стари Фоча и његови тићи.*

Градишка (Босанска). — Учествујући духом у општој српској радости, желимо сретан почетак. *Сриски учитељи Пушкар, Милошевић, Бараксадићева.*

Градишка (Босанска). — Радујући се отварању Српског Универзитета, желимо добар напредак на корист свему Српству. *Браћа Мадић.*

Градишка (Босанска). — Данашње свечано отварање српскога Универзитета срдачно поздрављам и честитам. *Ђорђе Ковачевић.*

Градишка (Босанска). — Сретан напредак, српско поздравље! *Јово Гиговић.*

Градишка (Босанска). — Данашњи свечани дан Српскога Народа најтоплије поздрављам и честитам. *Васо Сидовић.*

Градишка (Босанска). — Данашњи дан свануо је Српству са сликом сјајније будућности наших синова. У духу са вама дијелећи радост цијелог милог Српства, желим сретан рад универзитетском пољу просвјете. *Тихомир Суботић.*

Градишка (Босанска). — Отварање Универзитета срдачно честитам. Желим од Бога највећи успјех. *Ђорђе Ђурић.*

Градишка (Босанска). — Радосним срцем честитам, желећи сретан рад Универзитета који цијело Српство жељно очекује. *Ђорђе Малић.*

Градишка (Босанска). — Данашњој свесрпској слави придружујемо се. *Српско Омладинско Коло.*

Градиште. — Дај Боже да наш Универзитет заузме достојно место међу универзитетима светским. *Раф. Михајловић.*

Грац. — Naj se dviga ponosni dom prosvete in znanosti med vami, bratje Srbi, v slavo Jugoslovanov. *Akademičko tehničko društvo „Tabor“.*

Грачаница. — Одушевљења духом учествујем у свечаном отварању првог српског Универзитета, желећи много среће. *Станко Тривковић.*

Грачаница. — Као сунце озеблима нека буде Универзитет Србима! *Михаило М. Стевић.*

Даљ. — Данашњу славу дичне културне српске течевине поздрављам. *Д-р Грујић.*

Дрезда. — Anlässlich des für ganz Serbien so bedeutungsvollen Ereignisses der Eröffnung der Universität sende ich für deren Gedeihen und Aufblühen die aufrichtigsten Wünsche. *Generalconsul Alfred Gutmann.*

Дубровник. — Учествујем свом душом у свечаности отварања Универзитета, с топлом жељом и молитвом нека добри Бог даде да Српству донесе жељену бољу будућност! *Парох Сава Барбић.*

Дубровник. — Учествујемо у вашој слави и желимо да препорођена луча просвјете рашири своје зраке по свијем крајевима раскомаданог Српства. *„Дубровник“ и „Срђ“.*

Дубровник. — Новом храму просвјете желим сретан почетак и такав успјех будућности да уз споменике о српским

јунаштвима он буде за потомке дичан споменик српске науке и културе. *Д-р Стијепо Кнежевић, адвокат.*

Дубровник. — Захваљујући на љубазном позиву, желим да на дику и корист српскога народа све боље vivat, crescat, floreat prima alma mater serbica! *Професор Јани.*

Дубровник. — Златним словима забиљежила данашњи свијетли дан повјест просвјете српскога народа! *Српска Штионица.*

Дубровник. — Тај отварајући се храм Минервин нек буде на корист, дику и славу народа. Vivat, crescat, floreat! *Косто Кулишић.*

Дубровник. — Придружујем се радости цијелог Српства, гледајући у том храму просвјете зору сретније будућности. *Теодора Бошковић.*

Жабари. — Vivat Academia! Vivant professores! *Ник. Ваниħ, срески начелник.*

Жагубица. — Срдачно честитам службено отварање српског Универзитета са жељом да жижа просвете засија целим Српством и омладина нађе у њему оне духовне хране која ће јој кроз цео живот требати да корисно послужи Отаџбини, Краљу, и Српству. *Јова А. Јовановић, кафеџија.*

Загреб. — Шаљемо вашој Универзи бијели лист наших честитака, изволите га испунити, три срца одушевљена и братска висе о њему, као три црвена и поштена печата. *Чикош-Стојадиновић, Видрић, Валдец.*

Загреб. — Живио српски Универзитет, живио народни културни напредак! *Перо Будмани.*

Загреб. — Југословенска Академија радује се културној слави наше рођене браће Срба, уз жељу да ваш Универзитет буде на корист и понос свему Југословенству. *Предсједник Смичиклас.*

Загреб. — На културној стечевини братскога народа којој се данас даје свечаним начином израза у метрополи српског краљевства, честитам свесрдно. *Милан Кресић, тајник трговачко-обртничке коморе, предсједник савеза хрватских ијевачких друштава.*

Загреб. — Млади замјеник Велике Школе, која је и у тмурно доба ширила знање и љубав, српски Универзитет, нека буде храбрим барјактаром просвјете и што јачим ширитељем братскога упознавања! *Друштво хрватских књижевника.*

Загреб. — Universitas professorum ac scholarum vivat, crescat, floreat in multos annos! *Синиша Богдановић.*

Загреб. — Наш Пијемонат добива храм у ком ће се уз истину науке морати разгарати луча слободе, једина нада нашег слободна робља Пијемонту. Вјерујемо јер га љубимо. *Српска академска омладина загребачка.*

Задар. — Радосно поздрављам отварање новог храма српске науке у престоници где је ум и срце Српства. *Душан Бањак.*

Задар. — Deus optimus maximus clementia sua efficiat, ut serbica studiorum universitas secunda fortuna assidue utatur ac ut honos, nomen, laudesque ejus non solum maneant atque permaneant, sed etiam in dies crescant ad serbicarum litterarum maximam prosperitatem et gloriam. *Nicodaemus, orthodoxus episcopus jadertinus.*

Задар. — Придружујем се прослави, желећи том највишем културном заводу Краљевине да буде од користи Србији а на част и понос цијелом Српству. *Застушник Вукотић.*

Зајечар. — Најсвечанији чин на пољу српске просвете, отварање Универзитета, честита *зајечарска трговачка омладина.*

Зајечар. — Званично отварање наше највише културне установе честита *зајечарска Гимназија.*

Зајечар. — Данашњем монументалном отварању Универзитета, луче српске просвете желимо, да својим будућим радом служи искључиво науци и српском роду. *Управа зајечарског учитељског удружења.*

Зеница. — У души дијелимо са вама радост на отварању највећег и првог културног просвјетног завода српског. *Гргуревић, Мирковић, Јефтић, Николић.*

Јагодина. — Низу честитака које се данас, приликом свечаног отварања Универзитета, шаљу из свих крајева милог нам Српства и осталих делова просвећеног света, молим

да изволите примити и моју скромну честитку, са топлом жељом да наша alma mater скорим постане просветни центар свеколиког Српског Народа. *Милан Косовљанин, индустријалац и народни посланик.*

Јагодина. — Данашње славље нека би дао Бог да буде знамење славних векова у историји српског Универзитета. Срећан почетак да Бог да! *Петар Стокић, професор.*

Јагодина. — У име наставника јагодинске Гимназије честитам свечано отварање српског Универзитета. *Директор Хаџи-Ниниħ.*

Јагодина. — Извору највише српске просвете, првом српском Универзитету, честита јагодинска Учитељска Школа свечано отварање, у жељи да озбиљним радом постане просветном жижом свеколиког југословенства. *Управитељ Сретен Аџиħ.*

Јена. — Der jungen serbischen Universität freudigen Glückwunsch. Vivat, crescat, floreat! *Universität Jena.*

Карловци. — Српска народна радикална странка поздравља данашњу свечаност, са жељом да српски Универзитет буде источник српске просвете. Vivat, crescat, floreat! *Д-р Красојевиħ.*

Карловци. — Пут нам је истраживање и усавршавање српске природе, а мета срећа и величина нашег народа и напредак човечанства. Напред у том правцу! *Д-р Батут.*

Карловци. — Радујем се искрено отварању српског Универзитета. Молим Свевишњега за благослов да у новом Свенаучишту процвета и богата рода донесе правч наука за добро и срећу оне целине која носи име Српски Православни Народ. То ће бити потпуно онда када се уз остале факултете подигне и православни богословски факултет. Нека је Богом благословен почетак! *Георгије Бранковиħ, српски патријарх.*

Карловци. — Хвала на посебном извештају о дану отварања Универзитета. Ако икад а оно на данашњи дан треба да се сете и помисле сви истински српски родољуби да једино добродетељ и врлина подиже један народ из ропства, и да га одржавају у слободи. Дај Боже да бар српски Уни-

верзитет буде у стању да однегује људе којима ће главни циљ бити да у народу шире добродетељ, врлине, истинско родољубље, и отачаствољубље, а не партизанске себичности којима је најпреча лична корист; једном речи да однегује људе широких груди каквих на жалост Србија одавна већ нема а који су јој много нужнији и од најслободоумнијег устава. Српство с болом у души прати и гледа каква се чуда и покори чине и догађају у Србији и у данашњем судбоносном времену поред најслободнијег устава и најслободоумнијег владања, и какви себичњаци и духовни малишани излазе на површину. Сретно отварање и данашња слава, а уз то поздрав мојим пријатељима у Универзитету! *Димитрије Руварац, уредник „Српског Сиона“.*

Карловци. — Arx veritatis patriaeque decus permanens, salve, vive vigeque diu. *Професорски збор Српске Велике Гимназије карловачке.*

Кијев. — Fiat universitas et semper sit in flore! *Радован Расимировић, студент теологије.*

Кијев. — Императорскій Университетъ Св. Владиміра сердечно привѣствуя преобразованіе многозаслуженной „Великой Школи“ въ Университетъ, отъ души шлетъ юному собрату горячее пожеланіе процвѣтанія на пользу наукѣ и братскому сербскому народу. *Ректор Цытовичъ.*

Кључ. — Отварање српске Универзе одушевљено поздрављамо. *Колошварска српска универзитетска омладина.*

Книн. — Србија, оснивајући Универзу, одужује пред Српством свој предзадњи дуг. Боже дај да што прије одужи и задњи! *Сава Омчикус.*

Книн. — Радосно поздравља отвор српскога просвјетног огњишта *Српска Читаоница.*

Књажевац. — Честитам службено отварање Универзитета. *Председник првостепеног суда Миливоје Ђорђевић.*

Књажевац. — Живео I. наш Универзитет и дао Бог нову и бољу срећу српском племену! *Д-р Воја В. Рашић.*

Књажевац. — Поздрављамо лучу просветног сунца са Универзитета која ће својим огњем озарити сво Српство на славу и част Српства и престола Србије. *Шумкарац.*

Књажевац. — Срдачно се радујемо напретку наше старе школе и кличемо: слава, срећа нашем новом Универзитету! *Д-р Воја В. Рашић, Младен Лаловић.*

Коњица. — Дао Бог да Српство и биоградска Универза уплете вијенац својих најљепших поноса! *Ристо Телгић.*

Корјеница. — Поздрављам отворење највећег српског просвјетног завода, и желим да буде на корист, дику и понос свега Српства. *Стеван Калембер.*

Котор. — Душом с вама, жалим што ради удаљености не могу слави присуствовати која ће на велико утјецати на удес Срба и Славена на југу. На вијеки живила прва српска Универза! *Брусина.*

Котор. — Радујући се данашњем презначајном по цијело Српство дану, духом учествујемо у свечаном отвору највишега дома науке, одакле ће луча српске просвјете засијати по свему народу нашему. *Илија Рамадановић, прото Васиљевић, прото Бучин, Перо Рамадановић, Михаило Бјеладиновић, Трипо Ћирковић, Леонтије Митровић, Макарије Митановић, Вељко Рамадановић, Ђуро Милетић, Аврам Ђурковић, Браћа Јововић, Ђуро Никовић, Богдан Калуђеровић, Нико Бјеладиновић, Ђорђе Зуткић, Радослав Зуткић, Крсто Тусуп, Вељко Секуловић, Дамњан Бучин, Сширо Јовановић, Филип Ђуровић, Алекса Бјеладиновић, Јово Радивојевић, Крсто Лаковић, Милош Мршуља.*

Котор. — Честитам данашњу свечаност, са жељом да та зубља просвјете пламти вазда цијелом Српском Народу. *Д-р Јово Стефановић.*

Котор. — Поздрављамо нову звијезду на славенском југу да просвијетли тамо и овамо. *Сложни Срби и Хрвати: Брусина доктор, Верона доктор, Негрини Дунда доктор, Лазаревић доктор, Сарделић, Миратовић, Ђема Сарделић, Дулцић, Мартиновић, Занки, Цицин, Банцић, Водваршка, Бланки, Висковић, Радимир Бошковић, куријални доктор Ђуровић.*

Крагујевац. — У име народа округа крагујевачког поздрављам свечано отварање српског Универзитета као луч просвете који ће свету показати да су Срби културан народ и способан за јединство. *Начелник окружни Ђ. Ненадовић.*

Крагујевац. — Срдачно честитамо и радосно поздрављамо службено отварање првог српског Универзитета. Дај

Боже да из њега распростртa просвећеност по свима српским покрајинама ускори уједињење Српства! *Наставници и Наставнице Више Женске и Женске Учитељске Школе.*

Крагујевац. — Честитамо отварање првог српског Универзитета, са жељом да буде светило науке, да буде центар за образовање васколике српске омладине, и донесе српском народу и славе и користи! *Колегиум крагујевачке Гимназије.*

Крагујевац. — Поздрављамо свечано отварање највишег расадника српске просвете са жељом да цвета и напредује на славу српског народа! *Др. Коловић окружни лекар, Јоца П. Јовановић инжињер, Стеван Милосављевић инжињер, Др. Мих. Савчић, Чеда Радовић адвокат.*

Краљево. — У нади да се не обистини моја зебња о Универзитету исказана у говору као народног посланика, хитам да честитам његово отварање и пожелим да буде луча просвете на Балкану и служи на понос Србије и Српства. Живела универзитетска омладина и сви сарадници Универзитета! *Мелентије Божовић.*

Краљево. — Честитам отварање Универзитета са жељом да ускоро задобије светска гласа и служи на понос Србије и Српства! *Благоје Д. Тодоровић, управник Ратарнице.*

Кристианија. — Le Sénat de l'Université de Christiania a l'honneur de présenter ses veux cordials à l'occasion d'inauguration de votre Université. *Morgenstierne, Recteur.*

Крушевац. — Придружујући се општој радости свеколиког Српства, наставници крушевачке Гимназије одушевљено поздрављају данашњу свечаност Универзитета.

Крушевац. — Из старе престонице цар Лазареве од срца честитамо најновију културну тековину и врло ретку и сјајну данашњу прославу свечаног отварања првог српског Универзитета, са жељом да одатле луч просвете обасјава све крајеве раскомаданог Српства. Живео Универзитет! Живели просветни трудбеници! *Председник певачког друштва »Цар Лазара« Вел. Витровић.*

Куманово. — Учитељство Куманова и околине, радујући се отварању првог српског Универзитета, честита данашњу прославу. *Управитељ школа Јован Поповић.*

Лесковац. — Лесковачки првостепени суд са највећом радошћу поздравља и честита отварање првог српског Универзитета, јер на њега полаже највеће наде да ће обилно расипати светлост науке широм целог Српства, и да ће бити највећи помагач за остварење заветне мисли српске. *У име особља Драгутин Солдатовић.*

Лесковац. — Данашњу прославу, отварање Универзитета, искрено честитамо, са жељом да буде благословени расадник свеколике науке за цело Српство, и да, одржавајући духовну везу између свих делова нашег раскомаданог народа, припреми његово уједињење. *Колегиум лесковачке Гимназије.*

Лесковац. — Честитам отварање првог српског Универзитета. *Ђорђе Мелентијевић, арофесор.*

Лесковац. — „Бачки Напредак“, као орган деце српске, радостан што ће зраци науке са првог српског Универзитета убрзати истинско просвећивање нашег племена, честита данашњу велику просветно-културну свечаност. *Уреднишшво „Бачког Напретка“.*

Лесковац. — Честитам свечано отварање Универзитета, са уздањем да ће остварити наде целокупног Српства. *Светислав Новаковић, адвокат.*

Ливно. — Од срца честитам отварање српске Универзе. Нека Бог да да послужи на славу и понос државе и цјелокупног Српства! Српско вам поздравље! *Коста Кујунџић.*

Лудвигсхафен. — Zur Einweihung der Universität, einem schönen Markstein in der Neuentwicklung Serbiens, aufrichtigen freudigen Glückwunsch! Der neue Rector, der bewährte Mann der Wissenschaft, ist der beste Bürge für das Aufblühen des Instituts. *Junius Goldschmidt, königlicher serbischer Consul.*

Лавов. — Wyniesienie Wielkiej Szkoły bełgradskiej do godności Uniwersytetu serbskiego witaja rektor i professorowie uniwersytetu Lwowskiego z wyrazami radości i z życzeniami na przyszłość. Chwała wam! Gluziński, rector magnificus.

Љубљана. — Радујемо се на стечевини коју Српски Народ придобија данашњим даном и која је јамством његовог душевног напретка. Кличем: vivat, crescat, floreat alma mater beogradensis! *Иван Хрибар, градоначелник.*

Милановац (Горњи). — Поздрављамо данашње славље као абер бољих и срећнијих дана Србинових. *Учитељи Јован Поповић, Милан Лазић, Вељa Цветковић, Витомир Микић, Недељко Милићевић, Јован Петронијевић; и учитељице Емилија Нинићка, Марија Кишиатић, Даринка Милићевићка, Јулијана Лазићка, Милева Поповићка.*

Милановац (Горњи). — Нека луча српског Универзитета који данас свечано подижете, буде увек трајни и вечити духовни стожер омладине целога Српства на славу и понос твораца њених! *Председник суда Н. Ристић, судије С. Теофиловић, С. Пэнић, О. Поповић.*

Милановац (Горњи). — Горње-милановачка Трговачка Омладина најискреније честита свечано отварање српског Универзитета, са жељом да он за навек буде трајан спомен српског прегалаштва на пољу просветном. *Председник Љуба Ђорђевић.*

Митровица (Сремска). — Ректору, факултетима, и целом Народу Српском честитам отварање Универзитета. *Никола Поповић, председник Митровачке Штедионице.*

Москва. — Совѣтъ славянскаго Спомогательнаго Общества въ Москвѣ горячо привѣтствуетъ открытіе Университета, увѣренный что онъ будетъ озарять своимъ свѣтомъ не только родную страну но и весь словянскій міръ. *За предсѣдателя генерал-маіоръ Гиневичъ.*

Москва. — Колегиум московског Универзитета, веома сажаљевајући што не може учествовати у садашњој светковини српске просвете, преко изасланика шаље београдским колегама и братском Народу Српском с којим руски одавна стоји у уској културној свези, најврућe честитање. *За ректорг, Мануилов.*

Мост (Сански). — Срдачно честитам свечано отварање, са жељом да се у њему буду васпитали вијерни синови свега Српства и потомци славних неимара Србије. *Вид. Кукољ.*

Мостар. — Прослава првогодишњице нове српске државе крунисана је оснивањем највеће културне установе српског Универзитета. Нека буде српски Универзитет расадник праве науке и извор културног препорођаја цијелог Српског Народа! *Ристо Иванишвић.*

Мостар. — »Нек наука сад доврши што ђедовска сабља поче!« одјекује и од херцеговачких кршева. *Д-р Перо Јовановић, Душан Васиљевић, Д-р Никола Стојановић, Алекса Шантић, Ђорђе Чокорило, Светозар Ћоровић.*

Мостар. — Отварање првог српског Универзитета нек буде сретно по све Српство! *Алекса Шантић.*

Мостар. — Отварање првог српског Универзитета радосно поздрављамо. *Гуслар.*

Мостар. — Честитамо отварање Универзитета. *Српска гимназијска омладина из Мостара.*

Мостар. — Најсрдачније честитамо отварање српског Универзитета. *Ђорђе и Ристо Јелачић.*

Мостар. — Појаву новог просветног сунца за славу и културни напредак цијелог Српства радосно честитамо. *Игуман Михаиловић, свештеник Синиковић.*

Мостар. — Данашње ваше славље јесте читавог Српства, коме се придружујем свесрдно. *Војислав Шола.*

Мостар. — Нека је сретно отварање највећег просветног храма српског! *Луко Грђић Бјелокосић.*

Мостар. — Срећна, честита, богом благословена највећа српска просвјетна тековина, први српски Универзитет! *Ристо Кисић, уредник »Мале Библиотеке« и »Прегледа«.*

Неготина. — Првом српском Универзитету на дан свечаног отварања желим славу светског Универзитета, да стално напредује у неговању и расипању научних истина, па и пољопривредне науке, што одавно чека пољопривредна Србија. *Паја А. Тодоровић, управитељ Винодељско-воћарске Школе.*

Неготина. — Духовно учествујемо на данашњој прослави првог нашег Универзитета, уз наде и жеље да расветли што је у тами и утре пут слободи и јединству Српског Племена. *Наставници неготинске Гимназије.*

Ниш. — Свечано отварање првог српског Универзитета поздрављамо. *Писари нишког начелства, управници Никола Вељковић, Никола Јовановић, Милан Маринковић.*

Ниш. — Као што је српска слава круна наших обичаја тако је и Универзитет који се данас свечано отвара, круна просветних установа у Српству. Нека је и вечита хвала свима добротворима и другим лицима који створише ову установу која је код нас одавно и жељно очекивана! Из дубине своје душе најсрдачније честитам управи ову свечаност. *Милован Ј. Слепчевић, учитељ.*

Ниш. — Радујемо се отварању српског Универзитета, са жељом да дâ Бог да српски Универзитет буде луча науке свему Српству. *Војислав Т. Цинцар-Јанковић председник суда, Лазар Урошевић, Крста Крстић, Михаило Поповић, Драгољуб Хермановић судије, Драгољуб Радојковић секретар, Сретен Редосављевић, Сава Узуновић, Миливоје Војиновић, Александар Андрејевић, Владимир Петровић, Сотир Чохаџић писари.*

Ниш. — Највиша просветна установа у јужној Србији честита почетак срећнога рада највеће културне установе у Српству, са свагдашњим уверењем да је и просвета оштра као бојни мач. Vivat, floreat, crescat! *У име наставничког особља нишке Гимназије директор Мих. Бобић.*

Нови Сад. — Срећан што сам доживео отварање српскога Универзитета, част ми је његовој магнифиценцији и факултетима најучтивије захвалити на одликовању што сам о том важном чину извештен, кличући уједно из свег срца стари академски поздрав: vivat, crescat, floreat alma mater serbica belgradensis! *Д-р Милан Савић.*

Нови Сад. — У данашњој слави и општој народној радости духовно учествујем. *Умировљени управитељ Аркадије Варађанин.*

Нови Сад. — Universitas serbica belgradensis vivat, crescat, floreat, vitam habeat sempiternam ad majorem populi nostri gloriam salutemque! *A. Hadžić.*

Нови Сад. — Vivat, crescat, floreat народу и домовини! *У име професорске колегије Српске Гимназије новосадске Пушибрк, управитељ.*

Обреновац. — Свечано отварање српског Универзитета са највећом радошћу поздрављамо. *Љубомир Рајчић, управник путујућег позоришта са члановима.*

Одеса. — Je félicite l'ouverture de l' Université et je remercie pour l'invitation. Je regrette de ne pas pouvoir assister. Je souhaite que ce temple d'étude produise des hommes dont la Serbie soit fière. *Consul général Suppičić.*

Опатија. — Отварању српског Универзитета радују се и истарски Хрвати, са жељом да буде расадништем знања, љубави, слободе! *Вјекослав Спинчић.*

Пакрац. — Данашњу славу отварања српског Универзитета срдачно поздрављам, с усклико̀м: vivat, crescat, floreat! *Никола Шумоња, управитељ Српске Учитељске Школе.*

Паланка. — Са жељом да alma mater serbica испуни све наде целокупног Српства, честитам данашње свечано отварање Универзитета. *Д-р Драгутин Вељковић.*

Париз. — La Ligue latino-slave, ayante pour le but la délivrance politique et économique, la défense des intérêts des peuples slaves encore subjugués, traduire et répandre la riche litterature slave, félicite au peuple serbe l'inauguration de l'Université, qui accomplira l'union panserbe sur le terrain scientifique, ensuite l'union politique couronnera le noble labeur universitaire. Живио доблестан Српски Народ! Живио Краљ Петар Први! *Président Tcherep Spiridovitch, 16, Rue Duphots.*

Петроград. — Горячій привѣтъ дорогимъ товарищамъ. Да здравствуетъ бѣлградскій Университетъ! *Лавровъ.*

Петроград. — Српска академска омладина радосно поздравља отварање првог српског Универзитета, желећи му да послужи новом полету српске науке, да скоро слободном, уједињеном Српству буде први не једини. *Преседник Пишчелић.*

Петроград. — Основанная въ 1838. году въ Бѣлградѣ „Велика Школа“, нынѣ преобразуемая въ Университетъ, съ честью служила интересамъ сербскаго просвѣщенія, почерпавъ силу въ общеніи съ европейскими Университетами, изъ которыхъ вышли многіе ея профессора. Труди Панчича, Крстича, Даничича, Новаковича, Вуловича, Вальтровича, Цвиича, Стояновича далеко отодвинули изученіе югославянскіхъ земель ярко освѣтивъ культурную роль сербской народности въ ихъ прошломъ и настоящемъ. Постоянно поддерживая живыя сношенія съ Сербіей, въ этомъ изученіи видное участіе принимали

своими трудами многіе рускіе ученые. Сознавая эту тѣсную связь петербургскіи Университетъ привѣтствуетъ открытіе бѣлградскаго Университета и горячо желаетъ ему процвѣтанія и успѣховъ въ просвѣтительной дѣятельности на благо всего сербскаго народа! *Ректоръ И. Боргманнъ.*

Петроград. — Императорская Академія Наукъ посылаетъ сербскому Университету въ день его открытія искреннія пожеланія плодотворной дѣятельности на пользу просвѣщенія. Академія не сомнѣвается въ славной будущности новаго Университета; его прославятъ привлеченныя въ него силы снискавшія себѣ уже извѣстность на родинѣ и за границей. Да послужитъ сербскій Университетъ звеномъ живаго общенія родственныхъ и дружескихъ народовъ сербскаго и русскаго! *Президентъ Константинъ.*

Пирей. — J'exprime des félicitations sincères à l' inauguration et je désire la prospérité de l' Université nationale serbe. *Consul général Origoni.*

Пирот. — Као бивши слушаоци Велике Школе поздрављамо са особитом радошћу данашњи историски чин подизања Велике Школе на степен Универзитета, и желимо да и он као луча просвете засија још јачом светлошћу и својим зрацима озари и обасја све крајеве васколиког Српства! *Стеван Ј. Гудовић окружни начелник, Јордан Виденовић окружни инжињер, Војислав Ј. Лукић полициски комесар, Станко Маринковић окружни инжињер.*

Пирот. — У име наставника пиротске Гимназије свесрдно Вам честитам отварање српског Универзитета. *Срећко Милетић, професор.*

Праг. — Извозно Друштво у Прагу поздравља најсрдачније отварање највишег храма просвете и знања, српскога Универзитета, желећи најлепши успех и напредак на корист и славу братскога Српскога Народа. *За Извозно Друштво председник Вотруба.*

Праг. — Rasti, cveti, in prospevaj v blagor slovanskega juga! *Slovensko akademično društvo »Ilirija«.*

Праг. — A l' occasion de l' ouverture de l' Université à Beograd j'ai l' honneur d' exprimer mes sincères félicitations à

monsieur le président du sénat universitaire et je salue cordialement mes confrères à la faculté de médecine. Vivat, crescat, floreat universitas beogradensis! *Docent Dr. L. Haškovec.*

Приједор. — Србији одушевљено поздрављам славу. Живили поборници српског Универзитета, живио Српски Народ! *Свештеник Зеленика.*

Приједор. — У свечаности отварања српског Универзитета душом учествујемо, као лучу просвјете за све српске крајеве радосно поздрављамо. *Ристо Конслић.*

Приједор. — Приједорска српска општина срдачно поздравља ваше данашње славље, отварање Универзитета. Сретно и благословено почео Српски Род, Боже дај! *Миливојевић, предсједник.*

Приштина. — Српском Универзитету шаљем поздрав са Косова. *Спалајковић.*

Прњавор. — Данашњем свечаном отворењу српског Универзитета прикључује се *Српска Општина.*

Прокупље. — Научној жижи у Српству честитамо свечаност отварања и желимо најлепши напредак. *Србислав Ковачевић, Данило Катић, Танасије Поповић, Аврам Поповић.*

Прокупље. — Благодаран школи, ректору, факултетима, честитам отварање првог српског Универзитета, желећи их више у Српству, и надајући се да ће београдски Универзитет давати наукама генијалне раденике, а отаџбини карактере, народу на славу и част. *Адвокат Милан Н. Јеремић.*

Прокупље. — Честитам отварање расадника науке, моћи и величине Српског Народа. Дао би Бог да светлост науке и знања обасја и прикупи васколико Српство, и буде стожер просветном и културном напретку целога Српства! *Настас Антонијевић, председник првостепеног суда.*

Прокупље. — Данашњу свечаност, отварање српског Универзитета слободне Краљевине Србије поздрављам, са жељом да Универзитет као расадник науке у Пијемонту Српства одгаји Српству синове који ће, наоружани науком и запојени љубављу према Краљу и Отаџбини, створити могућност за велико дело уједињења Српства. *Жив. Пандуровић окружни*

начелник, Лаз. Живковић инжињер, Тодор Стојановић благајник, Михајло Михајловић срески начелник, Драг. Петровић управник пореског одељења, Петар Цветковић подблагајник.

Сарајево. — Учествујући у великој културној прослави Србије и цијелог Српства, желим напредак. *Ристо Хаџи Дамјановић.*

Сарајево. — Одушевљено поздрављамо отварање српског Универзитета. *Српска академска омладина.*

Сарајево. — Културној прослави Краљевине Србије придружујемо се и ми. Нека будући српски Универзитет сјајном лучом просвјете свијетли цијелом Српском Народу! „*Српска Ријеч*“.

Сарајево. — Отварањем првог српског Свенаучишта нека се отворе врата новој срећи и уједињењу раскомаданог Српства! „*Босанска Вила*“.

Сарајево. — Луча просвјете с новом круном разагнаће таму са осталих дијелова раскомаданога Српства, а теби, сретна Србијо, биће монументалан споменик. *Српска богословска омладина у Рељеву.*

Сарајево. — Из дубине душе желимо да велика културна светковина отварања првог српског Универзитета уроди за читаво Српство спасоносним и благословеним посљедицама. *Уредништво „Нашег Живота“.*

Сарајево. — Поздрављам свесрдно почетак рада српског Универзитета, са жељом да буде луч просвјете на Балкану, и свему Српству да одгаји ваљане синове. *Глигорије П. Јефтановић.*

Скопље. — Из царствујушчег града Скопља са великим жељама поздрављамо ново светило српске просвете. *У име професорског колегиума директор Вучетић.*

Скопље. — Благодарни некадањој школи, захвални помену наших наставника чији смо ми васпитаници, на данашњи дан кад просвета српска добија нов стожер, придружујемо се жељама свих да Универзитет постане научно огњиште целокупног Српства. *Д-р Мих. Шушкаловић лекар ориенталних жељезница, Ристић генерални конзул.*

Смедерево. — Чиновници смедеревског првостепеног суда поздрављају свечани дан отварања српског Универзитета, са жељом да се кроз њега проноси српске име и величина широм целога света. *У име чиновника заступник председника, судија Милан Нешковић.*

Смедерево. — Нека би дао Бог да српски Универзитет својим радом прослави име српско широм целог света, да његови светлосни зраци знања и просвећивања с највећим сјајем вековима благотворно дејствују на образовање целог подмлатка и уже и шире нам Отаџбине. Са оваким осећајима поздрављамо отварање и почетак рада српског Универзитета. *Колегиум смедеревске Гимназије.*

Солун. — Колегиум наставника гимназије „Дом Науке“ у Солуну честита свечано отварање наше највише културно-просветне луче, и жели да наш Универзитет оствари све наде које се на њ у целом Српству полажу у погледу наших просветних и народних задатака. *У име колегиума директор Обрадовић.*

Солун. — Слава новој тековини! Нека пламен родољубља данас утврди у представницима нове жиже завет да ће прожети њом оживети садашњост, одгајити будућност. In hoc signo vinces! *Светолик Томић.*

Сомбор. — Отварање српског Универзитета срдачно поздрављамо. *Сомборска Српска Певачка Дружина.*

Сомбор. — Сомборско српско „Омладинско Коло“ искрено поздравља отварање Универзитета. *Грујић, тајник.*

Сомбор. — Сомборска Српска Читаоница учествује у најновијој културној тековини Српства, и жели ново отвореном српском Универзитету да живи, цвета и напредује.

Софија. — Одушевљењу којим све Српство поздравља отварање првог српскога Универзитета придружујем се са најсрдачнијим жељама за његов напредак. *Светислав Симић.*

Спљет. — Знајте, браћо, да је данас и наше годовање! *Видовић, Мештровић.*

Спљет. — Најновија културна стечевина наше рођене браће испуња нам хрватске груди поносом, надом и задовољством. Живио српски Универзитет, живила Краљевина Србија! *Д-р Смодлака, Д-р Тартаља.*

Спљет. — Хрватска Читаоница у Спљету придружује се топлим осјећајем данашњој културној и народној слави Краљевине Србије. *Предсједник Др. Гргић.*

Спљет. — Поздрављам одушевљеним срцем ново огњиште наше народне просвјете. *Адвокат Др. Јеро Карловац.*

Спљет. — О данашњој слави одушевљени поздрављамо браћу. Било ново Свеучилиште огњиштем братства, љубави и слоге на нашем југу! *Хрватска гимназијална омладина у Спљету.*

Спљет. — Ти ћеш у цио народ шиљати људе оплемењеног срца, изоштрена ума, и из пепела кости косовских витезова никнуће осветници! *Трипковић.*

Спљет. — Отварањем Универзитета постављате темељ слободном учењу, главном услову напретка науке и знаности, те прослањате последње љестве врхунцу народне просвјете. Раширеним срцем, раздраганом душом, пуном наде, присуствујем свечаном епохалном чину. Да расте, цвјета и напредује! *Д-р Арамбашић.*

Спљет. — У оваковим културним свечаностима главни је темељ бољој будућности српскога и хрватскога народа. Радост српске браће на Дунаву одјекује међу Хрватима на Јадранском Мору. Нека цвате племенити расадник нових српских нараштаја! *Начелник Милић.*

Спљет. — Духовно присуствујем данашњој слави Српског Народа, желећи новом Универзитету у најближој будућности велике успјехе у раду за сјај и напредак наше просвјете. *Милан Беговић.*

Спљет. — Великој културној стечевини братског народа придружујемо се са весељем. *Хрватска омладина сиљетске Реалке.*

Спљет. — Учествујем у данашњој слави, желећи новом Универзитету сваки сјај. *Душан Манџер.*

Сушак. — Духом присуствујем сјајној културној слави Срба, кличући: vivat, crescat, floreat alma mater beogradensis! *Гаваци.*

Таслице. — Пљеваљска гимназија радосно поздравља отварање првог српског Универзитета. *Управа.*

Таслице. — Из манастира свете Тројице радосно поздрављам отварање првог српског Универзитета, са жељом да буде огњиште здраве науке за све Српство. *Прота Ђуричић.*

Таслице. — Живила просвјета Српства! *Јосип Лончарић.*

Таслице. — Честитам! *Душић.*

Товарник. — Пун усхићења што Србија отвара свој Универзитет, тебе као првог ректора универзитетског а свога друга из ђаковања на бившој Великој Школи поздрављам, у жељи да се под твојим ректорством положе основи са којих ће тај Универзитет вечито живети, цветати, напредовати. *Стеван Поповић Вацки.*

Травник. — Честитамо славу отварања прве српске Универзе. Нека цвати и напредује, просипајући зрак на све струке Српства! Живио отваралац! *Поп Коста Божић, поп Данило Адамовић.*

Тузла (Доња). — Првом српском Универзитету жели успјех у раду и напретку *пододбор „Просвјете“.*

Тузла (Доња). — Са одушевљењем и патриотском жељом да обиљежи епоху у српском културном развитку, поздрављамо отварање првог српског Универзитета. *Јован Мићић, Исаило Мићић, Светозар Стојановић, Васо Црногорчевић, Јово Стокановић.*

Тузла (Доња). — Отварање првог српског Универзитета најодушевљеније поздрављамо. *Српско пјевачко друштво.*

Тузла (Доња). — У најродољубивијем заносу желим од Свевишњег да основани свјетионик умне свијести српске столјећима разгонио буде на славенском југу тмине незнања и осветљавао стазе праве истине, чистога родољубља, братске љубави, сложног рада и самопознања. Слава моралним зачетницима и извршитељима те давнашње жеље српске! *Лазо Јовановић.*

Ужице. — У име колегиума ужичке Гимназије честитам данашње свечано отварање Универзитета, са искреном жељом да буде луча науке и просвете свеколиког Српства. *Директор Св. Атанацковић.*

Ужице. — Честитам отварање првог српског Универзитета. *Д-р Драгиша Ђурић, доцент.*

Ужице. — Најрадосније поздрављам отварање Универзитета, са жељом да то буде средиште не само науке и просвете, чему је намењен, већ и духовног јединства свију крајева раскомаданог Српства. *Ђорђе Луковић, окружни начелник.*

Ужице. — Омладино, Српства дико мила, данас нова ти добијаш крила. Ја ти желим да у новом лету, будеш понос Српству, — целом свету. *Златиборски.*

Фоча. — Честитам отварање првог нашег Универзитета, са жељом да послужи на част целог Српства. *Алексије Јеремић.*

Херцег Нови. — Живио на дику и корист свега раскомаданога Српства! *Херцег-новско Радничко Друштво.*

Херцег Нови. — Дај боже да ново сунце српске просвјете рашћера таму која завија успавало Српство и изведе га на пут слоге, слободе, напретка и славе! *Сриска Читаоница.*

Херцег Нови. — Радујући се сваком српском напретку, одушевљено поздрављам нови расадник српске културе. *Јефто Гојковић, начелник.*

Херцег Нови. — Слава светом храму српске просвјете, новом извору слоге и слободе српске! *Сширо Гојковић.*

Херцег Нови. — У добри час, на корист и дику васколиког раскомаданог Српства! *Томо Крстов Поповић, наставник поморске школе.*

Цариград. — Уредништво »Цариградског Гласника« радосно поздравља проширавање највећега просветног огњишта. *Групчевић и Вукчевић.*

Цариград. — Данашњи светли дан српске науке честитам своме роду и свима трудбеницима на његовом културном напретку. *Стари лицејац Симић.*

Цариград. — Са олтара тога храма свети огањ нека Српству вечно светли! *Архимандрит Вићентије.*

Цетиње. — Захвални ученици Велике Школе, сјећајући се с поносом своје учитељке, најсрдачније честитамо отварање првог српског Универзитета, тога огњишта са којега ће се омладина напајати и загријавати науком и родољубљем. *Војвода Гавро Вуковић, Божо Новаковић. Марко Радуловић, Лабуд Гојнић, Ристо Поповић, Милан Божић, Митар Ђуровић, Мирко Мијушковић, Љубомир Бакић.*

Цетиње. — Честитајући свечано отварање српског Универзитета, Министарство Просвјете душевно учествује при томе велезначајном по цијело Српство чину, и радује се што се ствара прилика да се млади Срби из разних крајева напајају чистом науком са српског вријела. *Војвода Гавро Вуковић.*

Цетиње. — Професорски збор књажевско-црногорске Гимназије на Цетињу одушевљено поздравља отварање првога српскога Универзитета. Vivat, crescat, floreat! *Зоре, управитељ.*

Цетиње. — Ваше данашње славље наше је. Српском Универзитету желим процвјетање, напретка и славе. *Уредник »Гласа Црногорца«, професор Живко Драговић.*

Цетиње. — Бог благословио српски Универзитет да цвјета успјехом на срећу и славу Српскога Народа. *Митрополит Митрофан.*

Цетиње. — Најтоплије честитам отварање првог српског Универзитета, тог новог и најпоузданијег јамства за бољу будућност. *Божо Петровић.*

Цетиње. — Радосно честитајући свечано отварање првог српског Универзитета, придружујем се општим жељама за нову срећну еру свесрпске просвјете. *Војвода Пламенац.*

Цетиње. — Усхићен сам данашњим отварањем првог српског Универзитета, неизмјерно се радујући том толико важном акту у еволуцији српске просвјете. Бог свемогући који је штитио род српски кроз вијекове нашег тешког народног искушења, нек заштити српски Универзитет, како би из њега зраци истинске просвјете обасјали пут који води ка остварењу наших народних идеала! Дух Светог Саве нека бди над наставницима и ученицима српског Универзитета! Братско вам српско поздравље и честитање! *Саво П. Вулетић, предсједник општине цетињске.*

Цетиње. — Честитам са најбољим жељама. *Лазар Томановић.*

Цетиње. — Честитам отварање првог српског Универзитета, тако епохалан чин за наш народ. *Лазар Мијушковић, министар финансија.*

Црквеница. — У просвјетној слави братскога Народа Српскога учествујем радосним духом. *Д-р Хинковић.*

Чачак. — Срдачно благодарим Богу што доживех проглашење првог српског Универзитета и да нада-све имам два редовна ђака у њему, желећи да помогне уједињењу Српства. Живео Краљ Српски, Петар I! Живео народ и његова омладина! *Коста Недић, окружни благајник.*

Чачак. — Најсрдачније поздрављамо данашње свечано отварање првог српског Универзитета, са топлом жељом да кроз векове буде просветна и културна жижа свеколиког Српства. *Директор Светозар Мојковић, професори Драгутин Јанковић, Миша Петровић, Аћим Анђелковић, Павле Павловић, Љубомир Миловановић, Љубомир Матић, Душан Милојковић, Радомир Илић, Митар Трипковић, Анта Петровић, Коста Јовановић.*

Чачак. — Данашњу свечаност којом се прославља културна жижа из које ће зраци науке обасјавати целокупно Српство, поздрављам са надом да ће нови Универзитет одговорити народним очекивањима. *Урош Ломовић, адвокат.*

Чачак. — Поздрављам отварање Универзитета, са жељом да одговори народним надама и очекивањима. *Веселин Милинковић.*

Чачак. — Радосно поздрављам данашње отварање српског Универзитета, те нове велике културне тековине за све Српство и кличем: Vivat Academia! *Професор Радомир Илић.*

Чачак. — Поздрављам отварање Универзитета, са жељом да нам Универзитет зрацима науке обасја цело Српство. *Милош Ћосић.*

Чачак. — О данашњој значајној прослави свечаног отварања Универзитета молим да примите и моје честитање. Искрено желим да Универзитет одговори намењеним културним и националним задацима и надама које на њега сви полажемо. *Драгутин Ристић, адвокат.*

Ћуприја. — Честитам свечано отварање са жељом да Универзитет сјајно испуни наде које цело Српство у њега полаже. *Пуковник Мих. Живковић.*

Ћуприја. — Особље ћупријског првостепеног суда радо се сећа срећних дана проведених у Великој Школи и узима искрено учешће у прослави отварања српског Универзитета. *Председник суда Стојан Ђ. Симић.*

Ћуприја. — Са најлепшим жељама честитам свечано отварање Универзитета. *Љуб. Ст. Димитријевић, начелник округа моравског.*

Шабац. — Срдачно честитам најрадоснији дан за српску школу и просвету а за дом у коме је луча знања за толико много година просвећавала српске синове. *Ђурица Ђорђевић, окружни начелник.*

Шабац. — Vivat, crescat, floreat! *Др. Биберани, лекар.*

Шабац. — Као ученици некада Велике Школе наше, одушевљени смо њеним подизањем на ступањ Универзитета, чије се отварање данас тако свечано прославља, и желимо да његови ученици буду достојни представници науке и носиоци свију напредних идеја корисних по нашу драгу Отаџбину. *Михаило Радивојевић адвокат, Љуб. Станојевић, Влада Поповић, Аца Јовић, Мих. Посниковић, Коста Живковић, Драгомир Петровић, Михаило Матић, Стева Којадиновић, Никола Гагић, Добривоје Мијатовић.*

Шабац. — Дом који се данас освећује, нека би био жижа светлости за цело Српство! *Самокресовић.*

Шабац. — Нека би »ново оружје« које се данас освећује, довршило започети посао дедова! *Вуловић.*

Шабац. — Са радошћу поздрављамо отварање првог српског Универзитета, и желимо и на даље сваки напредак нашем највишем просветном заводу. *Наставнице Више Женске Школе у Шапцу Емилија Кениг, Наталија Обреновићева, Стана С. Нешићева, Лепосава Николићева, Александра Брунети, Драга Бојовића, Марија Лукићева.*

Шабац. — Као просветни радници честитамо свечано отварање највећег просветног расадника, првог српског Универзитета. *Учитељи Љубица Бошковић, Мија Бошковић, Јован Вуксановић, Алекса Вуксановић, Милосав Јовановић, Никола Бунчић, Ђорђе Јовановић, Јован Костић, Живојин Крстић, Крста Загорац, Пера Јовановић, Лепосава Петровићева, Војислав Станчић, Милош Марјановић, Милутин Сокић, Анђелија Станчићка, Милан Михаиловић, Софроније Радовановић, Мара Глигоријевићева, Даринка Рафаиловић.*

Шабац. — Радуј се, Србијо, што широм Словенства замириса тамњан благодети који пали и који диже жар Срп-

ства, што те овај дан обасја новим зраком и што он поста јава снова, што ће ти са њега затреперити зрак будућности и лепих нада, што ће он бити веза Српству, и што ће преко њега разумети „листак свежи сваку жилу својег стабла". Радост ова спасоносна нема краја, међе нема, радост ова преголема свем је Српству дар. Vivat, floreat, crescat alma mater belgradensis! *Наставници шабачке гимназије Љубомир Миљковић, Никола Савић, Ђорђе Кока, Љубомир Павловић, Михаило Атанасијевић, Сима Цветковић, Никола Јанчић, Тодор Радивојевић, Сретен Дожудић, Михаило Миладиновић, Димитрије Андрејевић, Коста Куртовић, Роберт Толингер.*

Шабац. — Ужежите луч науке која ће спојити сва три брата, Бугарина и Словенца и поносног Срб-Хрвата! *Ученици четвртог разреда шабачке Гимназије.*

Шамац (Босански). — Отварању првог српског Универзитета на Балкану кличемо: vivat, crescat, floreat! *Симо Дакић, Јово Бабић.*

Б) Писма.

Албани (Њујорк). — I have, Dear Sirs, the honor to acknowlege the receipt of the formal notice of the official inauguration of the University of Servia at Belgrade on the 2/15 October, 1905. We shall be glad to receive such information and publications as the University puts forth from time to time and will be glad to place the University on our list to receive our publications as they issue from the press. I have the honor to be, Yours very respectfully *Howard J. Rogers, First Assistant Commissioner of Education.*

Алексинац. — Наставници алексиначке учитељске школе сматрају за част да честитају свечано отварање I српског Универзитета, са жељом: да српско свеучилиште буде расадник истрајних радника на науци и одушевљених трудбеника на српској мисли, да цвета за вечита времена на корист науци и понос Српству. *Заступник управитеља Петар М. Илић; наставници Д-р Душан Рајичић, Милутин Ђорђевић, свињел Платон, Јован Ђ. Мирковић, Душан Павловић, Коста Николић, учитељ.*

Алфор. — Le Directeur et les Professeurs de l'École Nationale Vétérinaire d' Alfort prient leurs savants Collègues de

l'Université serbe de Belgrade de vouloir bien agréer les voeux très sincères qu'ils forment pour la prospérité et la gloire de leur jeune Université. Ils leur adressent en outre à cette occasion l'expression de leur vive sympathie ainsi que l'assurance de leurs bien dévoués sentiments. *Le Directeur E. P. Barrier, membre de l'Académie de Médecine.*

Амстердам. — En retournant de mon voyage, je trouve, Monsieur le Recteur, Votre aimable invitation d'assister à l'ouverture de l' Université sous Votre direction éclaircie. N'ayant pu profiter de Votre obligeante politesse, je ne veux pas manquer de Vous exprimer mes meilleurs souhaits pour un glorieux avenir de cette institution. Veuillez agréer, Monsieur le Recteur, l'assurance de ma très haute considération. *M. Merens, consul général de Serbie aux Pays-Bas.*

Андовер. — La Faculté de Theologie d'Andover a l'honneur de répondre à l'avis des Autorités de l'Université Serbe de Belgrade, et de féliciter M. M. le Recteur et les Professeurs à l'occasion de l'inauguration officielle de l'Université.

Атина. — *Ὁ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου Πρύτανις τῷ τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ Χαίρειν. Ἀσμεναίτατ' ἐπιθόμεθα Ὑμᾶς ἐγκαίνια τοῦ Ὑμετέρου Πανεπιστημίου τελεῖν μέλλοντας ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ Σύγκλητος, ἧ τὴν προσήκουσαν ἀνακοίνωσιν ἐποιησάμεθα, ἥσθιν τε μάλιστα τούτῳ καὶ μοι ἐπέτρεφε συγχαρῆναι Ὑμῖν κάλλιστον, τῶν Ὀλυμπίων Μουσῶν ἱδρυσιομένοις ἐνδιαίτημα. Τὴν ἐντολὴν τῆς Συγκλήτου ταύτην πάνυ προθύμως ἐπιτελῶν εὔχομαι τὰ βέλτιστα. Ἔρρωσθε Γ. Ν. Χατζιδάκις.*

Атина. — In behalf of the Director of the American School of Classical Studies at Athens I beg to acknowledge notice of the official inauguration of the University of Servia. Please accept the greetings of the American School and its best wishes for the prosperity of your University. Respectfully submitted *Oliver W. Washburn.*

Ахен. — L'observatoire météorologique d'Aix-la-Chapelle a l'honneur de communiquer au Recteur et aux Facultés de l'Université Serbe de Belgrade qu'il a pris connaissance de l'inauguration prochaine avec grande joie. Il salue vivement, que, par la fondation de cette „Alma Mater" nouvelle, un institut scien-

tifique respectable sera ajouté à tous les autres déjà se tenants et souhaite qu'un vite accroissement le conduise vers un grand futur. *Directeur D-r P. Polis.*

Безансон. — Le Recteur et Le Conseil de l'Université de Besançon adressent à l'Université de Belgrade leurs souhaits et leurs voeux les plus cordiaux.

Бејрут (Сирија). — Le P. L. Cattin S. J., Supérieur de la Mission de la C-ie de Jésus en Syrie, Chancelier de la Faculté Française de Médecine, Recteur p. i. de l'Université Saint-Joseph de Beyrouth, tant en son nom qu'en celui de tout le personnel de l'Université Saint Joseph a l'honneur d'offrir, avec l'expression de ses sentiments respectueux, ses meilleures félicitations pour l'inauguration de la grande Université Serbe de Belgrade.

Бенарес. — Le Secrétaire du Central Hindu College, Benares, a l'honneur de faire ses félicitation à M. le Recteur et les Facultés de l'Université Serbe de Belgrade, à l'occasion de l'inauguration officielle de leur Université.

Београд. — Je m'empresse de porter à la connaissance de Votre Excellence que le marquis Guiccioli n'étant pas encore rentré de son congé, je me fairai un plaisir de le remplacer en ma qualité de Chargé d'Affaires à l' inauguration de cette Université qui aura lieu demain, à moins que l'invitation ne fût pas *ad personam*. En même temps j'ai l'honneur de Vous communiquer que l'Université de Turin a bien voulu me confier l'agréable mission de la représenter en cette circonstance solennelle et de Vous exprimer les voeux qu'elle forme pour la grandeur et la prospérité de la première Université du Royaume de Serbie. Veuillez agréer, Monsieur le Recteur, l'assurance de ma plus haute considération. *Romano Avezzana.*

Београд. — Je vous remercie infiniment d'aimable invitation que vous avez bien voulu me faire, à l'occasion de l'ouverture de l'Université. Malgré mon vif désir d'avoir le plaisir d'y assister, je regrette beaucoup de ne pouvoir réaliser ce désir, vu que le même jour, $^{2}/_{15}$ octobre prochain, nous avons le jour de fête de naissance de Sa Majesté Impériale le Sultan pour laquelle je recevrai, à partir de dix heures, la colonie et autres. Veuillez agréer, Monsieur le Recteur, l'assurance de ma considération bien distinguée. *Phéthy.*

Београд. — Веома сам захвалан, господине ректоре, Вама и професорској колегији на другарској пажњи и почасти, коју сте ми учинили позвавши ме на свечано отварање Универзитета и на банкет. Радујем се и сматрам као особиту милост судбине што сам, као један од старе гарде професорске, могао да доживим ову најважнију завршну фазу у поступном преображавању наше Велике Школе, која је у исто време од пресудног значења за наше даље културно-национално развиће у опште. Ну у колико је већа та моја радост, у толико више жалим, јако жалим, што ме је сад баш снашла слабост, која ме упорно и пакосно спречава да лично учествујем у тој толико значајној културној свечаности и да у тој лепој и импозантној светковинској сценерији представљам једну још заосталу оседелу фигуру или, ако хоћете, једну остарелу декорацију из давно минулих почетака Велике Школе. Према таквој за ме веома непријатној ситуацији, ја могу само овим путем одушевљено да поздравим ту ретку просветну свечаност и да нашој свечано отвореној alma mater из свег срца довикнем: vivat, crescat, floreat! Молим Вас, господине ректоре, да Ви и наставничка колегија примите мој искрени колегијални поздрав и израз мога одличног поштовања. *Гига Гершић.*

Београд. — И као Србин и као професор, до скора највишег просветног завода у Србији — Велике Школе, радујем се од срца отварању срп. Универзитета и кличем: Vivat, crescat, floreat alma mater Universitas Serbica! *Д-р Војислав Ж. Ђорђевић, секундарни лекар Опште Држ. Болнице и бивши професор Велике Школе.*

Београд. — Захвалан на позиву, да присуствујем отварању Универзитета, и жалећи, што ми због стања мога здравља, није могуће лично присуствовати, молим Вас, Господине Ректоре, да примите моја скромна честитања приликом свечаности отварања српског Универзитета, корисног за нашу народну просвету. Са најодличнијим поштовањем *Н. Христић.*

Београд. — Жалећи, што због слабог здравља не могу лично учествовати, ја овим путем честитам Вама и вашим друговима данашњу прославу отварања нашег Универзитета, са најтоплијом жељом за његов напредак и успех, да у скоро

буде најбољи и највећи просветни завод на словенском југу. *Дим. Маринковић, министар у пензији.*

Београд. — С погледом на то што се у редовима српске војске налазе васпитаници највишег српског просветног завода и што ће без сумње и у будућности још многи српски рекрут са прага Универзитета доћи под Српску Заставу да ту научним и моралним особинама својим, стеченим у крилу наше Alma Mater, припомогне ширењу и победи српске заветне мисли, а с надом, да ће њихови просветитељи и васпитачи, упутити тај цвет српске омладине најузвишенијим и најморалнијим мислима не само у културном, већ и у патриотском смислу братског јединства и народне величине, и с погледом на то што је Српски Универзитет сматран као камен темељац велике зграде народног јединства, без чега нема ни народне величине и без чега би и најнапорнији рад српске војске и њеног официрског кора био само узалудан покушај или пролазан успех: прилазим у овој свечаној историјској прилици и ја, да преко Вас, Господине Ректоре, у име своје и Уредништва Ратника, као гласника и поборника српске војне науке, поздравим највиши Српски Научни Завод са жељом, да што чвршће истраје у своме претежном научном и преважном васпитном раду за славу Краља и Отаџбине. *Уредник Ратника, ђенералштабни потпуковник Милутин Мишић.*

Београд. — Као бивши гувернер Њ. Кр. В. Краљевића Александра и бивши црногорски Министар Правде и ванредни посланик код Св. Столице, као писац историјских дјела изданих од Кр. Срп. Академије Наука којој сте Ви, Господине Ректоре, уважени предсједник, најзад као доктор права и велекрст Таковског Ордена, држао сам да имам довољно титула да будем позван на јучерашње свечано отварање првог Српског Универзитета. А могао сам то држати толико прије, што београдски Универзитет има да буде расадник културе за *цио* српски народ без обзира на случајне и промјењиве политичке границе. Видим да сам се у ономе мишљењу преварио. Али вјерујући да у тој непажњи нема ничега другога до једна нехотична заборавност, част ми је, господине Ректоре, замолити Вас, да примите, бар овим путем, моје најтоплије честитке пригодом те заједничке културне славе. Као Гундулићев и Качићев земљак, желим новој српској

Alma Mater да буде у нашем разасутом племену гласник онога ширега народнога јединства које су наши оци на јадранскоме приморју, у најтамније доба за Српство, пророчанским духом прогласили и опјевали, онога јединства, за које смо и у дан данашњи ми, приморски синови, уз пркос највећим личним опасностима, одушевљено радили, гледајући у Србији оруђе Богом одређено за уједињење disjecta membra нашега народа. Примите, господине Ректоре, увјерење о моме најодличнијем поштовању. *Д-р Л. гр. Војновић.*

Берлин. — Ew. Magnifizenz sowie den Fakultäten beehren wir uns zu der am $^{2}/_{15}$ Oktober d. Js. stattfindenden Eröffnungsfeier der Serbischen Universität zu Belgrad unsere aufrichtigen Glückwünsche auszusprechen. *Schmeisser, Leiter der königlichen Geologischen Landesanstalt und der Bergakademie.*

Беч. — Молим Вас, Господине Ректоре, да к службеном отварању Српског Универзитета примите мој скромни израз срдачног честитања. Желим Вашему Универзитету сјајно напредовање у свим наукама и вештинама, да буде јаким расадником просвете и знања, без којих нема слободе. Према познатој реченици Ex oriente lux нека се могне рећи такођер In oriente lux. Ваш понизни слуга *професор Јагић.*

Бове. — Félicitations. *Frère Paulin, Directeur des Frères des Ecoles Chrétiennes, Institut Agricole International, Directeur de la Station Agronomique de l'Oise.*

Бон-Попелздорф. — Dem Herrn Rektor und den Fakultäten der Universität zu Belgrad beehre ich mich namens der hiesigen landwirtschaftlichen Akademie herzliche Glückwünsche zur Eröffnung Ihrer Hochschule auszusprechen. *Der Direktor D-r Freiherr von der Goltz.*

Бордо. — Charles Delarue, consul de Serbie, remercie Monsieur le Recteur de l'Université de Belgrade de l'invitation qu'il a bien voulu lui faire l'honneur de lui adresser et le prie d'agréer les regrets de ne pas pouvoir l'accepter.

Брно. — Das gefertige Rektorat hat mit besonderem Vergnügen die Nachricht von der am 15. Oktober l. J. stattfindenden feierlichen Eröffnung der königlichen serbischen Universität in Belgrad zur Kenntnis genommen und spricht zugleich das Bedauern aus, dass es wegen der allzugrossen Entfernung nicht

möglich ist die hiesige Hochschule durch einen der Herren Mitglieder des Professoren-Kollegiums vertreten zu lassen. Mit den besten Wünschen für das Gedeihen der neuen Universität in Belgrad zeichnet hochachtungsvollst das Rektorat der k. k. techn. Hochschule in Brünn *Hönig, d. z. Rektor.*

Брно. — Děkuje za laskavé pozvání k otvření Srbské University, prosim za omluvu, že nemohu se dostaviti k vaší slavnosti. Přeje této Vaší slavnosti zdaru nejvěšňeho volaín Vaší Universitě. Vivat, floreat, crescat! Vaši Slovusnosti, pane rektore, o hluboké úctě oddaný *D-r Vladimir Novák, professor c. k. české techniky v Brně.*

Будимпешта. — Са великом радошћу искрено поздрављамо важан чин у историји васцелога Српства, а епохалан догађај у културној историји Србије: отварање првог српског Универзитета у престоници српског Пијемонта, у Београду. Нека то ново просветно огњиште загрева младе српске духове науком и истином, нека нова просветна луча осветли све крајеве дивне Српске Краљевине, а светлост њену нека виде сви крајеви, у којима Срби живе. Нека би дао Бог, да прва српска Alma Mater са успехом врши свој велики и узвишени задатак, да умножи број српских научника, који ће развијати науку на корист Српства и човечанства, да држави српској подари спремних људи, који ће је унапредити и дићи у ред осталих просвећених држава. Vivat, crescat, floreat! *У име друштва Председник Кола Младих Срба Мих. Матић студент медицине, тајник Кола Младих Срба Милан Јовановић студент медицине.*

Варшава. — Heureux de ce qui touche la prospérité de la Serbie, je viens Vous exprimer mes plus sincères voeux et félicitations à l'occasion de l'ouverture de l'Université, cérémonie à laquelle, malheureusement, j'ai le vif regret de ne pouvoir assister. Voulant cependant, bien que modestement, prendre part à la joie générale, je me permets de joindre sous ce pli un petit chèque de Frs. 100, espérant que cette offrande en appellera d'autres et servira à quelque étudiant nécessiteux. Veuillez agréer, Monsieur le Recteur, avec mes souhaits sincères, l'assurance de ma parfaite considération. *Consul général Royal de Serbie à Varsovie, Hugo Zeidel.*

Винковци. — Отварањем Универзитета у Београду ступа Србија и српско племе у културну утакмицу са образованим народима и полаже темељ специфично српској науци. Заиста си велики, Господе! Хвала ти и слава!! У то име: Vivat, floreat, crescat alma mater Universitas Serbica! *Д-р Ђорђе Милашиновић, општински лекар.*

Вратислава. — Par la présente, Monsieur le Recteur, j'ai l'honneur de transmettre à Votre Magnificence mes remercîments bien sincères pour la gracieuse invitation à l'inauguration de l'Université Serbe à Belgrade, que Votre Magnificence a bien voulu me faire parvenir. En même temps je prie Votre Magnificence d'excuser le retard de ma réponse, attendu que je n'ai trouvé la dite invitation qu'hier après mon retour d'un voyage que j'ai dû faire à l'étranger. Veuillez agréer, Monsieur le Recteur, avec mes remerciments réitérés et l'expression de mon regret de n'avoir pu avoir l'honneur d'assister à la fête d'inauguration, l'assurance de ma considération très distinguée. *Der Königlich Serbishe Consul Ludwig Przedecki.*

Вуковар. — Поводом прославе отварања првог српског Универзитета у Београду приносим моја најискренија честитања и најбоље жеље. Дао Бог да се тај Славни Универзитет вазда развија и цвати на вечна времена; да његови многоуважени и заслужни професори још много љета здраво, сретно, мудро и успешно управљају том духовном Матицом са непрестаном љубави, видним успесима и неусипним трудовима на Славу Спаситеља Бога, на част пресветлог заштитника Његовог Величанства Краља *Петра* I; да Тај расадник сија много и дуго на величину свесрпску, на Славу, корист и напредак науке и народа српског ширећи свуда у Србству светлост, — правду и истину на срећу и изображење омладине српске, да Тај први српски Универзитет, као велико племенито срце знаности, вечно предњачи на велику корист и понос Србије, да у слободној српској земљи у области благотворности чини чудеса којима се просвећени свет диви и клања. „Vivat, crescat, floreat alma mater serbica!“ *Милан Павлов Јовановић, витез-академик.*

Ган. — Universitati Belgradensi laetis auspiciis conditae fraterno affecto gratulantur et omnia fausta precantur Universitatis Gandavensis Rector et Senatus. *P. Thomas, Rector.*

Градишка (Босанска). — И ако је Велика Школа, коју до сада имађаше Краљевина Србија исто што и Универзитет, ипак да се она једном преобрће и добија то званично име које у свијету носе све високе школе, једнако то весели све Србе — ма где они живили — као и Вас нашу културно јачу и политички слободну старију браћу. Код свечаног и службеног отварања учествујем духовно, желећи да у недалекој будућности српски Универзитет буде могао поносно стајати поред осталих Европских Универзитета, који већ изодавна постоје. Овако жели, мисли и моли се Богу: *Сима Бјелорац, јереј.*

Данциг. — Rektor und Senat der technischen Hochschule sprechen der Königlichen Universität zu Belgrad gelegentlich der Einweihung ihre herzlichen Glückwünsche aus. *Der Rektor v. Mangoldt.*

Дрезда. — Indem wir für die ehrenvolle Einladung zu der Eröffnungsfeier Ihrer Universität unsern verbindlichsten Dank aussprechen, bedauern wir verhindert zu sein, einen Vertreter zu dieser Feier zu entsenden. Wir bitten aber, die besten Glückwünsche der hiesigen Technischen Hochschule freundlichst entgegennehmen zu wollen. *Rektor und Senat der Technischen Hochschule. I. V. Cornelius Gurlitt.*

Дубровник. — Отварање српског Универзитета, многоучени Г. Ректоре, слава је по све Српство, јер је ту квас душевне српске славне будућности и величине, ту почимље напредак, то је стожер српском челик-животу. Молим Вас, Господине, да у то име примите моје вруће жеље и срдачне честитке, Ви и учена браћа ваша, а увјерен сам — у име Бога — да истом од 2. октобра 1905. — dies albo lapillo signanda — почиње срећна историја српскога народа. Бог видио — Бог наспорио! Особити поштователь *Вид. Вулетић-Вукасовић.*

Ђаково. — Ako i okasno, velemožni gospodine rektore, a ono svakako srdačno zahvaljuem se na prijateljskoj obaviesti o otvaranju prve srpske univerze u kraljevskom Beogradu. U prvi čas sam bio vele zaokupljen zvaničnim poslovima a kasnije sam sasma zaboravio na dragu ovu dužnost. Kao sin bratskoga naroda, kao kroz 47 godina bivši tajnik biskupa Strossmayera, a i kasnije sve do smrti vladičine najbliži istomišljenik

misli i sudionik plemenitih želja njegovih, želim mladoj universi procvat i svaki napredak na korist Kraljevine Srbije, na diku cieloga srpskoga naroda! Navlastito želim: da se mladi sokolovi srpski još na univerzi priuče redu i zaptu, jer kako se drvo bez kore, ma mu ova i gorka bila, ne može do debla razviti, tako ni mladi bez reda i poretka u mladosti ne mogu nikada u zrelijoj dobi postati ljudine i značajevi. — Najviše pako želim, da se srpska nada i uzdanica na mezevu učenja zadoji zdravom naukom kojoj korenje crpi snagu iz istine svete vjere Hristove, te iz duše narodne prošlosti i iz čistoga obilježja naroda srpskoga! Vivat, crescat, floreat Alma Mater Serbica! Velemožnosti Vašoj ponizni službenik *Milko Cepelić, dekan i župnik Djakovački.*

Ђенова. — C. Balestrino, Consul de S. M. le Roi de Serbie, pour remercier.

Женева. — Je m'empresse, Monsieur et très honoré collègue, de vous remercier d'avoir bien voulu me communiquer la nouvelle de l'inauguration officielle de l'Université Serbe. Au nom de l'Université de Genève, je vous prie de recevoir mes félicitations et mes bons voeux pour la prospérité de votre Haute Ecole. Veuillez, Monsieur et trés honoré collègue, agréer l'assurance de ma très haute considération. *Alfréd Martin, Recteur.*

Загреб. — Radosnim srcem pozdravljam otvaranje još jednoga universiteta za višu prosvjetu našega naroda. Gospodinu Rektoru i časnim kolegama najljepša hvala na obavijesti. *Natko Nodilo.*

Земун. — Примио сам, Господине Ректоре, Вашу и Факултета српског Универзитета обавест о сутрашњем отварању београдског Универзитета. У души се придружујем тој највећој просветној српској свечаности, и желим да српски Универзитет буде легло науке српске и почетак новог културног доба које наступа. Угледав се на друге европске универзитете, нека и београдски буде чувар науке, будилац народа и његових тежња у просветном правцу, те чувар народних идеала без којих им будућности нема! Нека отварање сутрашње буде и отварање нових времена и изгледа. Вами и Вашим друговима желим сретан рад и божју помоћ! Ваш, магнифице, слуга *Д-р Владимир Николић, адвокат.*

Јабуковац. — Најсрдачније поздрављам отварање првог српског Универзитета; поздрављам прве зраке са куле светиље српског Пијемонта, чију буктињу прегаоштво и родољубље данашњег нараштаја слободне Србије упали у спомен стогодишњице херојске борбе својих предака за ослобођење; поздрављам миомирни поветарац, који из тог српског храма науке пријатно дува, да разгони таму и наговести зору лепше и сјајније будућности српске и радосно кличем: Живио српски Универзитет! Живили наставници! Живили студенти! *Ник. Ст. Казимировић, свештеник и бивши народни посланик на Народној Скупштини, која је закон о Универзитету вотирала.*

Јаска. — Odlikovanje, velemožna gospodo, koje mi je u dio palo pozivom na svečano otvorenje kraljevsko-srpskog sveučilišta u Beogradu u velike me časti, te ću se i tom časnom pozivu odazvati, da tako dadnem izraza onom oduševljenju, koje obuzima dušu svakog hrvatskog prosvijetljenog patriotu s ove sjajne kulturne tekovine bratskog nam srpskog naroda, koju ima u prvom redu da zahvali onoj ustavnoj slobodi i svijesti, koja izvire iz idealne duše najustavnijeg srpskog vladara Njegova Veličanstva Kralja Petra I. Luč prosvjete, koju će ovaj visoki zavod rasprostirati čitavim slavenskim jugom, zbližit će zavađjenu braću i pospješiti ovaj proces izmirenja, koji je godine 1903. započeo i koji će, kad bude posve proveden, dovesti srpsko-hrvatski narod do one političke snage i moći koja mu po broju i inteligenciji rase u kolu evropejskih naroda pripada. In hoc signo vinces! Uz izraz najodličnijega veleštovanja: *Dr. Gustav Gaj.*

Јаш. — C'est avec un vif plaisir, que nous avons reçu votre aimable invitation à l'inauguration des cours de votre Université. Nous regrettons beaucoup de ne pas pouvoir vous envoyer un délégué. Nous faisons des voeux pour la prospérité de votre Université. La Science vous sera redevable, nous n'en doutons pas, des progrès qu'elle aura realisé dans l'avenir. La Serbie sera fière de vous posséder. Veuillez recevoir, Monsieur le Recteur, l'expression de mes sentiments les plus distinguées. *Le Recteur C. Climescu.*

Кенигсберг. — Dem Herrn Rektor und den Fakultäten der serbischen Universität danken wir für die freundliche Anzeige

von der feierlichen Eröffnung der Universität verbindlichst. Wir gestatten uns der neuen Hochschule die besten Glückwünsche auszusprechen und der aufrichtigen Hoffnung Ausdruck zu geben, dass diese jüngste Universität nicht nur dem Königreiche Serbien Segen bringen, sondern auch zur Vervollkommnung, Veredelung und Erleuchtung der ganzen Menschheit beitragen möge. *Rektor und Senat der Königlichen Albertus-Universität. F. V. Arndt.*

Кључ. — Из свег срца честитамо отворење Универзитета, желећи од Бога да исти буде прави расадник српске просвјете. Српско поздравље! *Миле А. Поцадић хаџи-прота, Милан Буровић српски народни учитељ.*

Колумбија. — Президент, управитељство и факултет Колумбија Универзитета у Њу-Јорку имају част честитати управи Српског Универзитета у Београду на службеном отварању и желе јој сваке среће и сјајног успеха.

Кордова (Аргентина). — He tenido el honor de recibir la atenta comunicación de V. S., en que se sirve informarme que el 15 del corriente mes tendrá lugar la inauguración oficial de la Universidad Nacional de Serbia. Hago votos por la prosperidad de tan importante institución y saludo à V. S. con mi más distinguida cosideración. *J. Diàz Rodriguez, Secret. grat.*

Лајден. — Le Recteur et le Sénat de l' Université de Leiden ont l'honneur de vous présenter leurs félicitations sincères à l' occasion de l' inauguration officielle de l' Université Serbe de Belgrade et d' exprimer leurs meilleurs souhaits pour la prospérité de votre Université. Au nom du Sénat de l' Université de Leiden, *le Sécrétaire B. E. Bleu.*

Лесковац. — Полазећи са гледишта да је знање светлост, моћ, као свештеник и Србин радујем се отварању нашег Универзитета и срдачно честитам, са жељом да то буде у истини кула светиља и духовни стожер свега Српства, који гајећи и ширећи здраве идеје убрзава народно уједињење и доноси благостање. *Милун Ј. Стојадиновић, парох и вероучитељ.*

Лидс. — Le Recteur et les Facultés de l' Université de Leeds ont l' honneur d' accuser réception de la lettre du Recteur et des Facultés de l' Université Serbe de Belgrade et désirent exprimer à leurs collegues de Serbie tous leurs souhaits pour le succés de la cérémonie d' inauguration qui aura lieu le 15 octobre. *N. Bodington, Recteur.*

Лиљ. — Je viens vous remercier de votre aimable invitation à assister à l'ouverture solennelle de l'Université à laquelle, à mon grand regret, je ne pourrai me rendre devant à cette époque me rendre à Liège pour m'entendre avec les exposants serbes qui désirent participer à l'Exposition Internationale de Tourcoing en 1906. Veuillez avec mes remerciments réitérés agréer mes sincères et respectueuses salutations. *S. Legrand, consul serbe.*

Лондон. — Бивши почаствован позивом од стране Ректора и Факултета, из кога видим да ће српски Универзитет бити службено отворен 2|15 октобра, ја узимам слободу поднети своја најпонизнија честитања томе свечаном акту, сматрајући себе за врло срећна што сам доживео, као негдашњи ђак Велике Школе и Ваш ученик, високоуважени Господине Ректоре, да се тај до сада највиши просветни завод Краљевине Србије подигне на степен Универзитета, и да му Ви будете први Ректор. Ја Вас молим да примите, високоуважени Господине, поред моје захвалности Вама и факултетима на послатом ми позиву, и уверење о мом најдубљем поштовању. *Алекс. З. Јовичић, отправник послова Србије у Лондону.*

Љубљана. — Naš odbornik gospod Anton Trstenjak, kateri je zastopal „Slovensko Matico“ ob otvorjenju Vašega Vseučilišča, nas je, velepoštovani gospod, vzradostil s poročilom kako ljubeznivo, gostoljubno in častno ste ga sprejeli, tako da mu ostane bivanje v Vaši prestolnici v najprijetnejšem spominu. S tem ste odlikovali ne samo našo „Slovensko Matico“, nego tudi vse Slovence. Dovolite nam, velepoštovani gospod rektor, da Vam za vse izrečemo svojo najtoplejšo zahvalo in željo naj bi se pod Vašim spretnim rektorstvom krepko razvijalo in procvitalo prvo srbsko Vseučilišče v prospeh znanosti in v čast vsemu srbskemu narodu. V imenu predsedništva „Slovenske Matice“ beležita z odličnim spoštovanjem: *predsednik Fr. Levec, tajnik Evgen Lah.*

Минхен. — Beehre ich mich den Empfang der geschätzten Einladung für Theilnahme an der offiziellen Eröffnung der Kgl. Universität mit dem verbindlichsten Danke zu bestätigen. Zu meinem lebhaften Bedauern ist es mir unmöglich der Feier beiwohnen zu können und spreche ich auf diesem Wege meine aufrichtigsten Wünsche für das Gedeihen der Universität aus. Mit vorzüglicher Hochachtung *der Kgl. Serb. Generalconsul Julius Auspitzer.*

Оксфорд. — Academici Oxonienses Academicis Singidunensibus gratulamur quod in quo loco olim imminentes occidentalibus gentibus hostiles alienigenarum impetus sunt confracti, nunc adversus inhumanitatis atque imperitiae magis etiam timendam dominationem arcem et propugnaculum doctrinae munivistis: utque illam veterem victoriam haec Universitas publica laetitia excepit, sic hanc novam institutionem felicem faustamque esse cupit et quidem futuram auguratur: nullum enim est firmius pacis et concordiae stabilimen quam iuventus liberalibus artibus educata. Nos igitur, qui terrarum longinquitate divisi sed studiorum communitate conjuncti e Musarum sedibus paene maximam natu incolimus, ut vobis iam vitae cursum ingredientibus longa detur felicitas cupidissime optamus: id quod illis non potest non contingere qui omnia excutiunt, bona amplectuntur: qui cum juventutem ad civica numera obeunda instituant, umbratilibus tamen studiis iidem debitum locum relinquunt: necnon ita hodiernas artes admirantur atque excolunt ut praeclara veterum monumenta nunquam per oblivionem obsolescere patiantur. Proinde florete et florendo patriae decus, verae scientiae incrementum addite.

Оксфорд. — I have, Dear Sir, the honour to forward to you here with an address of congratulation to the University of Belgrade on the occasion of its inauguration, which address has been sealed today by the convocation of the University of Oxford. I am, Sir, Yours very truly *C. Leudesdorf, Acting Registrar.*

Панчево. — Радосно поздрављам свечано отварање првог српског Универзитета у Београду. Тиме држим да је задовољена најпреча културна потреба Српства. У жељи да српски Универзитет у Београду скоро постане средиште и расадник српске науке, остајем са најдубљим поштовањем *Д-р Ђорђе Лазаревић.*

Париз. — J' apprends, Monsieur le Recteur, que l'Université de Belgrade a été émue de n'avoir reçu aucun témoignage de sympathie en réponse à l'invitation qu'elle avait adressée à l' Université de Paris à la cérémonie solennelle de son inauguration. Notre regret en est très vif, et je tiens à vous faire connaître sur le champ que nous n'avons pas reçu cette invitation, et qu'il n'y a pas, dans les divers services de notre Université, trace qu'elle soit parvenue. Veuillez être assuré que

si nous l'avions reçue, nous nons serions empressés d'y répondre par l'envoi d'un délégué. Beaucoup de professeurs de l'Université de Belgrade ont été étudiants des Facultés de Paris; plusieurs parmi nous ont eu autrefois pour condisciples de jeunes Serbes auxquels ils ont gardé un souvenir fidèle. Il nous eût été agréable, en cette circonstance solennelle pour vous, de rappeler ces souvenirs et de resserrer les liens d'une confraternité scientifique entre vous et nous. Je vous serais obligé de porter cette lettre à la connaissance de l'Université de Belgrade et d'agréer, pour vous, l'expression de mes sentiments dévoués, pour elle les voeux de l'Université de Paris. *Le Recteur de l'Université de Paris, L. Liard.*

Пенсилванија. — Le Prèvôt et les Membres du Conseil de l'Université de Pensylvanie ont l'honneur d'informer le Recteur et les Facultés de l'Université Serbe de Belgrade qu'ils ont reçu leur aimable communication relative à l'inauguration officielle de l'Université pour le 2|15 Octobre mil neuf cent cinq, et les prient d'accepter leurs cordiales félicitations à l'occasion d'un evènement aussi heureux pour les Lettres et les Sciences.

Пеш. — Удружење пешке омладине „Св. Арсеније“ с радошћу и пијететом поздравља службено отварање првог српског Универзитета са жељом, да Провиђење ускоро омогући и Србинову заједницу и оствари жеље и услове за мирну прогресивност српску! Остајући с тим жељама и захваљујући Вам на високој пажњи, молимо, да нам не замерите што се раније и на време не јависмо, а с тога, што доцкан и у невреме примисмо Вашу цењену лиску. С одличним поштовањем бележимо се, *Удружење Омладине „Св. Арсеније“, председник Ђира Ђ. Бурнутић.*

Поатије. — Je vous remercie, Monsieur le Recteur, d'avoir bien voulu informer l'Université de Poitiers de l'inauguration officielle de l'Université de Belgrade. C'est avec plaisir que je vous adresse nos meilleurs voeux pour la prospérité de la nouvelle Université Serbe. Veuillez agréer, Monsieur le Recteur, l'assurance de ma haute considération. *Le Recteur, President du Conseil de l'Université, Cons.*

Прат. — En Vous remerciant de votre invitation bienveillante à l'inauguration officielle de l'Université, nous Vous prions d'être persuadés que nous souhaitons cordialement le plein

succès au nouveau centre du progrès scientifique et culturel de la nation serbe. L.' Université Tchèque à Prague. *Le Recteur D-r Vřešťál.*

Праг. — Das unterzeichnete Rektorat bittet aus Anlass der offiziellen Inauguration der Universität die aufrichtigsten Glückwünsche entgegennehmen zu wollen. *Rektorat der k. k. deutschen Karl-Ferdinands-Universität, Prag. Der Prorektor, Rzach.*

Праг. — Повратив се кући са мојег пута у Београд, не могу пропустити да Вама, високопоштовани Господине Ректоре, и свима члановима учитељског тијела Универзитета у Београду, још једанпут не захвалим на сјајном дочеку којим сам био дочекан и на великој Вашој пажњи која је мене пратила од стране Ваше. Ја Вас молим, високоучени Господине Ректоре, да изволите примити увјерење мојег одличног поштовања. Ваш најоданији *Д-р Вратислав Черни.*

Привој. — Примио сам Ваш поштовани извјештај тек јуче, да ће се 2|15 октобра ове год. службено отворити Универзитет. Радостан честитам и желим нека буде са срећом и напретком за цијело српско племе. Амин! Жели срдачно уз највеће поштовање *А. И. Борисављевић.*

Призрен. — Православна Српска Богословија у Призрену јако жали што не може узети видна учешћа у свечаностима поводом отварања српског Универзитета. И ако далеко од српског центра просвете, културе и слободе, Богословија Призренска, као авангарда српске мисли у овим неослобођеним крајевима, живо дели радост која обузима свакога Србина, кад види остварену једну од давнашњих жеља Србинових, српски Универзитет, и полаже све своје наде да ће ова установа, која нас, и видљивим начином, уврштује у ред образованих народа, бити полазна тачка за јачи преображај, културни и морални, доиста напаћеног, али славног народа нашег. Српским Универзитетом отвара се ново доба за српску науку. Неговањем науке, чисте и светле, проширије се идеали нашега народа, очврснуће вера у бољу будућност, и погледи подјармљеног дела српског народа биће још јаче упрти тој жижи одакле ће потицати светлост Истине и Слободе. Нека српски Универзитет у истини буде оно што сви ми од њега очекујемо, то је жеља коју Богословија Призренска упућује српском Универзитету приликом његова службена отварања

Ректор Архимандрит Иларион С. Весић, деловођа Сава Стојановић.

Приједор. — „И туђине спаја просвјета, своје уједињује.“ Честитајући славље, прикључујем своје жељама цјелога Српства: „Умудри нас, Господе!“ *Светозар Митриновић.*

Росток. — Dem Rektor und den Fakultäten der serbischen Universität Belgrad danken wir bestens für die Anzeige der Eröffnung der Universität. *Rektor und Konzil der Universität. Michaelis; Schröder, Universitätssekretär.*

Сен Луј. — Washington University, Saint Louis, Missouri, extends its heartiest greetings and congratulations to the Rector and the Faculties of the University Serbe, Belgrade, and wishes the highest success in its undertakings.

Скопље. — Указана ми је, Господине, част, и позван сам да узмем лично учешћа у свечаном отварању српског Универзитета. Молим Вас да на томе примите моју најусрднију благодарност а моје жеље и надања придружите онима која ће другог октобра испуњавати душу сваког Србина. Као некадашњи ђак Велике Школе која од 2 октобра има дефинитивно да припадне прошлости ја имам да Вам поднесем и једну молбу у пуном уверењу да она неће остати неуслишена. Случајност службе у којој сам, и предусретљивост архимандрита Германа, старешине манастира Св. Аранђела у скопској Црној Гори, створиле су могућност да се, и приликом свечаног проглашења Велике Школе на ступањ Универзитета, захоре звуци оног звона које је пре деведесет и пет година позивало на рад ђаке Југовићеве Велике Школе. Уз ово писмо мени је част предати на чување Универзитету звоно које је као што натпис на њему казује 1810 године служило потребама ондашње Велике Школе. Не знам како је оно из Београда доспело у манастир окрајном Скопљу, нити ми је ко могао што поуздано казати, али сам држао да ми је дужност ову старину вратити њеној првобитној и правој намени. Дуги низ година ово је звоно своје чуваре, Србе скопске Црне Горе, начичкане Неманићским задужбинама, позивало на молитву у обитељ Св. Аранђела, опоминало их на заједницу са мајком Србијом, подсећало их на „тешка и опасна времена“ кроз која је некада она пролазила. На јек овог истог звона нека се од сада ученици Универзитета препо-

рођене и слободне Србије »сећају тих тешких и опасних времена« и данашњих дужности које имају према својој порабоћеној браћи. Изволите, Господине, примити изразе мога дубоког поштовања. *Мих. Ристић, генерални консул Србије.*

Софија. — Господинъ професоръ Д-ръ А. Теодоровъ слѣдъ връщането си отъ тържествата въ Бѣлградъ по случай официялното откриване на сръбския Университетъ докладва въ академическия съвѣтъ на нашия Университетъ за своето участие въ тия тържества. Въ своя докладъ той особено изтъкна, съ какво любезно гостоприемство е билъ посрѣщнатъ нашиятъ пратеникъ отъ университетскитѣ власти въ Бѣлградъ. По тоя случай считамъ за свой приятенъ дългъ да изкажа, Уважаеми Господине Ректоре, Вамъ и на всички университетски власти нашата сърдечна благодарность за хубавия приемъ, който сте направили на нашия пратеникъ, г-нъ професоръ А. Теодорова. Приемете, Господине Ректоре, увѣрение въ моето отлично почитание къмъ Васъ. *Ректоръ Д-ръ Ив. А. Георговъ.*

Темишвар. — Молим учтиво да изволите примити моју искрену захвалност на врло цењену извештају о отварању српског универзитета и уз то и моју најусрднију честитку к овом највећем и најзнаменитијем догађају у културној повесници српскога народа. Умно, здравствено, религиозноморално и опће привредно напредовање — кратак програм за опстанак, напредак и величину свакога народа. А ко може да оствари у народима овај програм? Само највишом умном и моралном храном прекаљене генерације, које се могу да загреју родољубивим жаром и занесу народним поносом да хоће тај програм да остваре; које су подобне, свађајући на најнижу меру своје личне претензије, да развију своју вољу и енергију до највише могућности за опћи рад и опћи народни па и човечански напредак; које са тим уверењем полазе на јавни посао да стално буре цепања и комешања не значе стихијалну снагу него на против слабост народну; да и у народним пословима узрева успех највише од топлих зрака братства и љубави и да узревању овога успеха мање су потребне буре него да после радом спремљених погодаба треба за узревање, мир, мир; које ће, ако већ мора бити борбе у животу, *рад* узети за главно оружје у борби, рад

за опћу ствар а у моралну правцу, несебичан и истрајан, те нек је бољи ко кога не надружи него надради, но при којему и најслабији неће се сматрати за побеђене, него нека се и њима ода признање ма и за најситније услуге; које ће генерације дубоко појимати, да опћи интереси народни и човечански морају бити старији од интереса појединаца, па и од интереса било каквих странака и да с вас рад мора с тим проницањем удешавати да се све ради и треба да се ради у највишу народну и човечанску корист. После великих и славних јунака српских, који су кроз пет тешких векова умели да очувају опстанак српском народу, само оваке јаке генерације биће у стању да очувају опстанак народни и у просветној борби и да учине српски народ достојним и савремено спремљеним делом свечовечанске заједнице, кад се једном народи још у тешњој вези осећања човечанске целине један с другим у најближој близини нађу. А ко може српском народу дати оваке генерације? Нико већма, него српска школа над школама: универзитет српски у првом реду уз остале просветне заводе. Па нека је срећан велики и знаменити улазак ове велике некретнице просветне звезде српске на просветни видик српски у све будуће дане; нека, божјом милошћу, у сва времена најведријим сјајем обасјава српске умове, карактере и срца српска, да засветли име српско у све земље и народе и да га достојно призна цело човечанство. У то име нека је свагда уз ову највећу просветну установу српску најлепши напредак, сваки успех и слава! *Љубомир Лотић, привремени заменик епархијског школског референта темишварске и вршачке епархије.*

Тибинген. — Namens des akademischen Senats der Universität Tübingen spreche ich für die freundlichst übermittelte Nachricht von dem Gründungs-Feste Ihrer Universität meinen ergebensten Dank aus und verbinde damit die besten Wünsche zu dieser Feier und für das Gedeihen Ihrer Universität. *Lange, derzeit Rektor.*

Турин. — L'Avv. Erasmo Besostri, consul de Serbie, remercie vivement Votre Excellence pour l'obligeante invitation à l'inauguration de l'Université de Belgrade et il regrette beaucoup de ne pouvoir y assister; il présente à V. E. ses meilleurs souhaits et hommages.

Утрехт. — Le Sénat de l'Université d'Utrecht prie le Recteur et les Facultés de l'Université Serbe de Belgrade de vouloir bien accepter les félicitations à l'occasion de l'inauguration officielle de l'Université Serbe. Au nom du Sénat *prof. S. D. von Veen, Secrétaire.*

Фрајбург (Швајцарска). — L'Université de Fribourg, vir magnifice, a reçu votre aimable invitation d'assister à l'inauguration officielle de l'Université Serbe de Belgrade. Comme notre année academique ne commence que le 17 octobre, il nous a été impossible de nous faire représenter à votre fête. Le Sénat academique, dans sa séance du 19 courant (octobre), a pris connaissance de votre lettre d'invitation, et il m'a chargé d'envoyer à l'Alma Mater Serbe de Belgrade les sympathies et les voeux de prospérité de l'Alma Mater Friburgensis. *Le Recteur, D-r M. Fr. Daniëls.*

Фрајбург (Баден). — Beehre ich mich im Namen unserer Hochschule für die freundliche Mitteilung von der demnächst stattfindenden Inauguration der dortigen Universität verbindlichsten Dank auszusprechen. Möge diese neugegründete Stätte der Wissenschaft Ihrem Lande zum Segen sein. In ausgezeichneter Hochachtung *Theodor Axenfeld, dz. Prorektor der Universität.*

Хајделберг. — Dem Rektor und den Fakultäten der Kgl. Serb. Universität zu Belgrad beehren wir uns für die freundliche Mitteilung den verbindlichsten Dank auszusprechen und unsere besten Glückwünsche zur Inauguration zu übermitteln. *Curtius, Geheimer Rat, d. Zt. Prorektor.*

Хановер. — Dem Herrn Rektor und den Fakultäten der Königlichen Universität sprechen wir namens des Lehrkörpers der diesseitigen Hochschule für die Einladung zur Eröffnungsfeier der Universität am 15. Oktober d. J. unsern ergebensten Dank aus. An der Feier selbst vermögen wir des Beginns des Wintersemesters und der Kürze der Zeit halber uns leider nicht zu beteiligen. *Rektor und Senat der Königlichen Technischen Hochschule. Barkhausen.*

Хобарт (Тасманија). — Au nom du Chancelier et du Conseil de l'Université de Tasmanie le soussigné a l'honneur de féliciter les Autorités de l'Université Serbe de Belgrade de son inauguration officielle et d'exprimer l'espoir que ses travaux

auront tout le succès que méritent ses aspirations. *James H. R. Cruickshank, Registrar University of Tasmania.*

Цетиње. — Имам част јавити да сам примио Вашу позивницу на свечано отварање Универзитета, и то ме јако дирнуло и препунило ме је благодарности што сте ме се сјетили; али на моју жалост болијест моја (neurasthenia) не да ми учествовати ни на каквим скуповима и свечаностима, јербо оне узбуђују моје нерве и чине ми вртеж у глави. Било је вријеме када нисам могао ни с ким говорити због јаког узбуђења; али сада сам бољи: могу радити и надам се довршити моје дјело о Црној Гори. По томе, не могући присуствовати на Вашој свечаности лично, молим примите моје душевно саучешће у њој и израз моје велике радости. Дао Бог да, с отварањем Првога Српскога Универзитета, а уз слободне политичке установе, Биоград постане права Српска Атина. С највећим поштовањем и одањошћу *П. Ровински.*

Чапл Хил (Северна Каролина). — J wish, Sirs, to acknowledge on behalf of the University of North Carolina your invitation to be present at the official inauguration of your University on October 15, 1905. We greatly regret that it is impossible for the University of North Carolina to be represented on that occasion, but we extend our heartiest congratulations and good wishes. With much respect very truly yours *Francis P. Venable, President.*

Чачак. — Као преставник управних власти и тумач народних осећања у округу чачанском, радујем се заједно са народом овог округа, што је Српство дочекало да се у слободној Краљевини, а у престоници Србиновој отвори први Универзитет, који је Српство давно и жељно очекивало; с тога честитам Универзитету његово данашње свечано отварање, са жељама које су у исто доба и жеље свог културног Српства, да наш Универзитет на вечита времена буде храм наука и кула светиља и слободном и за данас потлаченом Српству. *Начелник округа чачанског Љуб. У. Романовић.*

НАСТАВНИЦИ.

А) Филозофски факултет.

СИМА М. ЛОЗАНИЋ (ректор, редован професор). — Рођен је у Београду 1847 године. Основне школе учио је у Кладову, Параћину и Београду, а гимназију у Неготину, Зајечару, Београду и Крагујевцу. У Великој Школи у Београду свршио је правни факултет 1868 године, где је Хемију учио код М. Рашковића, а јестаственицу код Ј. Панчића. Кад је свршио Велику Школу, тражио је од Министарства Просвете стипендију за Агрикултурну Хемију, али је био упућен на изучавање Педагогије. Но он је ту науку заменио Хемијом, и учио ју је код Ј. Вислиценуса у Цириху, и код А. В. Хофмана у Берлину. — После свршеног школовања 1872 године, поверена му је још исте године на Великој Школи катедра Хемије и Хемиске Технологије, на ком је месту остао до 12 јануара 1894 године. После тога бивао је више пута министар, а 27 фебруара 1905 године постављен је за редовног професора Универзитета и за председника привременога универзитетскога савета, који је имао да изабере прве универзитетске наставнике. Учествовао је у рату против Турака 1876 и 1877-8 године. У првом рату, а у друштву са својим другом Љубомиром Клерићем, потапао је торпеде на доњем Дунаву, и намештао је мине у тимочко-моравској војсци. У другом рату вршио је дужност управника тополивнице у војној фабрици у Крагујевцу. У истраживању и отварању живиног рудишта на Авали имао је удела својим хемиским радом, којом је приликом открио све минерале тог рудишта, и пронашао је нови минерал *авалит*, тог верног пратиоца наших живиних руда. Топионицу тог рудника засновао је пећима своје конструкције, и управ-

љао је њоме. Био је: председник Српске Краљевске Академије; ректор Велике Школе и Универзитета; председник сталне комисије против филоксере, Главнога Савеза Српских Земљорадничких Задруга и Београдске Потрошачке Задруге; управни члан Српског Ученог Друштва, Српске Краљевске Академије, Пољопривреднога Друштва, главног одбора друштва Св. Саве и Београдске Општине; и био је члан Изборног Сабора 1905 године. Суделовао је у раду многих комисија. Члан је ових друштава: 1) Немачког Хемиског Друштва (редовни), од 1871; 2) Српског Ученог Друштва (редовни), од 1873; 3) Српског Пољопривредног Друштва (редовни), од 1874; 4) Српског Лекарског Друштва (почасни), од 1874; 5) Српске Краљевске Академије (прави), од 1890; 6) Друштва Св. Саве (утемељач), од 1890; 7) Друштва Панчић (добротвор) од 1892; 8) Чешког Индустриског Хемиског Друштва (дописни), од 1893; 9) Југословенске Академије Знаности у Умјетности (дописни), од 1894; 10) Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга (почасни), од 1898; 11) Румунског Друштва Наука (почасни), од 1899; 12) Главног Савеза Српских Занатских Задруга (почасни), од 1900. — Одликован је: 1) Сребрном медаљом за храброст и борачком споменицом од 1876; 2) Таковским Крстом I реда; 3) Св. Савом III реда; 4) Орденом Милоша Великог III реда; 5) Османлијом I реда (турски); 6) Спаситељем I реда (грчки), 7) Оранж Насау I реда (холандски).

Објављени су му књижевни радови у овим повременим листовима, или у засебним делима: I, Гласник Српског Ученог Друштва: 1) *Синтетички проналасци хемиски.* 40, 258. — 2) *Анализе београдских пијаћих вода:* Делинска Чесма, Чукур Чесма, Сава, Дунав, 41, 327. — 3) *О дејству метала једног на други, кад се додирују у води.* 41, 335. — 4) *Анализе српских минералних вода:* Алексиначка Бања. 43, 168. — 5) *Анализа Слатинске Бање.* 45, 168. — 6) *Нитродеривати сложених ура.* 45, 170. — 7) *Како делује азотна киселина на сложена ура, гуанидине и уретане.* 46, 1. — 8) *Анализе српских минералних вода:* Врањска Бања. 48, 273. — 9) *Анализе београдских бунарских вода.* 48, 278. — 10) *Анализе вода топчидерских чесама.* 48, 284. — 11) *Како делује калијум-хидрат на тетранитродифенил-карбамид.* 48, 290. — 12) *Дејство азотне киселине на дихлор-дифенилгуанидин и*

сулфо-уре. 48, 296. — 13) *Нова метода добивања α-динитрофенола.* 49, 346. — 14) *Анализе српског фосилног угља.* 50, 589. — 15) *Како делује фенил-сенф-уље на нитранилине.* 50, 601. — 16) *О дејству сумпор-угљеника на p-нитранилин.* 51, 148. — 17) *Дејство азотне киселине на триброманилин.* 51, 151. — 18) *Како делује јод на моно и динитро-дифенил-тијокарбамид* (мета). 54, 95. — 19) *О постајању дибром-динитрометана и Вилијеровом тетранитро-етиленбромиду.* 54, 99. — 20) *Анализе српских минералних вода:* Буковичка кисела вода, Рибарска Бања, Смрдан-Бара. 54, 102. — 21) *О хлорним дериватима дибром-динитро-метана.* 57, 244. — 22) *Анализа новог хромног минерала авалита.* 57, 249. — 23) *О заступању групе NH_2 у ароматичним аминима хлором.* 60, 148. — 24) *Анализе српских минералних вода:* Паланачка кисела вода, Брестовачка Бања, Шарбановачка Бања, Гамзиградска Бања. 68, 199. — 25) *О тачци топљења и кристалном облику дифенилтијокарбамида.* 68, 210. — 26) *О дејству азотне киселине и бромоводоника на неке ароматичне амине.* 68, 213. — 27) *Прилог броманилу.* 69, 262. — II, „Глас“ Српске Краљ. Академије: 1) *О ароматичним дитијокарбаматима.* 27. — 2) *Милошин, Александролит, Авалит.* 41. — 3) *Електролиза соли и база иоред амонијака* (у друштву с М. Јовичићем). 54, 211. — 4) *Хемиске синтезе помоћу тамног електричног испражњивања* (у друштву с М. Јовичићем). 54, 219. — 5) *Хемиске комбинације.* 59, 1. — 6) *Радиоактивни минерали у Србији.* 69, 1. — 7) *Међе иериоднога система хемиских елемената.* 69, 139. — III, „Berichte“ der deutsch. chem. Gesellschaft: 1) *Notiz über das vierfach nitrirtes Diphenyl.* 4, 404. — 2) *Über chlorirtes und jodirtes Phenylsenföl.* 5, 156. — 3) *Über die Einwirkung der Benzoesäure auf das Phenylsenföl.* 6, 176. — 4) *Über die Einwirkung von Salpetersäure auf zusammengesetzte Harnstoffe, Guanidine und Urethane.* 10, 690. — 5) *Das Metheor Sokol-Banja in Serbien.* 11, 96. — 6) *Einwirkung von Kaliumhydrat auf Tetranitrodiphenylharnstoff.* 11, 1539. — 7) *Zur Constitution des Tetranitrodiphenylcarbamid.* 13, 1297. — 8) *Über die Einwirkung von Phenylsenföl auf die Nitraniline.* 14, 2365. — 9) *Über die Einwirkung von Schwefelkohlenstoff auf p-Nitranilin.* 15, 470 — 10) *Über die Einwirkung von Salpetersäure auf Tribromanilin* (gewönl.) 15, 471. — 11) *Über die Einwirkung von Jod auf Mono und Dinitrodiphenylthiocarbamid* (meta). 16, 49. —

12) *Über die Bildung von Dibromdinitromethan und Viliers' sches Tetranitroaethylenbromid.* 16, 51. — 13) *Über Dibromdinitromethan als Antwort den Herrn Kachler und Spitzer.* 16, 2730. — 14) *Über Chlorderivaten des Dibromdinitromethan.* 17, 884. — 15) *Analyse eines neuen Chrommineral* (Avalit). 17, 1774. — 16) *Über die directe Vertrettung der Amidogruppe in den aromatischen Aminen durch die Halogenen.* 18, 39. — 17) *Über den Schmelzpunkt und Krystallform des Sulfocarbonilides.* 19, 1821. — 18) *Analysen der serbischen Mineralwässer.* 20, 1114. — 19) *Analysen der serbischen fossilen Kohlen.* 20, 2716. — 20) *Über die aromatischen Dithiocarbonate.* 24, 3021. — 21) *Analyse des Metheoriten Jelica.* 24, 876. — 22) *Über Miloschin, Alexandrolit und Avalit.* 28, 2631. — 23) *Über die Elektrolyse der Salze und Basen neben Ammoniak.* 29, 1436. — 24) *Über chemische Syntesen mittels der dunklen elektrischen Entladung.* 30, 135. — 25) *Die Isomerie-Arten bei den Homologen der Paraffin-Reihe.* 30, 1917. — 26) *Bemerkung zu der Hermann'schen Mittheilung: Die Anzahl der isomeren Paraffine.* 30, 3059. — 27) *Die radioactiven Cinnabaryte.* 37, 2904. — IV, „Тежак" Српског Пољопривредног Друштва: 1) *Анализе сриске шећерне репе.* 1876. — 2) *Анализе сриског вина.* 1880. — 3) *Напредак у агрикултурној хемији изследњих 25 година од Меркера* (превод). 1897. — V, „Српски Архив" за целокупно лекарство: *Анализе сриских минералних вода:* Врњачка Бања, Буковичка кисела вода. II, 48. — VI, „Геолошки Анали Балканског Полуострва": 1) *Анализе вода.* II, 79. — 2) *Анализа метеорита Јелица.* III, 119. — 3) *Анализе сриских руда.* III, 125. — 4) *Анализе сриског фосилног угља.* III, 129. — VII, „Bulletin de la société chimique de Paris": *Action de l'acide nitrique sur la diphenylguanidine chlorée.* 32, 170 (Саопштио усмено). — VIII, „Journal of the Society of chemical Industry": *Bromanil.* IX, 146. — IX, „Časopis pro průmisl chemisky": 1) *O mineralni vode z lázni vraňských v srbsku.* 1893. — 2) *Tri nerosty: milošin, alexandrolit a avalit.* 1894. — X, „Rad" Jugoslovenske Akademije znanosti i umjetnosti: *Izomerie homologih vrsta parafina.* 133. — XI, „Buletinul Societatei de Sciinte": *Die Verkettung der Kohlenstoff-Atome in den Paraffinen, oder Die Lehre von den chemischen Combinationen der Kohlenstoff-Valenz-Bindung.* 1901, 353. — XII, „Годишњак" Срп. Краљ. Академије: *Хемија на уранку XX-тог века, обасјана зрâком*

радиоактивног зрачења. 1904, 142. — XIII „Отаџбина:“ 1) *Вода у хемиско-технолошком погледу.* 1, 79. — 2) *Атмосфера у физичко-хемиском погледу.* 2, 250. — 3) *Пијаћа вода од М. Петровића;* реферат. 6, 361. — 4) *Хемија за више средње школе од Раше Милошевића;* реферат. 6, 501. — 5) *Графо-анализе од Рад. Милетића;* реферат. 7, 635. — 6) *Света вештина и Алхемија.* 7, 338. — 7) *Историја појмања хемиских елемената и реформација хемије.* 25, 94. — XIV, „Седми Конгрес“ Срп. Земљорад. Задруга: *О вештачком ђубрету.* 1902, 101. — XV, „Земљорадничка Задруга“: 1) *Које је ђубре за нашу земљорадњу.* 1902, 393. — 2) *Огледи с вештачким ђубретом.* 1903, 233. — 3) *О кукурузу као храни.* 1904, 251. — 4) *Да ли је тешко изводити вегетационе огледе.* 1905, 149. — 5) *Вегетациони огледи у Србији.* 1905, 229. — 6) *Да ли је време да и Србија приступи употреби вештачкога ђубрета.* 1906. — 7) *Основи агрикултурне хемије.* Календар, 1904. — XVI, „Одјек“: *О значају вегетационих огледа, изведених помоћу вештачкога ђубрета.* 1905, бр. 7—12. — XVII „Ратник“: *Мински радови у српско-турском рату 1876. године.* 1905. — XVIII, „Дело“: *Значај науке за пољску привреду.* Ректорски говор о Св. Сави 1906. — XIX, Закони Министарства Народне Привреде, издани за време његове управе: 1) *Закон о државним економима.* — 2) *Закон о пољопривредним станицама.* — 3) *Закон о унапређењу воћарства.* — 4) *Закон о унапређењу сточарства.* — 5) *Закон о уништавању штеточина.* — 6) *Закон о лову.* — 7) *Закон о риболову.* — 8) *Закон о шумама.* — 9) *Закон о потпомагању домаће радиности.* — 10) *Закон о уређењу Управе Фондова.* — 11) *Закон о телеграфу и телефону.* — 12) *Закон о земљорадничким и о занатским задругама.* — XX, Засебна дела: 1) *Хемија са гледишта модерних теорија:* I део. Неорганска Хемија. 1873. Друго издање 1880. Треће издање 1893. II део. Органска Хемија. 1875. Друго издање 1883. — 2) *Критика на критику.* 1874. — 3) *Упутство за квалитативне хемиске анализе.* Израдио по J. Вислиценусу. 1873. — Друго издање 1879. — 4) *Аналитичка класификација метала и њихове важније реакције,* од A. B. Хофмана (превод). 1875. — 5) *Анализе београдских и топчидерских пијаћих вода, минералних вода по Србији, и српског фосилног угља.* 1886. — 6) *Хемијска Технологија:* I, „О води и гориву“. 1887. II, „Основи металургије“. 1887. III, „Стакло, керамик,

креч, цемент, гипс«. 1892. IV, »Хемиски производи неоргански«. 1894. — 7) *Одговара ли наша индустрија свом позиву?* Ректорски говор о Св. Сави 1891. — 8) *Хемија за средње школе.* 1895. Друго издање 1897. Треће издање 1903. — 9) *Извештај о огледима вештачким ђубретом у Србији* 1903. године. — 10) *Извештај о огледима вештачким ђубретом у Србији* 1904. године. — 11) *Ректорски говор,* приликом свечаног отварања Универзитета 2. октобра 1905. „Споменица", 1906. — 12) *Упутство за извођење вегетационих огледа помоћу вештачкога ђубрета.* 1906. — 13) *Die Grenzen des periodischen Systems der chemischen Elemente.* 1906.

ЂОРЂЕ М. СТАНОЈЕВИЋ (редован професор). — Основне школе и четири разреда гимназије свршио је у Неготину, своме месту рођења, па је за тим прешао у Београд, где је до вршио гимназију и положио испит зрелости (онда први пут заведен у Србији). Прешао је на Вел. Школу и свршио тадашњи природно-математички одсек филозофског факултета (са одличним успехом). Годину дана доцније, као асистенат Г. Алковића, проф. физике на Вел. Школи, положио је професорски испит из групе наука: Физике, Механике и Астрономије (са одличним успехом). По положеном проф. испиту постављен је био за суплента I беогр. гимназије (1883), одакле је као питомац министарства војног продужио школовање на берлинском Универзитету (једну годину), радећи практично на астрофизичкој опсерваторији у Подздаму и метеоролошкој централи у Хамбургу, а за тим најпре у Паризу на Сорбони (једну годину) и париској опсерваторији за физичку Астрономију у Медону (Meudon), где је пробавио још две године. Ради допуне својих студија походио је астрономску опсерваторију у Гриињичу, физички завод у Кембрицу и метеоролошки институт у Кју-у (Kew) у Енглеској, као и опсерваторију у Пулкови (у Русији). По повратку у Србију 1887 год. постављен је за редовног професора Војне Академије, предајући најпре Експерименталну Физику, а за тим и Механику све до 1893 год. Крајем 1892 год. био је изабран за редовног професора за Експерим. Физику на Вел. Школи, на ком је положају остао све до проглашења Вел Школе на степен Универзитета, којом је приликом изабран за редовног професора истога предмета на Универзитету.

Док се бавио у Француској поверена му је научна експедиција за помрачење сунца у Русији 1887 г. о којој је поднео извештај Париској Академији Наука. Исто тако у зиму 1889 до 1890 год. суделовао је у француској научној експедицији за проучавање сунца и телуричног спектра у Сахари. Први научни радови које је изнео пред париску Академију Наука и који су учинили те су му горње научне мисије повераване, долазе у област небеске физике, а тичу се специјално физике сунца. Поред тога радио је и на другим гранама физике, као што се види из овог прегледа публикација.

I, На француском језику: 1) као помоћник г. Жансена директора астрофизичке опсерваторије у Медону, *Analyse spectrale des éléments de l'atmosphère terrestre.* „Communication à l'Académie des Sciences de Paris". 1885; — *Sur les spectres d'absorption de l'Oxygène.* „Commun. à l'Acad. d. Sc. Paris", 1886; — 2) Самостални радови: *Sur l'origine du réseau photosphérique colaire.* „Communication à l'Académie des Sciences", Paris, 1886; — *Sur la photographie directe de l'état barométrique de l'atmosphère solaire.* „Communic. à l'Acad. des Sc." Paris, 1887; — *L'éclipse totale du Soleil du 19 août 1887, observée en Russie (Pétrowsk).* „Communic. à l'Acad. des Sciences", Paris, 1888; — *L'état actuel de la photographie du Soleil.* „Conférence au Congrès international de Physique Céleste", 1889; — *Les lignes de forces et les surfaces équipotentielles dans la nature.* „Communication à l'Acad. des Sciences", Paris, 1898; — *Les lignes de forces dans les plantes.* „Conférence au Congrès international d'Electricité," 1900; — *Photomètre physiologique.* Communic. à l'Acad. des Sciences", Paris, 1901; — *Méthode électrosonore pour combattre la grêle.* „Communic. à l'Acad. des Sciences", Paris, 1901; — *Photomètre physiologique*, II „Communic. à l'Acad. des Sc." Paris, 1902; — *Les forces centrales dans la nature 1905*; — *Paratonnerre à cornes dentelées*, „Commun. à l'Acad. des Sciences", Paris, 1905; — II, На српском језику: *Васионска енергија и модерна физика*, „Службени војни лист", 1887; — *Апсолутно мерење*, „Просв. Гласник", 1888; — *Етар и Електрицитет у модерној физици*, „Наставник", 1893; — *Никола Тесла и његова открића*, Београд, 1894; — *Из науке о светлости.* „Српска књижевна задруга", 1895; — *Експериментална физика.* I, „Наука о Енергији". Београд, 1897; — *Електрична Индустрија у Србији*,

Београд, 1901; — *Србија у сликама* I. Београд, 1901. — *Експерим. физика.* II, Наука о енергији тела, Механика. Београд, 1904; — *Хидроелектрично постројење Вучје-Лесковац.* Београд, 1905; — *Библиотека за општу и примењену физику.* I, Електричне сијалице, Београд, 1905; II, III, Бежична телеграфија, Београд, 1906. — Разни популарни чланци из физике, космографије и метеорологије у „Отаџбини", „Побратимству", „Србадији", „Васпитачу" и „Просветном Гласнику". Реферати и критике у „Просв. Гласнику" и „Наставнику".

ЉУБОМИР ЈОВАНОВИЋ (редован професор). — Рођен 2 фебруара 1865 године у Котору (у Боци). Ту је учио основну школу и гимназију, а у Београду историско-филолошки одсек филозофскога факултета Велике Школе. 6 новембра 1887 године постављен је за предавача у београдској реалци, после годину дана за професора у истој школи, друге године премештен је у II београдску гимназију, и ту је, с кратким прекидом, остао до августа 1898 године, кад је стављен на расположење. Крајем 1899 одређен је да врши дужност наставника историје јужнословенске књижевности на Великој Школи, и остао је на том месту, док није 12 декембра 1901 постављен за библиотекара Народне Библиотеке. Јуна месеца 1903 изабран је за редовног професора историје српскога народа на Великој Школи, и потврђен почетком нове школске године, а 27 фебруара 1905 постављен је за редовног професора народне историје на Универзитету. Редован је члан Српске Краљевске Академије Наука.

До сада је штампао ове своје списе: *Дукљанинова Папратна* („Старинар", 1884). — *Нов споменик млетачке владавине на српском приморју* (ib. IV). — *Ратовање херцега Стјепана с Дубровником и његовим савезницима* („Годишњица Николе Чупића" X, и засебно). — *Стјепан Вукчић Косача*, I и II (1435 до 1444) („Глас Срп. Кр. Академије Наука", XXVIII). — *Историја српског народа* за средње школе (до краја XV века) и под истим натписом за чланове „Српске Књижевне Задруге" у њеним издањима (до почетка XI века), и једно и друго у друштву с Г. академиком Љ. Ковачевићем. — *Ђорђе Бранковић, лажни потомак старих српских деспота* („Дело", књ. 11 и 12). — *Историски елементи садашње националне борбе на Приморју и Сава Бјелановић и*

Сриство на Приморју (ib., књ. 14 и 15). — *Симо Матавуљ* (ib. књ. 19). — *Српска Књижевна Задруга* („Дело“ и засебно). — Редакција и предговор првој књизи „Историских и етнографских списа“ В. С. Караџића. — *Вукови радови на историји* („Одјек“ 1897). — *Народна и државна слава* („Бранково коло“ 1897, и засебно). — *Једна књига о легитимном праву абзбуршког дома на Босну и Херцеговину* („Дело“, књ. 22). — *О Босни с почетка VII до средине XII века* („Бранково коло“, 1900). — *Српска књижевност у 1899 години* („Slovanský přehled“, у Прагу, 1900, на чешком и нишка „Градина“, исте године, на српском). — *Српска књижевност у 1900 години* (недовршено, „Српски Књижевни Гласник“, I). — *Преглед национално-политичког живота српског у XIX веку* (ib., II и III). — *Јован Рајић, историк српски* (ib., III). — *Прилошци хронологији живота Стевана Немање и светога Саве* („Глас“, 64). — Говор на погребу архимандрита Нићифора Дучића („Весник српске цркве“, 1900) и на помену који му је учинила Српска Краљевска Академија („Свечани помен просветном добротвору пок. Н. Дучићу“, Београд, 1901.). — *О српском устанку* (у издању Срп. Кр. Академије Наука, 1904). — *Порекло немањићских Влаха* (примљено за „Глас“). — Предговори, редакција и коментари многим списима у издањима Српске Књижевне Задруге. — Критике и реферати у „Босанској Вили“, „Колу“, „Делу“, „Српском Књижевном Гласнику“, „Наставнику“, „Просветном Гласнику“, „Одјеку“. Краћи популарни чланци у „Требевићу“, „Колу“, „Делу“, „Одјеку“ и другим листовима.

Д-Р ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ (редован професор). — Рођен је у Књажевцу 15 јуна 1866 године. Основну школу и нижу гимназију изучио је у Зајечару, вишу гимназију у Нишу, и Велику Школу у Београду. После свршене Велике Школе отишао је у иностранство и провео два семестра на универзитету у Бечу, два семестра на универзитету у Фрибургу и два семестра на универзитету у Тибингену, где је положио докторат. 1891 положио је професорски испит из групе: историја општа с књижевношћу и историја српског народа са земљописом. Одмах по свршеној Великој Школи био је постављен за предавача у зајечарској гимназији. 28 маја 1891 године, по положеном професорском испиту, постављен је за

професора. 1897 године изабран је и постављен за ванредног професора опште историје новога века, па је 1901 године утврђен за редовног професора. Кад је Велика Школа претворена у Универзитет, постављен је за редовнога професора опште историје новога века.

Књижевни радови: *Француска и енглеска револуција*, историска паралела. („Просветни Гласник“ за 1902 год.). — *Личност у Историји* („Дело“ за 1897.). — *Леополд Ранке* („Дело“ за 1895). — *У очи револуције 1848* („Дело“ за 1895). — *Историски и драмски Дон Карлос* („Бранково Коло“, 1897). — *Уједињење Немачке* („Српска Књижевна Задруга“, 1898). — *Историзам и рационализам* („Дело“ за 1898). — *Пожаревачки мир*, историјска студија („Летопис Матице Српске“ за 1901, и засебно). — *Административна и црквена политика аустријска у северној Србији 1718—1739*, архивска студија („Глас Академије Наука“, 1901). — *Финансија и привреда у северној Србији за време аустријске окупације* 1717—1739, архивска студија („Глас Академије Наука“, 1901). — *Прилози историји Кочине Крајине и Михајловићевог фрајкора*, архивска студија („Глас Академије Наука“, 1904). — *Култура и ратови*, студија из културне историје („Летопис Матице Српске“, 1903). — *Србија и сриски покрет 1848—49*, историјска монографија (Издање Академије Наука 1904).

САВА УРОШЕВИЋ (проректор, редован професор). — Родио се 1863 год. 13 јануара у селу Врмџи, ср. сокобањског, где му је отац, Јован Урошевић, био учитељ. У Алексинцу је учио основну школу и три разреда гимназије, а остале разреде и матуру довршио је у првој београдској гимназији. Велику Школу, природноматематички одсек фил. факултета, учио је 1880—1884 год. До марта 1885 год. остао је као професорски приправник у Минералошко-Геолошком Заводу, а тада је био послат, као државни питомац, у Француску, где је у Паризу, на Сорбони, учио одсек физичких наука (минералогију, хемију, физику). Године 1888 положио је дипломски испит (лисанс) из тих наука. Исте године, 16 октобра, постављен је био за предавача у другој београдској гимназији, а 1 јануара 1890, по избору, постављен за суплента минералогије на Великој Школи. Те године, с јесени, утврђен је за професора Велике Школе. Године 1905, приликом проглашавања Универзитета

стављен је на расположење, а по том изабрат и постављен за редовног професора минералогије и петрографије на Универзитету.

Од стручних, научних радова до сада је публиковао: *Нов начин ближњења биотита* („Глас Акад. Наука", LIV, и „Groths Z. f. Kr.") — *Оптичке особине и класификација авалита, милошина и александролита* („Глас Акад. Наука, LIV.) — *Ueber eine Pseudomorphose von Asbest nach Biotit* (Groths Zeitschr. f. Kr. u. Min."). — *Цер.* Студија искон. терена у Србији („Гл. Ак. Н.", LVII) — *Венчац, Букуља, Ваган.* Студија искон. тер. у Србији („Гл. Ак. Н.", LXI). — *Борања.* Студија контактног метаморфизма гранита („Гл. Ак. Н.", LXV). — *Гранитоидне стене, серпентини и перидотити у Србији* („Геологија Србије Жујовића", II део. Акад. Наука). — *Гранитоидне стене и исконски шкриљци из Бугарске и Румелије.* Петрограф. студија Викенелове збирке („Геол. Анал. Балканског Полуострва"). — *Минералогија.* I део: Геометриска Кристалографија, 1903 год.). — *Претходна саопштења о исконском терену у северо-источној Србији* („Запис. Српског Геол. Друштва"). — *Физичка кристалографија* пријављена је за штампање још пре годину дана, али због недовољног кредита министарство није ни до данас одобрило штампање њено.

Д-Р ЈОВАН ЦВИЈИЋ (редован професор). — Рођен у Лозници (округ подрински) 29 септембра 1865 г. Гимназију учио у Лозници, Шапцу и Београду. 1888 г. свршио је математичко-природњачки одсек Велике Школе. Био једну школску годину предавач у II београдској гимназији, по том је од 1889—1892 г. учио на бечком универзитету и положио филозофски докторат (географије и геологије). 21 марта 1893 г. постављен је за професора Велике Школе, и идуће године је основао Географски Завод. Изабран је за редовног професора физичке географије на чешком Универзитету у Прагу; за члана Српске Академије Наука. Добио је златну медаљу Société de Géographie Paris за научна испитивања. Почасни је члан Матице Српске у Новом Саду, дописни члан Accademia di Scienze, lettere e arti у Италији. Изабран је за дописног члана двеју секција: физичко-географске и етнографске Рускога Географического Общчества у Петрограду, за Honorary Corr. Membre of the Royal Geogr. Society у Лондону, за почасног члана Verein

der Geographen a. d. Universität Wien. Почасни члан је Румунског Географског Друштва у Букурешту. Дописни је члан: Gesellschaft für Erdkunde у Берлину; Narodopisná Společnost česko-slovanská у Прагу, Geographische Gesellschaft у Минхену, Société de géographie у Женеви; Белгијског Географског Друштва, Мађарског Географског Друштва, Друштва за Испитивање Источних Земаља у Бечу, Југословенске Академије знаности и уметности у Загребу.

Радови. I, Географска и геолошка терминологија: *Прилог географској терминологији нашој* („Просветни Гласник 1887 г.; види и доцније радове). — II, Карст. — У опште о карсту: 1) *Das Karstphänomen. Versuch einer morphologischen Monographie.* Geographische Abhandlungen von Prof. A. Penck. Leipzig, 1893. Изашли су изводи на италијанском од Olinto Marinelli (*„Uno studio sulli fenomeni carsici)* и на енглеском у „The Geographical Journal". London (Dr. J. Cvijić on the phenomena of Limestone Regions). — 2) Допуњен, изашао је овај рад на српском 1895 г. под насловом: *Карст*, географска монографија. — 3) *Kras,* у чешком „Ottuv Slovnik naučny". — О карсту у Србији 1) *Ка познавању крша Источне Србије* „Просветни Гласник", 1889. — 2) *Географска истраживања у области Кучаја у Источној Србији.* „Геолошки Анали", 1893. Француски извод овога рада у „Annales de Géographie". Paris, 1894 („Les phénomènes du karst dans la Serbie orientale"). — 3) *Преконошка Пећина.* „Геолошки Анали", 1891; (француски у „Bulletin de la Société de spéléologie", Paris, 1895. — 4) *Пећине и подземна хидрографија источне Србије.* „Глас Академије Наука", 1895. — 5) *Извори, тресаве и водопади у Ист. Србији.* „Глас Академије", 1896. — 6) *Les glacières naturelles de Serbie.* „Bull. de la Soc. de spéléologie". Paris, 1896. — 7) *Brusque formation d'une doline.* (У истом Bull. за 1897 г.). — О карсту Босне, Херцеговине, Црне Горе и Далмације: 1. *Карсна поља западне Босне и Херцеговине.* „Глас Академије", 1899. — 2) Исто на немачком: *Morphologische und glaciale Studien in den Gebirgen von Bosnien, der Herzegovina und Montenegro.* II, Theil.: die Karstpoljen. Abhandl. d. k. k. geogr. Gesellsch, Wien, Bd. III, Heft 2. 1901. Изводи су изашли на француском (E. Martel) у „La Géographie", Bull. de la Soc. géogr. de France 1902, и у Peterm. Mitteilungen, 1902, Heft XI, с. 191. — 3) *Прилози за познавање јадранског приморја.* „Просветни Гласник",

1894. — III, Глацијација Балканскога Полуострва: У Бугарској и у опште: 1) *Трагови старих глечера на Рили.* „Глас Академије", 1897 г. — 2) *Das Rilagebirge und seine ehemalige Vergletscherung.* „Zeitschritt der Gesellsch. für Erdkunde". Berlin, 1898. Изводи на енглеском од James Geskie у „The Scotish Geographical Magazine", под насловом *The Rila Mountains*, 1899. — 3) *Über die Entstehung der Kare.* „Mitt. d. k. k. geogr. Gesellsch" 1898. — 4) *Глацијације Риле и висине глацијалне снежне линије.* „Глас Академије". — У Босни, Херцеговини и Црној Гори: 1) *Глацијалне и морфолошке студије о планинама Босне, Херцеговине и Црне Горе.* „Глас Академије", 1899. — 2) Исто немачки: *Morphol. und glac. Studien in den Gebirgen von Bosnien etc.* I Theil: das Hochgebirge und die Kanonthäler. Abhandl. d. k. k. geogr. Gesellsch. II, Heft 6, 1900. — 3) *Über Gletscherspuren in Bosnien und der Herzegovina.* „Verhandlungen d. Gesellsch. f. Erdkunde". Berlin, XXIV; c. 479, 1897. — У опште: *L'époque glaciaire sur la péninsule des Balkans.* „Annales de Géographie". Paris, 1899. „Peterm. Mitt.", 1901, c. 104. — У Македонији, Старој Србији и Тесалији: 1) *Eine Besteigung des Šardagh.* „Berichte des Geographenvereins a. d. Universität Wien", 1890 г. — 2) *Нови резултати о глацијалној епоси Балканскога Полуострва.* „Глас Академије", 1901. — 3) *Глацијација тесалијског и малоазијског Олимпа.* „Глас Академије". Први део рада под 2) и на немачком: *Neue Ergebnisse über die Eiszeit d. Balkanhalbinsel.* „Mittheilungen d. k. k. geograph. Gesellsch.", Wien, 1903. — IV, Глацијација јужних Карпата и Мале Азије: 1) *Глацијације јужних Карпата и висине глацијалне снежне линије.* „Глас Академије". — Расправа из претходног одељка под 3). — V, Језера Балканскога Полуострва: 1) *Атлас великих језера Балканскога Полуострва*, с 10 карата. Издање Акад. Наука 1902. — 2) *Die macedonischen Seen.* „Mittheilungen der ungarischen geogr. Gesellsch.", 1900; и на мађарском. Извод на енглеском у „*The Geographical Journal*", vol. XVI, № 2, London *(Researches in Macedonia and Southern Albania).* Извод на талијанском од O. Marinelli *(I recenti studi sui laghi della penisola balcanica.* „Rivista geogr. italiana". XI, 1904.). — У опште: *La limnologie générale de M. A. Forel.* „Annales de géographie". Paris, 1899. — VI, Морфологија, тектоника и геологија Балканскога Полуострва: 1) *Структура и ио-*

дела планина Балк. Полуострва. „Глас Академије“, 1901. — 2) *Tektonische Vorgänge in der Rhodopemasse.* „Sitzungsber. d. kais. Akad. d. Wiss.“ Wien; mathem-naturw. Abth., Bd. CX, 1901. — 3) *Die dinarisch-albanesische Scharung.* Исте Sitzungsberichte 1901. Изводи из ових расправа у „The geogr. Journal“, 1902. *(Prof. J. Cvijić on the Structure of the Balkan Peninsula),* од A. Philippson-a у „Georg. Zeitschrift“, 1903 *(Neuere Forschungen in der westlichen Balkanhalbinsel),* и од F. Machaček-a у „Vierteljahreshefte für den geogr. Unterricht“. — 4) *Криптодепресије у Европи.* „Глас Академије“, 1900. — 5) Исто на француском: *Les crypto-depressions de l'Europe.* „Bull. de la Soc. de Géogr.“ Paris, 1901. с. 247. — 6) *Forschungsreisen auf der Balkanhalbinsel.* „Zeitschrift der Gesellsch. f. Erdkunde“, Berlin, 1902. — 7) *Планине Балк. Полуострва.* „Геолошки Анали“, 1891. — 8) *Геолошка скица европске Турске од А. Буа* (превод у друштву са † Миленком Жујовићем и Ј. М. Жујовићем), 1891. — 9) *Oblik Balkanskoga Poluostrva.* „Glasnik hrvatskoga naravoslovnog društva“, 1899. — 10) *Геолошки Атлас Македоније и Старе Србије* с 11 карата и табли. Издање Акад. Наука, 1903. — 11) *Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије, са ароматрањима у сев. Арбанији, Епиру, Тесалији, Тракији и источној Румелији.* Књига прва. Засебно издање Акад. Наука. 1906 г. — 12) *Die Tektonik der Balkanhalbinsel etc.,* у „Comptes Rendus“ IX Congrès géologique international de Vienne 1903, с тектонском картом источне половине Полуострва. — VII, Методика, картографија, картометрија, библиографија: 1) *Данашње стање географске науке,* приступно предавање на Вел. Школи. „Наставник“, 1893. — 2) *Девети скуп немачких географа.* „Просветни Гласник“, 1891 г. — 3) *Карта Србије и Црне Горе,* прво издање 1897, друго 1898 г. — 4) *Подаци за Дерокову карту Старе Србије и Македоније.* 1903. — 5) *Дужине река и површине речних сливова у Србији* (заводски рад, у друштву с ученицима: П. Јанковићем, Т. Радивојевићем и Л. Максимовићевом). „Споменик Академије Наука“, 1899. — 6) *Површина и средња висина Србије и њених делова.* „Геолошки Анали“, 1891. — 7) Уредио четири свеске *Прегледа географске, геолошке и метеролошке литературе о Балканском Пол.-у,* публиковане 1893, 1894, 1897 и 1901 г. — 8) Оцене географских радова у „Annales de géographie“. — VIII, Антропогеографија и етнографија Бал

канскога Полуострва: 1) *Упуство за прсучавање села у Србији и осталим српским земљама,* 1896 (мај). — 2) *Упуства за проучавање села у Босни и Херцеговини,* 1898. — 3) *Упуство за проучавање села у Старој Србији и Македонији,* 1898. Од прва два *Упуства* има више допуњаваних издања. Мало промењена, према приликама, изашла су та Упуства и на бугарском (*Упжтване за изучаване селищата въ българскитѣ земи од проф. А. Иширкова*), 1906, а у истом смислу се почело и у Чешкој радити. — 4) *Антропогеографски проблеми Балканскога Полуострва. Насеља српских земаља,* књ. I, 1902 г. — 5) Под упуствима и редакцијом Ј. Цвијића изашле су четири књиге *Насеља српских земаља с атласима,* и то 1902, 1903, 1905 и 1906 г. у издањима Акад. Наука. (О њима имају изводи од проф. W. Göth-a у „Petermann's Mitt." за 1905, у „Zeitschrift des Vereins für Volkskunde" за 1903, у издањима руске Академије Наука (од Dr. J. Ердељановића) за 1905, у „Rivista geografica italiana" за 1906 (од F. Musoni), у „Geographische Zeitschrift"-у за 1906 (од Dr. П. Вујевића), у „Mittheilungen" бечког антрополошког друштва 1906, од М. Мурка, у „Annales de Géographie" за 1905. — 5) *Проматрања о етнографији македонских Словена.* „Дело", 1906; друго попуњено издање изашло исте године. — 6) *Remarques sur l'ėtnographie de la Macėdoine,* „Annales de Géographie". Tome XV, 1906. Енглески превод од Annie O'Brien: *Remarks on the Ethnography of the Macedonian Slavs.* London, 1906; руски превод од Dr. И. Шајковића у Петрограду, 1906.

БОГДАН ПОПОВИЋ (декан, редован професор). — Рођен у Београду 20 децембра 1863. Свршио гимназију 1881, Велику Школу 1885. Од 1885 до 1887 био на Великој Школи као приправник за општу историју књижевности. Од 1887 до 1893 био државни питомац у Паризу. Године 1892 положио на Сорбони лиценцију књижевности. Године 1893 изабран и наименован за професора опште историје књижевности на Великој Школи, у којој је дужности остао до 1905, кад је изабран и наименован за редовног професора опште историје књижевности на Универзитету. Поред опште историје књижевности предавао је и француски језик и књижевност и теорију књижевности, коју последњу предаје и данас.

Књижевни рад. I. Студије: о *Савременом роману* (поводом српског превода Шпилхагенових »Проблематичних природа«; »Отаџбина«, 1887); о *Бомаршеу* (»Отаџбина«, 1889); о *Књижевности* (уводно предавање; »Дело«, 1894); о *Васпитању укуса* (»Српски Преглед«, 1895), о *Уметничком начелу хармоније* (поводом »Гордане« од Л. Костића; »Дело«, 1899); о *Књижевним листовима* (»С. К. Гласник«, 1901); о *Песничкој дикцији* (поводом »Песама« А. Шантића; »С. К. Гласник«, 1901); о *Алегоричној сатиричној иричи* (поводом приповедака Р. Домановића; »С. К. Гласник«, 1902); о томе *Шта је велики песник?* (поводом смрти Ј. Јовановића Змаја; »С. К. Гласник«, 1904); о *Југословенској уметности* (»С. К. Гласник«, 1904—1905). — II. Чланци, јавна предавања и оцене, махом из области књижевности и уметности, у наведеним часописима, и у »Просветном Гласнику« и »Новој Искри« (јавна предавања у рукопису). — III. Преводи: »Припитомљена Злоћа« од Шекспира, „Уображени болесник« од Молиера; и други. — IV. Ново, поправљено и умножено издање »Француско-српског речника« Настаса Петровића, I—II. — V. »Српски Књижевни Гласник«, којега је био први уредник од 1901 до 1904 год.

Д-Р МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ (редован професор). — Рођен 24 априла 1868 г. у Београду. Свршио у Београду: основну школу (1878 г.), гимназију (1885 г.) и природно-математички одсек Велике Школе (1889 г.). Затим продужио школовање у Паризу, гд је у јулу 1890 г. ушао у Ecole Normale Supérieure као élève interne и довршио ту школу јула 1894 г. За то време довршио на Париском Универзитету: Licence ès sciences mae thématiques (1892 г.); Licence ès sciences physiques (1893 г.); Doctorat ès sciences mathématiques (1894 г.). У септембру 1894 г. изабран од Академског Савета Велике Школе за редовног професора Математике на Великој Школи; избор потврђен указом од 22 октобра 1894 г. Указом од 27 фебруара 1905 г. постављен за редовног професора Универзитета, за катедру математике у филозофском факултету. Члан је ових Академија и Учених Друштава: Срп. Краљ. Академије у Београду (1897 г.); Jugoslavenske Akademije Znanosti i Umjetnosti у Загребу (1897 г.); Kral. česka společnost nauk у Прагу (1897 г.); Société mathématique de France у Паризу (1895 г.); Société

Française de Physique уПаризу (1905 г.); Circolo matematico di Palermo,у Па- лерму (1896 г.).

Досадашњи су му самостални радови из области математике, механике и математичке физике: *Sur les équations différentielles du premier ordre et du genre zéro* [„Comp. rend. de l'Acad. des sciences de Paris", 1894; E. Picard: Traité d'Analyse, Paris, 1896, t. III, Chap. XIII]. — *Sur les Zéros et les infinis des intégrales des équations différentielles algébriques* [Thèse de doctorat, Paris, Gauthier-Villars 1894]. — *О асимтотним вредностима интеграла диференцијалних једначина другога реда* („Глас Срп. Краљ. Акад." L, 1895). — *Sommation des séries à l'aide des intégrales définies* („Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris", 1895). — *Un problème sur les séries* [„Nouvelles Annales des mathématiques", Париз, 1895]. — *Remarques algébriques du premier ordre* [„Bull. de la Soc. mathém. de France", Париз, 1896]. — *Sur les fonctions symétriques et périodiques des diverses déterminations d'une fonction algébrique* [„Bull. des Sciences mathématiques", Париз, 1896]. — *Sur l'équation différentielle de Riccati et ses applications chimiques* [„Sitzungsberichte der königl. böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften", Праг, 1896]. — *Remarques sur les équations de la Dynamique et sur le mouvement tautochrone* [„American Journal of mathematicl", Vol. XVIII, Балтимор, 1896). — *Sur une équation différentielle du premier ordre* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris", 1896]. — *Методе за трансформацију бесконачних редова у одређене интеграле* („Глас Срп. Краљ. Академије", 1896]. — *Sur l'équation binome du premier ordre* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris", 1896]. — *Sur la décomposition des intégrales définies en éléments simples* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris", 1896]. — *Sur les résidus des fonctions définies par les équations différentielles du premier ordre* [„Mathematische Annalen", Лајпциг, 1896]. — *Sur l'équation différentielle linéaire du second ordre* [„Bull. de la Soc. mathém. de France", Париз, 1897]. — *Sur la Dynamique des réactions chimiques homogènes avec dégagement ou absorption de chaleur* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris", 1897]. — *Contribution à la théorie des solutions singulières des équations différentielles du premier ordre* [„Mathematische Annalen", Лајпциг, 1897]. — *О карактеристичним кривим линијама диференцијалних једначина другога реда* [„Глас Срп. Краљ. Академије",

LIII, 1897]. — *О једној класи диференцијалних једначина другога реда* [„Глас. Срп. Краљ. Академије“, LIII, 1897]. — *Quelques formules générales relatives au calcul des intégrales définies* [„Rendiconti del Circolo matematico di Palermo“, 1897]. — *Sur la décharge des conducteurs à capacité, résistence et coëfficient de self-induction variables* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris“, 1897]. — *Sur un procedé d'intégration graphique des équations différentielles* [„Comp. rend. de l'Acad. Sciences de Paris“, 1897]. — *Sur les résidus des fonctions définies par les équations différentielles d'ordre supérieur* [„Sitzungsberichte der königl. böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften“, Праг, 1898]. — *О хидрауличној интеграцији* [„Технички Лист“, Београд, 1898]. — *Sur un système de coordonnées semicurvilignes* [„Sitzungsberichte der königl. böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften“, Праг, 1898]. — *Један поглед на природу трансценената дефинисаних диференцијалним једначинама првога реда са променљивим параметрима* [„Rad Jugoslav. Akad. Znanosti i Umjetnosti“, Загреб, 1898]. — *Sur l'intégration hydraulique des équations différentielles* [„American Journal of mathematics“, Балтимор, 1898]. — *Sur une propriété des équations différentielles intégrales à l'aide des fonctions méromorphes doublement périodiques* [„Acta mathematica“, Штокхолм, 1898]. — *О електричним осцилацијама при испражњавању кондензатора* [„Глас Срп. Краљ. Академије“, 1898]. — *Прилози хемиској кинетици* [„Глас Срп. Краљ. Академије“, 1898]. — *Extension du théorème de la moyenne aux équations différentielles du premier ordre* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris“, 1899]. — *Théorème sur le nombre de racines d'une équation algébrique comprises à l'intérieur d'une circonférence donnée* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris“, 1899]. — *Sur le nombre de racines d'une équation algébrique comprises à l'intérieur d'une circonférence donnée* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris“, 1899]. — *Intégration graphique de certains types d'équations différentielles du premier ordre* [„Bull. de la Soc. mathem. de France“, Париз, 1899]. — *Appareil à liquide pour l'intégration graphique de certains types d'équations différentielles* [„American Journal of Mathematics“, XXII, Балтимор, 1899. Допуна у „Philosophical Magazine“, Лондон, 1900, у расправи W. A. Price-a: „*Petrovitch's Apparatus for integrating Differ. Equations*“]. — *Sur l'expression du terme général des séries*

de Taylor représentant des combinaisons rationelles de la fonction exponentielle [„Rendiconti del circolo matematico di Palermo“, t. XIV, 1899]. — *Sur une classe d'équations différentielles du premier ordre* [„Rendiconti del circolo matematico di Palermo“, t. XIV, 1899]. — *Théorie de la décharge des conducteurs à capacité, résistance et coefficient de self-induction variables* [„Eclairage éléctrique“, Париз, 1899]. — *О математичкој теорији активности узрока* [„Глас Срп. Краљ. Акад.“ LVIII, 1900]. — *Sur une manière d'étendre le théorème de la moyenne aux équations différentielles du premier ordre* [„Mathematische Annalen“, 54, 1900, Лајпциг]. — *Transcendentne transformacije algebarskih jednačina* [„Rad jugoslav. Akad. Znanosti“, 143, Загреб, 1901]. — *Jedno pitanje iz teorije funkcija sa dvema nezavisno promenljivim količinama* [„Rad Jugoslav. Akademije“, 143, Загреб, 1901]. — *Les analogies mathématiques et la Philosophie naturelle* [„Revue générale des sciences pures et apliquées“, t. XII, Париз, 1901]. — *Sur une classe d'équations différentielles du premier ordre* [„Sitzungsberichte der königl. böhmischen Gesellchaft der Wissenschaften“, Праг, 1901]. — *Прилози теорији бескрајних редова* [„Глас Срп. Краљ. Акад.“ LXIII]. — *О престављању функција одређеним интегралима* [„Глас Срп. Краљ. Акад.“ LXIII]. — *Проучавање функција престављених одређеним интегралима* [„Глас Срп. Краљ. Акад.“ LXV]. — *Примедбе о интегралима диференцијалних једначина првога реда* [„Глас Срп. Краљ. Акад.“ LXVII]. — *О утицају нетачних података на резултате квантитативних хемиских анализа* [„Глас Срп. Краљ. Акад.“ LXVII]. — *Remarques sur les zéros des séries de Taylor* [„Bull. de la soc. mathem. de France“, Париз, 1902]. — *Généralisation de certaines formules de Stieltjes* [„Rendiconti; del circolo matematico di Palermo“, XVII, 1903]. — *Remarques sur les zéros des fonctions entières* [„Bull. de la Soc. mathém. de France“, XXXII, Париз, 1904]. — *Sur les fonctions représentées par une classe étendue d'intégrales définies* [„Bull. de la Soc. mathém. de France“, XXXII, Париз, 1904]. — *Покушај једне опште механике узрока* („Глас Срп. Краљ. Акад.“ LXIX, 1905]. — *La Mécanique des phénomènes fondée sur les analogies* [Paris, Gauthier-Villars, 1905, као 27 свеска колекције „Scientia“]. — *О алгебарским једначинама са имагинарним коренима* [„Глас Срп. Краљ. Акад.“ LXX]. — *Примедбе о једној класи кривих линија у простору* [„Глас Срп. Акад.“ LXXI]. — *О распореду корена једне опште*

класе алгебарских једначина [„Глас Срп. Краљ. Акад.“, LXXI]. — *Sur une classe de séries entières* [„Comp. rend. de l'Acad. des Sciences de Paris“, t. 143]. — *Sur certaines transcendantes entières* [„Bull. de la Soc. mathém. de France“, t. XXXIV, Париз]. — Реферати, прикази, белешке, и т. д., у „Revue générale des sciences pures et appliquées“ у Паризу, „Revue sémestrielle des publications mathématiques“ у Амстердаму, и „Intermédiaire des mathématiciens“ у Паризу“.

МИЛАН НЕДЕЉКОВИЋ (ванредни професор). — Рођен у Београду 27 Септ. 1857. Свршио Велику Школу (философски факултет: математичко - природни одсек) јуна 1876. — Био професорски приправник за Математику и Физику од новембра 1877 до јуна 1879. На Сорбони, Collège de France-у провео школске године 1879—1880 и 1880—1881. У Астрономској Школи Опсерваторије Париске (у Опсерваторији Парискоj), а уз то и у Метеоролошком Институту Француском и Опсерваторији у Park St. Maur-у провео од окт. 1881, до краја јула 1884. Постављен за суплента Велике Школе за Астрономију и Метеорологију 21 октобра 1884, а за професора 25 децембра 1886. Стављен у пенсију 5 јула 1899, а повраћен понова у Велику Школу 11 октобра 1900.

Стручни и научни радови: 1) *Bulletin Mensuel* de l'Observatoire Central de Belgrade. Année 1902 (vol. I); 1903 (vol. II), 1904 (vol. III); 2) Projet de réforme du calendrier, Belgrade, 1900; — 3) Друге публикације саопштене у Извештајима Опсерваторије од Милана Недељковића из 1899 — 1903 и 1904.

ПАВЛЕ ПОПОВИЋ (ванредни професор). — Рођен 4 априла 1868 у Београду, где је свршио основну школу 1878, гимназију 1885, Велику Школу (историско-филолошки одсек) 1889. Постављен за предавача шабачке гимназије 10 септембра 1889, за предавача III београдске 1891. Положио професорски испит из француског језика и књижевности, српског и старословенског језика и књижевности априла 1893, постављен за професора августа исте године. Школске године 1894-6 провео, као професор III гимназије, у Женеви и Паризу, ради усавршавања у струци; по повратку, постављен за професора I гимназије 18 фебруара 1904 изабран а марта исте године постављен за

ванредног професора историје српске књижевности на Великој Школи; 1905 изабран и постављен за ванредног професора историје југословенске књижевности на Универзитету.

Стручни и научни радови: I, Из нове књижевности и књижевне критике: 1) *О Горском Вијенцу*, Мостар, 1901; 2) *Српска драма у XIX веку* („С. К. Гласник", 1902, V, VI); 3) *Нештампане драме Јоакима Вујића* (Годишњица, 1905, XXIV); 4) *Из књижевности (Проучавање српске књижевности, Марин Држић, Српске народне приповетке, Јоаким Вујић, Дум Иван Стојановић, Чедомиљ Мијатовић)*, Београд, 1906; 5) *Књижевни огледи* (штампани у „С. К. Гласнику"): *Из наших народних приповедака, Стање данашње српске књижевности, Матија Бан, Антун Фабрис, Алфред Јенсен, Фрања Прешерн*, и др.; 6) *Практични књижевни огледи: Национални репертоар К. С. Н. Позоришта*, Београд, 1899; *Српска Књижевна Задруга*, Београд, 1894; *Дучићева Задужбина* („С. К. Гласник", 1902); — II, Из дубровачке књижевности: 7) *Из писма Игњата Ђорђића попу Рафу Милићу* („Наставник", 1901); 8) *Дубровачка биографија, И. Ђорђић* („Годишњица", XXII, 1903); 9) *I. Georgii, Vitae et carmina* („Зборник за историју, јез. и књ. срп. нар." II одељ. књ. II, 1905); — III, Из старе, народне и југословенске књижевности: 10) *Приповетка о девојци без руку*, студија из српске и југословенске књижевности, Београд, 1905 (посебно издање С. К. Академије); 11) *Један нов рукопис живота Св. Сава од Теодосија* („Наставник", 1903); 12) *Миракули славне деве Марије* („Наставник", 1906); — IV, 13) Реферати и краћи чланци у „С. К. Гласнику", „Наставнику", „Карађићу", „С. Прегледу", „Н. Искри", „Срђу", „Просветном Гласнику", итд;" — V, 14) „Српски Књижевни Гласник", којега је уредник од 1905, у друштву са Г. Д-р Јованом Скерлићем.

КОСТА СТОЈАНОВИЋ (ванредни професор). — Рођен је у Алексинцу 1867 год. Свршио је по испиту зрелости у Нишу, природно-математички одсек Велике Школе и полагао професорски испит из групе математичких наука. Као професор гимназијски био је две године на страни, у Паризу и Лајпцигу, ради усавршавања по својој струци.

Радио је по стручним и књижевним часописима нашим и од штампаних радова главни су му ови: 1) *О реша-*

вању једначина 4^0; 2) *Интегрисање помоћу редова;* 3) *Нова геометрија;* 4) *Клатно обично;* 5) *Анвелопе рефлектованих и рефрактованих зракова;* 6) *Нова теорија о материји* — све у „Наставнику". 7) *О сферној аберацији;* 8) *Минимално скретање код аризме;* 9) *О једначинама капиларних неких површина* — у „Техничком листу". 10) *Стање физике и математике XIX-ог столећа;* 11) *Ренесанс у физици;* 12) *О радовима Р. Ј. Бошковића;* 13) *Уводно предавање из математичке физике;* 14) *Потенцијал отпора;* 15) *Генерализација Бертанове теореме;* 16) *Интегрисање балистичке једначине* — у „Гласу Академије". Засебно су штампани радови 17) *Атомистика Р. Ј. Бошковића;* 18) *Принципи Механике.* Поред овога штампао је омање чланке и расправе по књижевним часописима: „Делу", „Српском Књижевном Гласнику", и др., од којих помињемо ове: 19) *О принципу инверзије у егзактним наукама;* 20) *О електричним трепереньима;* 21) *О електромагнетској теорији светлости;* 22) *Некролози:* Видемана, С. Лиа и Д. Нешића; 23) *О Теслиним радовима*; 24) *О Бошковићевој теорији о материји.*

Д-Р ЖИВОЈИН М. ЂОРЂЕВИЋ (ванредни професор). — Рођен у Пожаревцу, 28 марта 1872 год. Нижу гимназију учио је у Пожаревцу и Неготину, а вишу у Београду. Од 1889—1893 учио је природно-математички одсек Велике Школе, а по свршеној Вел. Школи изабран је за професорског приправника на Великој Школи за Зоологију и Упор. Анатомију. За тим је 8 јануара 1894 постављен за предавача у београдској реалци; марта исте године добио одсуство ради студија на страни, где је остао до 15 децембра 1895 и за то време положио докторат из Зоологије на Универзитету у Женеви. Школске 1896 и 1897 доцирао је на Вел. Школи, задржав и даље место предавача све до 10 августа 1898 када је претписом министарским постављен за учитеља језика IV класе у београ. реалци. Од септембра 1897 па до јуна 1899 студирао је на универзитетима у Берлину и Паризу и радио у биолошким стацијама у Роскову и Плену. 17 јуна 1899 потврђен је за ванредног професора за Зоологију на Вел. Школи, а по избору, који је извршен годину дана раније. 28 Марта 1901 постављен је за редовног професора за Зоологију у Вел. Школи, а 1905 за ванредног професора Универзитета.

Од научних и стручних радова публиковао је: 1) *Recherches sur les glandes du pied des Lamelli branches.* Thèse de doctorat. Genève, 1895. — 2) *Мамолошки и орнитолошки прилози за познавање српске фауне.* Штампано у »Просветном Гласнику« за 1896. — 3) *Die Segmentaldrüsen von Ocypus.* Aus dem Zoolog. Institut in Berlin. Штампано у »Zoologischer Anzeiger«-у № 556, 1898. — 4) *Sur le développement de la Convoluta roscoffensis Graff.* Штампано у »Comptes Rendus Acad. Sciences Paris«. T. 128, N. 7, p. 455—457. — 5) *Etude sur le développement de la Convoluta roscoffensis Graff.* Штампано у »Archives de Zoologie Expérimentale«. T. 7, № 3, Paris, 1899. — 6) *Прилози за познавање српске фауне.* Амфибије и рептилије. У »Гласу Академије Наука«, LXI. — 7) *Прилози за познавање српске фауне.* Хидрахниде. Штампано у XLIII »Гласу Акад. Наука«. — 8) *Прилози за познавање фауне Балканског Полуострва.* I део. Планктоорганизми великих језера Балканског Полуострва. Штампано у LXIX »Гласу Академије Наука«. — 9) *Les planctoorganismes de grands lacs de la Peninsule des Balkans.* »Bulletin de la Société Zool. de France«, у штампи. — 10) *Упут за препаровање животиња.* 1897, у Држ. Штамп. — 11) *Амфибије и Рептилије.* За ученике Вел. Школе у Држ. Штампарији, 1900. — 12) *Рибарство у Србији.* 1900. — 13) *Биолошке Станције.* У »Просв. Гласнику«, 1901. — 14) *Упут за гајење риба.* Прештампано из »Пољопр. Гласника«, 1902. — 15) *Како је у држави Данској.* I—II, 1904. — Осим тога има стручних реферата и критика у »Année biologique« у Паризу, »Наставнику«, и др.

Д-Р НИКОЛА ВУЛИЋ (ванредни професор). — »Рођен 15 Новембра 1872, испит зрелости полагао у I Гимназији 1890 год.; историјско-филолошки одсек В. Школе свршио 1894; положио професорски испит из грчког и латинског језика с књижевношћу 1894; учио Класичну Филологију на Минхенском Универзитету 1894—1896; положио докторски испит из Класичне Филологије, Класичне Археологије и Историје Старог Века с помоћним наукама (Епиграфија, Палеографија, Quellenkunde) у Минхену 1896; био наставник у средњој школи 1896—1897; постављен за ванр. професора Историје Старог Века на В. Школи 1897, а за редовнога 1901.

Радови: *Historische Untersuchungen zum Bellum Hispaniense.* 1896 (Докторска дисертација). — *Plutarchs Quelle für die Capitel 18—27 der Caesarvita.* 1899 (У „Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien“). — *Römische Münzen von Viminacium.* 1899 (У „Wiener Numismatische Zeitschrift“). — *Zur Chronologie der Kaiser Philippus II, Decius und Volusianus.* 1900 (У „Jahreshefte des österr. archäol. Institutes“). — *Антички Споменици у Србији.* (У „Споменику Срп. Краљ. Академије Наука“, XXXVIII. Изишло и у „Jahreshefte d. österr. arch. Inst.“ 1900. Написали Н. Вулић и A. v. Premerstein). — *Додатак* (претходном раду). 1900 (У „Споменику XXXVIII“). — *Cassius Dio XXXVIII 50, 4,* 1901. (У „Wiener Studien“). — *Zur Frage nach den Quellen der uns erhaltenen Berichte über Luculls Kriegsführung in Asien.* 1901 (У „Blätter für das Gymnasial-Schulwesen in Bayern“). — *Caesars Kriege mit den Helvetiern und Ariovistus bei Dio Cassius.* 1901 (У „Blätter f. d. G.-Schulwesen“). — *Антички Споменици у Србији II.* (У „Спом. Срп. Краљ. Акад. Наука“. XXXIX. Изишло и у „Jahreshefte d. österr. arch. Institutes“ 1901. Написали Н. Вулић, F. Ladek и A. v. Premerstein). — *Додатак* (претходном раду). 1901 (У „Спом.“, 39). — *Prägungen der Dacia und von Viminacium.* 1902 (У „Wiener Numism. Zeitschrift“). — *Die Ursache der Helvetierauswanderung im Jahre 58 v. Chr.* 1900 (У „Wiener Studien“). — *Ein Fragment aus Sallusts Historiae* 1900 (У „Berliner philolog. Wochenschrift“). — *Contributi alla storia della guerra di Ottavio in Illiria nel 35—33 e della campagna di Tiberio nel 15 a. C.* 1903 (У „Rivista di Storia Antica“). — *Die Sitze der Triballer zur Römerzeit.* 1903 (У „Bormannheft der „Wiener Studien““). — *Antike Denkmäler in Serbien und Makedonien.* 1903 (У „Jahreshefte d. österr. arch. Inst.“. Написали Н. Вулић и A. v. Premerstein). — *Miscellanea sugli „Scriptores Historiae Augustae“.* 1904 (У „Rivista di Storia Antica“). — *Antike Denkmäler in Serbien.* 1904 (У „Jahreshefte d. österr. arch. Inst.“). — *Cassio Dione XXXVIII 31, 3,* 1904 (У „Rivista di Storia Antica“). — *Un' Iscrizione Romana di Kumanovo.* 1905 (У „Atti del Congresso Internazionale di Scienze storiche.“ Vol. II). — *Antike Denkmäler in Serbien.* 1905 (У „Jahreshefte d. öst. arch. Inst.“). — *I diogmitae nella „Vita Marci“ 21, 7,* 1905 (У „Rivista di Storia Antica“). — *Consolatio ad Liviam v. 387, 8,* 1905 (У „Riv. d. Stor. Ant.“). — *Zur Inschrift von Aïn-Wassel.* 1905 (У „Wiener Studien“). — *Dva rimska natpisa iz Crne Gore.* 1905

(У „Vjestniku Hrv. Arheol. Društva“). — *Антички спом. у Србији.* (1905 примљено у Срп. Краљ. Акад. Наука). — *Илирска царина.* 1906 (примљено за „Глас“). — *Сапавае.* 1906 (примљено за „Глас“). — *Есеји о Катулу, Тибулу, Проперцију, Јувеналу, и Марцијалу* (У разним срп. часописима). — *Историја дан. Краљевине Србије у римско доба* (недовршено). (У „Просв. Гласнику“). — *Развиће Одисеје* (У „Н. Искри“). Итд.“

Д-Р БРАНИСЛАВ ПЕТРОНИЈЕВИЋ (ванредни професор). — Рођен 24 марта 1874 у Убу. Основну школу изучио у Убу, нижу гимназију у Ваљеву, вишу гимназију у Београду и Универзитет у Бечу (1894—96) и Лајпцигу (1896—98). У Лајпцигу положио докторат. 13 септембра 1898 постављен је за учитеља језика у првој београдској гимназији, 9 новембра 1898 постављен је за доцента филозофије у Великој Школи, 1 Јула 1899 године за ванредног професора и 1 маја 1903 за редовног професора. Кад је Велика Школа претворена у Универзитет, изабран је и 11 марта 1905 године постављен за ванредног професора филозофије.

„Радови. I, Дела: 1) *Principien der Metaphysik.* I-er Band, I-te Abtheilung. Allgemeine Ontologie und die formalen Kategorien. Mit einem Anhang: *Elemente der neuen Geometrie* und III Tafeln mit 39 geom. Figuren. Heidelberg. 1904 S. XXII и 444. — 2) *Principien der Erkenntnisslehre.* Prolegomena zur absoluten Metaphysik. Berlin, 1900. — 3) *Историја новије философије.* I-ви део од Ренесанса до Канта. Београд, 1903. — II, Омањи списи: 4) *Der ontologische Beweis für das Dasein des Absoluten u. s. w.* Leipzig, 1897. — 5) *Der Satz vom Grunde.* Eine logische Untersuchung. In. Diss. Belgrad, 1898. — 6) *Артур Шопенхауер* (прешт. из „Дела“). 1897. — 7) *Фридрих Ниче* (прешт. из „Летописа Матице Српске“). 1902. — 8) *Спиритизам.* 1900. — III, Расправе и чланци: 9) *Warum stellen wir uns die Zeit als eine gerade Linie vor?* Изишло у „Kantstudien“, hgb. v. Vaihinger, за 1903 год. — 10) *Über die Grösse der unmittelbaren Berührung zweier Punkte.* Beitrag zur Begründung der discreten Geometrie. Излази у „Annalen der Naturphilosophie“ hgb. v Ostwald, за 1905. — 11) *Психологија религије*, у „Веснику Срп. Цркве“ за 1896 год. — 12) *О ентропији Васионе*, у „Срп. Књиж. Гласнику“ за 1902 год. — 13) *О појму непосредне свести са гледишта Теорије Сазнања*, у „Просветном

Гласнику« за 1902 год. — 14) *О сну и прорицању из снова*, у »Босанској Вили« за 1903 год.(?) — 15) *О бескрајности света*, у »Делу« за 1904 год. — 16) *О Херојима*, у »Делу« за 1904 год. — 17) *Херберт Спенсер*, у »Делу« за 1904 год. — 18) *Толстојева теорија уметности* (Естетика) у »Летопису Матице Српске« за 1904 год. — 19) *О слободи воље са теоријског гледишта*, у »Гласнику Православне Цркве« за 1904 г. — 20) *Лајбницова Теорија*, у »Гласнику Православне Цркве« за 1905 год. — IV, Критике и реферати: 21) *Реферат на »Архив за Филозофију, Педагогију и Друштвене Науке«* (изд. Д-р М. Јовановић и Д-р Ст. Окановић), у »Делу« за 1898 год. — 22) *Реферат на Б. Кнежевића »Принципе Историје« I-ва књига*, у »Делу« за 1898 год. — 23) *Реферат на Б. Кнежевића »Принципе Историје« II-га књ.*, у »Просветном Гласнику« за 1903 год.(?) — 24) *Реферат на М. Миловановића »Филозофија и наука« I-ва књ.*, у »Срп. Књ. Гласнику« за 1903 год. — 25) *Реферат на М. Миловановића »Филозофија и Наука« II-га књ.*, у »Срп. Књиж. Гласнику« за 1904 год.(?), и др. у »Бранковом Колу«, »Делу«, итд.«

Д-Р СТАНОЈЕ СТАНОЈЕВИЋ (ванредни професор). — Рођен 12 августа 1874 у Н. Саду. Основну школу и гимназију изучио у Н. Саду, универзитет (1892—1896) у Бечу, где је положио докторат. По свршеној школи био је годину дана наставник српског лицеја у Цариграду, па је 25 новембра 1900 постављен за доцента историје српског народа у Великој Школи. 1 септембра 1903 године постављен је за редовнога професора историје српскога народа. Кад је Велика Школа претворена у Универзитет, постављен је 14 марта 1905 за ванреднога професора историје српскога народа.

Радови: 1) *Кад је умро Краљ Радослав*; 1894 (из »Дела«). — 2) *О склопу Немањине биографије од Стевана Првовенчаног*; 1895 („Глас Српске Краљ. Академије«, 49). — 3) *Извори Немањиних биографа*; 1895 („Летопис Матице Српске«, 182). — 4) *Белешке о склопу Данилова Родослова*; 1895 („Летопис Матице Српске«, 183). — 5) *Хронологија српских архиепископа по Данилову Родослову*; 1895 („Летопис Матице Српске«, 184). — 6) *Die Biographie Stefan Lazarević 's von Konstantin dem Philosophen als Geschichtsquelle*; 1896 (Из »Archiv für slavische Philologie«, 18). — 7) *Zur Bibliographie Apokrypher Gebete*; 1899

(Из „Archiv für Slavische Philologie“, 21). — 8) *Нешто о Јакшићима*; 1901 (Из „Нове Искре“). — 9) *Гипотеза о славянскихъ заимствованныхъ словахъ изъ германскаго*, 1901. — 10) *Pipo Spano*. Прилог српској историји почетком XV века; 1901 (Из „Просветног Гласника“). — 11) *Сриско име у западним сриским крајевима*; 1902 (Из „Српског Књижевног Гласника“). — 12) *Борба о наследство Баошино* (1421—1426 год.); 1902. — 13) *Византија и Срби*. I, Балканско Полуострво до VII века; 1903. — 14) *Србија*. (О називу старе српске државе); 1904 (Из „Српског Књижевног Гласника“). — 15) *Књиге и друго у старим сриским записима;* 1906. — 16) *Византија и Срби*. II, Словени на Балкану у VII, VIII и IX веку; 1906. — 17) Око 250 мањих чланака, расправа, критика, оцена и приказа у часописима: „Byzantinische Zeitschrift“, „Archiv für slavische Philologie“, „Извѣстія“ Руске Академије, „Византійскій Временникъ“ РускеАкадемије, „Ungarische Revue“ Мађарске Академије, „Јавор“, „Стражилово“, „Босанска Вила“, „Дело“, „Бранково Коло“, „Српски Књижевни Гласник“, „Нова Искра“, итд. (Свега око 60 штампаних табака).

Д-Р АЛЕКСАНДАР БЕЛИЋ (ванредни професор). — Рођен 2 августа 1876 у Београду. Основну школу и гимназију свршио у Београду. Од 1894—1895 редован ученик Велике Школе, и положио испит за прву годину историјско-филолошког одсека филозофског факултета. Од 1895—1899 био је редован слушалац филозофског факултета одеског и московског универзитета; 1899—1900 био је студенат лајпцишког универзитета, где је положио докторат из словенске и индијске филологије и опште лингвистике. 10 октобра 1899 постављен је за доцента словенске филологије у Великој Школи, 19 новембра 1901 године постављен је за ванредног а 12 јануара 1905 за редовнога професора. Пошто је Велика Школа претворена у Универзитет, постављен је 11 марта 1905 за ванредног професора словенске филологије.

Радови: 1) *Замѣтка о славянскомъ житіи Св. Пятки-Петки*. Испитивање и текст. Издање руске Академије Наука, 1897 год. — 2) *Къ двойственному числу въ старославянскомъ языкѣ*. I—VII. Издање руске Академије Наука. 1899. — 3) *Zur Entwicklungsgeschichte der slavischen Deminutiv- und Amplificativsuffixe*. I, Substantiva. „Arch. für sl. Philologie“, Bd. XXII, 1901. —

4) *Прилошци историји словенских језика* I—IV. Издање Српске Академије Наука 1901. — 5) *Из новије бугарске лингвистике*, 1901. — 6) *Подвижныя гласныя въ сербскомъ языкѣ*. „Сборникъ проф. Фортунатова", Варшава, 1903. — 7) *Zur Entwicklungsgeschichte der slavischen Deminutiv- und Tmplificativsuffixe*. II, Adjectiva. „Archiv f. sl. Philologie", XXVI, 1904 год. — 8) *Діалектологическая карта сербскаго языка*. Карта и расправа. И једно и друго израђено је на предлог руске Академије Наука (1904—1905). — 9) *Дијалекти источне и јужне Србије*. Систематско дело о свима дијалектима ист. и јужне Србије. Издање Српске Академије Наука. 1903—1905. — 10) *Богословіе Іоанна Дамаскина въ славянскихъ переводахъ*. (У рукопису). — 11) Научне критике са новим погледима: *Мирослављево јеванђеље, Berneker-Wortfolge in den sl. Sprachen* („Archiv f. sl. Phil.", XXIII), *Маретића „Gramatika i Stilistika"* („Летопис Мат. Српске", св. 200 и 201), *„Сборникъ" Фортунатова* („Извѣстія" руске Акад. Наука, VIII т.) и др. — 12) Стручни есеји: *О сриском језику, Из новије лингвистике, Дијалекти источне и јужне Србије, Јубилеј Јагићева Архива*, и др. (1901—1904) године. — 13) Рецензије и реферати у Јагићеву „Archiv-у", „Извѣстия" руске Акад. Наука, „Русск. Фил. Вѣстник-у", „Просв. Гласн.", старом „Делу", „Срп. Књиж. Гласнику", и др."

Д-Р ЈОВАН СКЕРЛИЋ (ванредни професор). — Рођен у Београду 8 августа 1877. Свршио у Београду основну школу, прву гимназију, (1887—1895), лингвистичко-литерарни одсек филозофског факултета Велике Школе у Београду (1895—1899), са главним предметима: француски језик с књижевношћу и теорија књижевности. 1897, добио прву светосавску награду за упоредну студију *о Шекспировом Отелу и Максиму Црнојевићу од Лазе Костића*. Од 1899—1901, редован ђак факултета књижевности у Лозани и, ради спремања докторске дисертације, у Паризу. 1901, докторат књижевности универзитета у Лозани. Новембра 1899 постављен за професорског приправника гимназије Краља Александра I. Отпуштен из државне службе априла 1900. Јула 1900 понова постављен за професорског приправника гимназије Краља Александра I. У септембру 1901 изабран, а октобра потврђен за доцента француског језика с књижевношћу и теорије књижевности на Великој

Школи. Августа 1902 разрешен од те дужности и постављен за суплента гимназије у Зајечару. Дао оставку на државну службу крајем августа 1902. У октобру 1902 понова изабран, а у новембру понова потврђен на своје старо место у Великој Школи. Школске 1903/1904 на једногодишњем одсуству ради продужења студија, у Минхену и Паризу. Јануара 1905 изабран за ванредног професора теорије књижевности на Великој Школи. Марта 1905 изабран за ванредног професора историје српске књижевности на Универзитету. Секретар Српског Књижевничког Друштва; члан Књижевно-Уметничког Одбора Народног Позоришта.

Књижевни радови: 1) *L'Opinion publique en France d'après la poésie politique et sociale de 1830 à 1848.* Dissertation de doctorat présentée à la Faculté des lettres de l'Université de Lausanne par Jean Skerlitch, licencié ès-lettres. Lausanne. Imprimerie Constant Pache-Varidel, 1901, in-8, p. 237. — 2) *Поглед на данашњу француску књижевност.* (Прештампано из „Летописа Матице Српске") Нови Сад. 1902. — 3) *„Уништење естетике" и демократизација уметности.* Београд, 1903. — 4) *Јаков Игњатовић.* Књижевна студија. Издање Српске Краљевске Академије. Београд 1904. — 5) *Омладина и њена књижевност* (1848 до 1871), штампа се ове јесени у издању Српске Краљевске Академије. — Сарадња на „Звезди", „Зори", „Делу", „Новој Искри", „Летопису Матице Српске" „Српском Књижевном Гласнику", и разним француским, руским, чешким и хрватским часописима. Од 1905, са Г. Павлом Поповићем, уредник „Српског Књижевног Гласника". Веће књижевне студије растурене по часописима: *Догматичка и имиресионистичка критика, Гијо, Алфонс Доде, Један моралист из XVIII века, Проспер Мериме и његова мистификација српских народних песама, Француски романтичари и српска народна поезија: Шарл Нодје, Др. Љубомир Недић, Милица Стојадиновић Сркиња, Богобој Атанацковић, Ђура Јакшић као приповедач, Милован Ђ. Глишић, Светолик Ранковић, Стеван М. Луковић, Млада српска поезија и приповетка*, и оцене и прикази нових српских писаца.

Д-Р МИЛОЈЕ М. ВАСИЋ (стални доценат). — Рођен 3 септембра 1869 у В. Градишту. Основну школу и нижу гимназију свршио у В. Градишту, а вишу гимназију у Београду. Од 1889/90—1891/2 био на историјско-филолошком факултету Ве-

лике Школе у Београду. 1892/3 предавач у В. Градишту, 1893/4 предавач и суплент у Неготину. 1894/5 професор у II гимназији у Београду уз рад у Народном Музеју. 1896 до 1899 провео на осуству као помоћник чувара Народног Музеја похађајући предавања на универзитетима у Берлину и Минхену. 1899 промовиран за доктора филозофије на основу тезе Die Fackel in Kultus und Kunst der Griechen, када се вратио на своју редовну дужност помоћника чувара Народног Музеја, коју је вршио уз доцирање на Великој Школи до 31 марта 1905 године, када је постављен за сталног доцента Универзитета.

Стручних радова има: 1) *Pincum-В. Градиште*, у „Старинару", год. XI, (1894). — 2) *Необјављени новци римских императора*, у „Старинару", год. XI, (1894). — 3) *Колонија Виминацијум*, у „Старинару", год. XII, (1895). — 4) *Новци колоније Виминацијума*, LII „Глас Срп. Краљ. Академије". — 5) *Bronze in Belgrad*", у „Jahreshefte des österreichischen archäologischen Instituts", Bd. III, (1900). — 6) *Fund von Nisch*, у „Mittheilungen des kaiserl. deutschen archäologischen Instituts, römische Abtheilung", Bd. XVI, (1901). — 7) *Слава-Крсно име*, у „Просветном Гласнику" 1901 год. — 8) *Die neolithische Station Jablanica bei Medjulužje in Serbien*, Sonderabdruck aus dem „Archiv für Anthropologie", Bd. XXVII, (1902). — 9) *La nécropole de Kličevac*, у „Revue archéologique", I, 1902. — 10) *La vaisselle d'argent du Musée National de Belgrade*, у „Rèvue archéologique", I, 1903. — 11) *Једна мермерна глава у Народном Музеју*, у LXVIII „Гласу Срп. Краљ. Академије". — 12) *Funde in Serbien*, у „Jahrbuch des kaiserl. deutschen archäologischen Instituts", „Archäologischer Anzeiger", 1905. — 13) *Bronzani sud iz Viminacija*, у „Vjestniku hrvatskoga arheološkoga društva", 1905. — 14) *Једно римско огледало*, LXX „Глас Српске Краљ. Академије". — 15) *Прилози ка решавању тројанских проблема*, LXX „Глас Срп. Краљ. Академије Наука". — 16) *Преисторијска вотивна гривна и утицаји микенске културе у Србији*, у „Старинару", 1906. — 17) *Римске опеке из Ритопека*, у „Старинару", 1906. — 18) *Старосриска налазишта*, у „Старинару", 1906. — Сем тога сарађивао чланцима из уже и шире научне области историје уметности и археологије у часописима: „Бранковом Колу", „Наставнику", „Новој Искри" и „Српском Књижевном Гласнику".

Д-Р ВАСИЛИЈЕ ЂЕРИЋ (од 20 априла 1906 ванредни професор). — Рођен у Кореници 1867 год. Гимназију је свршио у Госпићу (1888). Као главне науке учио је српски, грчки и латински језик у универзитету у Загребу (3 године) и у Бечу (2 године). Докторат је добио у Бечу (1895). Око 2 године био је наставник у госпићској гимназији (1894/5 и 1895/6). У јесен 1896 год. пустио је своје воље државну службу. У априлу 1898 год. постао је доценат за грчки језик и књижевност у Великој Школи. У октобру 1899 год. изабран је а у марту 1901 г. потврђен за ванредног професора.

Научни радови: I, Дела и расправе: 1) *Додатак Вукову речнику.* [У њему има *сад* око 10.000 српских народних речи и значења речи којих нема у Вукову речнику. Ово је дело примила Срп. Краљ. Академија и одредила да се штампа, али до сад још није наштампано. Годишњак Срп. Краљ. Академије XI, 32]. — 2) *О српском имену по западнијем крајевима нашега народа* (1901). — 3) *Каква нам треба грчка граматика?* (1902). — 4) *О српском имену у Старој Србији и Маћедонији* (1904). — 5) *Облици старога грчкога језика* (1905). — II, Више оцена и чланака у различним листовима (у »Стражилову«, »Просветном Гласнику«, »Делу«, и у »С. К. Гласнику«.

Д-Р РАДОВАН КОШУТИЋ (стални доценат). — Родио сам се у Руми 20 фебруара 1866. Прва три разреда гимназије свршио сам у Ср. Карловцима, а остала у Н. Саду, где сам и матурирао 1885. У јесен исте године уписао сам се, као редован ученик, у филозофски факултет бечког универзитета, изабрав као главни предмет словенске језике и књижевности. Жеља да се што боље с њима упознам, одвела ме је у средину Чеха, Пољака и Малоруса, те тако сам, све као редован ученик, провео два семестра у Прагу, један у Кракову и три у Лавову. У зимском семестру 1889/90 год. похађао сам, као ванредан слушалац, предавања из руског језика и књижевности у петроградском универзитету, а 1890 год. завршио сам науке у Бечу. Под јесен 1890 год. вратио сам се поново у Петроград, где сам, са кратким прекидима, провео скоро четири године, изучавајући специјално руски језик и књижевност, као и културне прилике руске. Год. 1893 провео сам осам месеци у Паризу, бавећи се у тамошњој Нар. Библиотеци о неким питањима из модерне књи-

жевне критике. Год. 1895 (1 јануара) био сам постављен за лектора В. Школе, и то за руски, чешки и пољски језик с књижевностима. Год. 1900, за моје радове из пољског језика, јагелонски универзитет у Кракову прогласио ме је за доктора филозофије honoris causa. Год. 1905 (31 марта) био сам постављен за сталног доцента срп. Универзитета, и то за језике и књижевности источних и западних Словена.

У засебним издањима досад су изашли моји радови: 1) *Критика и књижевност*, студија, велика лексикална 8-на, стр. 65, Београд, 1893 год. — 2) *Узроци препороду књижевне критике*, студија из француске књижевности, велика лексикална 8-на, стр. 83, Београд, 1894 год. — 3) *У одбрану студије „Узроци препороду књижевне критике“*, велика 8-на, стр. 13, Београд, 1895 год. — 4) *Писма из Петрограда*, мања 8-на, стр. 255, Београд, 1895. — 5) *Нова Писма из Петрограда*, мања 8-на, стр. 191, Београд, 1896 год. — 6) *Граматика пољскога језика*, већа 8-на, стр. XIV + 201, Београд, 1898 год. — 7) *Примери књижевнога језика пољског*, већа 8-на, стр. XXII + 219 + + XIII + 226 Београд, 1901 год.

Д-Р МИЛОЈЕ СТОИЉКОВИЋ (стални доценат). — Рођен сам, од оца Милана и матере Јелисавете, у Београду, 12 септембра 1873. Основну школу, гимназију са матуром и Вел. Школу свршио сам у Београду, закључно до 1896 год. Био сам у год. 1897 предавач у гимназији. Затим сам наставио своје студије на универзитету у Женеви, где сам положио докторат физичких наука 1902 год. У години 1903 постављен сам за доцента физичке хемије на нашој Вел. Школи; а год. 1905 утврђен сам за сталног доцента за исти предмет, на нашем Универзитету.

До сада сам публиковао ове своје радове: 1) *Recherches sur l'activité optique de l'alcool amylique et du benzoate d'amyle* etc. (Thèse de doctorat, Genève, 1902). — 2) *Механизам смрти изазване електричном струјом* („Дело“, св. за август 1903 год.). — 3) *Радиоактивна тела и њихова енергија* („Срп. Књижев. Гласник“, св. за јули 1904 год.). — 4) *Експериментално предавање о радијуму* (држао сам га у Крагујевцу, 2 фебруара 1905 год.). — 5) *Brennwert der Kohle von Senje* (реферат у „Chemiker Zeitung“, № 15, 1905, са седнице „Српског Хемијског Друштва“, држане 15 јануара 1905 год.).

Д-Р ДРАГИША М. ЂУРИЋ (стални доценат). — Родио се у Ужицу 15 марта 1871. Основну школу и реалку учио је у истом месту, где је положио испит зрелости 1889 год. За тим је слушао Велику Школу, филозофски факултет, природно математички одсек, ког је свршио 1893 год. Исте године био је постављен за предавача ужичке реалке. Године 1894 био је отпуштен из државне службе. По том је студирао филозофију на бечком универзитету, права на петроградском. А од 1896 год. стално је изучавао филозофију на лајпцишком универзитету, и ту је 1902 год. дао докторат из чисте филозофије. У овом међувремену положио је и класичне језике — латински и грчки — као допуну сведоџбе испита зрелости. 1903 год. у месецу априлу изабран је за привременог доцента чисте филозофије на Великој Школи. Месеца марта 1905 год. био је разрешен од те дужности, а месеца априла исте године био је изабрат за сталног доцента за историју филозофије на Универзитету.

Његови су радови: I, Докторска дисертација: *Die Erkenntnisstheorie des Ernst Laas. Eine Darstellung des Correlativismus.* — II, Два мања рада: 1) *Проблем Марксизма.* — 2) *Религија је приватна ствар.* Оба рада појавила су се у часопису „Живот“, који је излазио, с прекидом, 1903—1904 год.

Д-Р МИЛОШ ТРИВУНАЦ (стални доценат). — Рођен у Алексинцу, 16 јула 1876; родитељи: Милева и Младен Тривунац, трговац. Основну школу и нижу гимназију свршио у месту рођења, вишу гимназију у Нишу, где је 1894 год. положио испит зрелости. У јуну 1898 год. свршио је лингвистичко-литерарни одсек филозофског факултета у Великој Школи, а у јесен исте године ступио је на минхенски универзитет, где је у јулу 1902 год. положио докторат филозофије. У зиму и у пролеће 1900—1901 год. бавио се пет месеци у Паризу ради прикупљања грађе за докторску дисертацију. На предлог филозофског факултета Велике Школе добио је у јуну 1903 г. као супленат прве београдске гимназије одсуство од 15 месеци, које је провео највећим делом у Лајпцигу (2 семестра). а за тим у Минхену, Берлину и немачкој Швајцарској.

Штампани радови: 1) *Guillaume Budé's De l'Institution du Prince.* Ein Beitrag zur Geschichte der Rennaissancebewegung in Frankreich. Erlangen u. Leipzig, 1903 („Münchner Beiträge zur

romanischen und englischen Philologie«, herausgegeben von. H. Breymann und J. Schick. Heft XXVIII). Први део овога рада штампан је засебно као докторска дисертација под насловом: *Aus dem Leben J. Budé's.* Erlangen u. Leipzig. 1902. — 2) *Гастон Парис* („Срп. Књ. Гласник" од 16 марта 1903). — 3) *Хуманизам и ренесанс у немачкој књижевности.* Београд 1905. (Из „Срп. Књ. Гласника"). — 4) *Из немачке граматике.* Београд, 1905. (Из „Просветног Гласника"). — 5) *Поводом прославе Шилерове стогодишњице* („Српски Књ. Гласник" од 1 јуна 1905 год.). — 6) *Једна рецензија и два превода с енглеског.*

Д-Р БОЖИДАР С. НИКОЛАЈЕВИЋ (привремени доценат). — Рођен 15 јула 1877, у Београду, где је свршио основну школу и гимназију. 1895 отишао је на страну као питомац пок. краља Милана. На универзитетима у Бечу, Минхену и Берлину бавио се литерарним, историјским и археолошким студијама, и положио, поред осталих, семестралне испите још и код ових професора: von Berger-a у Бечу, из естетике; von Christ-a у Минхену, из класичне књижевности, и код чувеног минхенскога археолога Furtwängler-a, из класичне археологије. С пролећа 1899. прешао је на хајделбершки универзитет, на којем је провео четири семестра, слушајући предавања и радећи у семинарима одличних професора: Thode-a, из историје уметности; von Duhn-a, из класичне археологије, и von Domaszevski-a, из старе историје. 14 јуна 1901 проглашен је — на основу своје докторске дисертације „Die kirchliche Architektur der Serben im Mittelalter" („Црквена архитектура Срба у средњем веку") и на основу положеног усменог испита, са историјом уметности као главним, класичном археологијом и старом историјом као споредним предметима — за доктора филозофије и магистра лепих вештина.

Поред песама и других белетристичких радова, писао је и позоришне рецензије. Од радова из своје струке — историје уметности — штампао је до сад ове: 1) *Сриска уметност на париској изложби* („Бранково Коло", 1900). — 2) *Цото* — Giotto di Bondone — („Коло", 1901). — 3) *Die kirchliche Architektur der Serben im Mittelalter* (Belgrad. Druck von S. Horovitz, 1902). — 4) *Ватo* — Watteau — („Српски Књижевни Гласник", 1903). — 5) *Јужнословенска уметничка изложба*

(»Бранково Коло«, 1904). — 6) *Менцл* — A. von Menzel — (»Бранково Коло«, 1905). — 7) *Византијска уметност* (»Дело«, 1905); — и 8) *Богородица у уметности* (»Срп. Књ. Гласник«, 1906). Поред тога, бавио се и текућом уметничком критиком, пишући по нашим дневним и књижевним листовима о радовима домаћих сликара и вајара (П. Јовановића, Мурата, Ђ. Јовановића, Убавкића, Вукановића, и др.).

Д-Р МИЛОРАД М. ПОПОВИЋ (привремени доценат). — Рођен 24 јануара 1876 у Шапцу. Отац Милош, трговац, мати Јелка. У Шапцу свршио основну школу и гимназију и положио испит зрелости 1894. Свршио за тим математичко-физички одсек филозофског факултета на Великој Школи у Београду 1898 године. После једногодишње паузе продужио студије прво у Берлину од 1899 до 1902, а за тим у Бреслави од 1902 до 1904, када је на истом универзитету положио докторат филозофије са оценом »cum laude«, а са тезом: *Experimentaluntersuchungen zur Theorie der Superposition kleiner einfacher Schwingungen.* По повратку у Србију био у почетку јануара 1905 године изабран од филозофског факултета за доцента на Великој Школи, али од Министарства Просвете непотврђен; после проглашења закона о Универзитету избор за доцента обновљен. Постављен за доцента за експерименталну физику 1 маја 1905.

ПЕТАР С. ПАВЛОВИЋ (кустос). — Рођен у Пожаревцу, 28 јуна 1864, од родитеља Стојка и Јелене. Основну школу и гимназију свршио је у Београду. После положеног испита зрелости, год. 1882, ступио је у природно-математички одсек филозоф. факултета Вел. Школе, коју је довршио 1886 год. 3 септембра 1887 год. постављен је за предавача зајечарске гимназије, где је остао до 12 августа 1888, када је поднео оставку на државну службу. Од тог времена спремао за професорски испит, који је положио 28 јуна 1889 год. из абиолошке групе (минералогије, геологије с палеонтологијом и хемије). Указом од 1 септембра исте године постављен је за професора II београдске гимназије. По одобреном одсуству ради усавршавања у струци, школске 1893—94 слушао је на бечком универзитету предавања проф. Е. Сиса и В. Вагена из геологије и палеонтологије и радио код Т. Фукса у гео-

лошко-палеонтолошком одељку јестаственичког Музеја у Бечу, а 1894—95 студирао је на загребачком јестаств. музеју рецентне и нарочито терцијарне мекушце и наставио, у Бечу започето, проучавање фосилних фораминифера. 25 фебруара 1897, поред редовне дужности у гимназији, одређен је за кустоса Геолошког Завода Вел. Школе, а 1900 год. стално само на ту дужност. По предлогу одбора за подизање јестаственичког Музеја Српске Земље и препоруци Српске Краљевске Академије изабран је и 4 априла 1901 год. потврђен за вршиоца дужности управника Музеја Српске Земље, на коме се послу налази и данас. Кад је Велика Школа претворена у Универзитет, на предлог факултетског савета изабран је и 2 априла 1905 год. постављен за кустоса Геолошког Завода на Универзитету. Поред редовне службе био је у два маха (1890 и 1892 год.) надзорник основних школа, за члана заменика у испитној комисији за професорске испите (јестаственичке групе) постављен је 20 септембра 1898 год. и учествовао је у изради програма за минералогију и геологију у средњим школама. Дописни члан Српске Краљевске Академије и Југославенске Академије Знаности и Умјетности у Загребу, члан оснивач Српске Књижевне Задруге, редовни члан професорског друштва, члан управе Српског Геолошког Друштва, редовни члан срп. хемиског друштва, пословођа у одбору за подизање јестаственичког Музеја Српске Земље, редовни члан хрватског наравословног друштва у Загребу, бугарског природњачког друштва у Софији и немачког малакозоолошког друштва у Франкфурту на Мајни. Одликован је орденом Св. Саве IV реда.

Поред ситнијих расправа, приказа и стручних реферата, који су штампани у »Наставнику«, »Просветном Гласнику«, »Делу«, »Ловцу«, »Јавору«, »Учитељу«, »Glasniku hrvat. naravosl. društva«, »Геолошким Аналима Балкан. Полуострва« и »Записницима Срп. Геолошког Друштва«, публиковао је ове радове: *Медитеранска фауна у Раковици* (»Геолошки Анали Балк. Полуострва«. Књ. II. Београд, 1890 г.) — *Од Кладова до Костоца.* Путне геолошке белешке. (»Наставник«, I год. Београд, 1890). — *У другом путовању наставника и ђака II београдске гимназије* геолошки одељак и опис рудника у Сребрници у Босни (»Просветни Гласник«, 1891). — *Терцијар Тимочке Крајине* (у друштву са д-р Свет. А. Радовановићем.

XIX „Глас Срп. Краљ. Академије“ — израдио поглавито палеонтолошки одељак). — *Kreide- und Eocänspuren am Gučevo* („Геол. Анали“, књ. II. Београд, 1891). — *Земљотреси у Србији и околним земљама* („Споменик“, 1897). — *Прилог познавању фораминифера из II медитеранских слојева у Србији* („Глас“ LVI, 1898). — *Друго медитерански јежеви из Србије* („Записници Срп. Геол. Друштва“. 1898). — *Фораминиферé из II медитеранских слојева у Србији.* Палеонтолошка студија (штампано у „Споменику“ XXXV, 1901). — *О фауни и старости гргетешких слојева у Срему* („Геол. Анали“, књ. VI. Београд, 1903). — *Прилози за познавање терцијара у Србији* I, II и III. („Геолошки Анали“, књ. IV, V и VI): — *Грађа за познавање терцијара у Старој Србији.* („Геол. Анали“, књ. VI. 1903). — *О меланоцидним лапорима и сродним творевинама на Балканском Полуострву* („Просветни Гласник“, Београд, 1901 год). — *Голтска фауна из околине Леновца у тимочком округу* („Записници Геол. Друштва“, 1902). — *Олигоцен између Штипа и Велеса у Маћедонији* („Записници“, 1902). — *О фосилним говедима из Србије* („Записници“, 1904), итд. итд.

ЈЕЛЕНКО МИХАИЛОВИЋ (асистенат). — Родио се 29 децембра 1868 у Врбици у округу тимочком, где му је отац Михаило Лазаревић био учитељ. Основну школу свршио је у месту рођења, гимназију, прва два разреда, у Књажевцу а осталих пет разреда у Зајечару, где је положио испит зрелости 1888. Свршио је природно-математички одсек филозофског факултета Велике Школе у Београду јуна 1892. Радио је у III години филозофије светосавски темат из геологије и награђен првом наградом. У 1891 служио је у сталном кадру у књажевачком гарнизону, 1892 произведен у чин пешадиског потпоручника, а 1898 преведен у инжињерију са чином инжињерског поручника. По свршеном факултету постављен је за предавача у београдској Учитељској Школи 10 октобра 1892, с тим да поред те дужности ради и у Опсерваторији Вел. Школе. По потреби службе премештен је 10. септембра 1893 за предавача гимназије у Нишу, где је у новембру исте године обновио рад на там. метеоролошкој станици II реда, која је у фебруару 1894 по наредби директора Опсерваторије комплетирана и подигнута на I ред; био је

руковоћа те стације за све време своје службе у Нишу. У априлу 1894 положио је професорски испит из физике и механике с космографијом. Исте године, 21 новембра премештен је за предавача Учитељске Школе у Београду с тим да поред те дужности ради и у Опсерваторији Велике Школе. Одмах идуће године, 18 марта 1895 постављен је и у исто време премештен за професора гимназије у Крагујевцу, где је предузео послове руковања там. метеоролошком стацијом I реда, а у исто време предавао физику и у там. Вишој Жен. Школи. Исте године 4 декембра премештен је за професора у I београдској гимназији и одређен да поред предавања у тој школи ради још и у Опсерваторији Вел. Школе, а од фебруара 1896. да предаје још и физику у беогр. Виш. Жен. Школи. У фебруару 1897 изабран је од филозофског факултета Велике Школе за асистента и упућен у Опсерваторију. Тај његов избор потврдио је Г. министар просвете одмах с тим, да до краја шк. године врши послове у гимназији. Ну тек од јуна 1898 разрешен је свих послова у средњој школи, и решењем Г. Министра Просвете упућен стално само на рад у Опсерваторији. У априлу 1904 по наредби директора Опсерваторије провео је по службеним опсерваториским пословима дванаест дана у Опсерваторији астрономској, метеоролошкој и земномагнетској у Угарској (Ó-Gyalla) и у Метеорол. Институту у Будим-Пешти. Од дужности у Опсерваторији разрешен је 26 јануара 1906, а 11 фебруара 1906 изабран је у филозофском факултету Универзитета за асистента за геодинамику при Геолошком Заводу. Решењем филозофског факултета од 30 маја 1906 одређен је да држи предавања из сеизмологије и геофизике на Универзитету.

До сада је штампао ове важније своје радове: I, *Рентгенови зраци*, фотографија невидљивог („Дело", X, 1896; и засебно). — *Комете, метеори и падалице;* издање Проф. Друштва, 1896. — *Rapp. d' un brillant bolide* („Bull. de la Soc. Astron. de France"; janvier 1897). — *Елементи молекиларне физике*, уџбеник за више разр. гимн. I део („Наставник", 1897; и засебно). — *Фалбови „Критични дани"*, метеорол. расправа („Дело", XV и XVI, 1897; и засебно). — *Aérolithe interessant* („Bull. de la Soc. Astr. de France"; janvier 1898). — *Постајање гра̀да*, метеорол. објашњење („Искра", 1898). — *Rapp. d' un curieux bolide* („Bull. de la Soc. Astr. de France";

août 1898). — *Физика*, уџбеник за грађанске и девојачке школе, I разред; 1899. — *Српско Небо*, опис најв. прилика на небу („Братство", VIII, 1899 и засебно). — *Нова планета Ерос*, њено откриће и елементи путање („Дело", XI, 1899). — *Кишне прилике Београда*, служб. издање општине београдске за потребе канализације и водовода; засебно 1900). — *Mitteilungen über die Kalenderfrage in Serbien* („Astron. Rundschau", II, 1900). — *Реформа календара* („Бранково Коло", год. VI, 1900). — *Rapp. du projet de la réforme du calendrier par M. M. Trpkowitch* („Bull. de la Soc. Astron. de France", juin 1900). — *Remarques de l'eclipse du soleil du 28 mai 1900* („Bull. de la Soc. Astr. de France", septembre 1900). — *Атмосферски електрицитет* („Наставник", 1900). — *Плаветнило неба*, метеорол. објашњење („Звезда", I, 1900). — *Зима* као метеоролошка појава („Звезда", II, 1901). — *Елементи климе* („Градина", год. II, 1901). — *Фотометрија*, метода за испитив. физичке природе небесних тела („Просветни Гласник", 1901; и засебно). — *Спектроскопија*, метода за испитив. физичке природе небесних тела („Просветни Гласник", 1901; и засебно). — *Електрична пражњења у атмосфери* („Наставник", 1901). — *Пуцање противу града* („Дело", XXIII, 1902). — *Нова звезда у Перзеју* („Дело", XXIV, 1902). — *Српски прилог реформи календара* („Коло", 1902). — *Узроци електричним струјама у земљи*, по Бахметјеву („Дело", XXVI, 1903). — *Електромагнетски таласи* („Дело", XXVII, 1903). — *Недостаци у настави физике у средњим школама* („Наставник", 1903). — *Експериментална физика*, уџбеник за ниже разреде средњих школа (на оцени пред просв. саветом, 1904). — *Поларна светлост*, њени облици и објашњење („Н. Искра", бр. 5, 6, 7, 1904). — *Савремено стање науке о трусовима* (сеизмологије) („Дело", XXXII и XXXIII, 1904). — *Радијумово зрачење* („Наставник", 1904). — *Фотографија у астрономији* („Наставник", 1905; и засебно). — *Астрономска термометрија* („Наставник", 1905; и засебно). — *Болид од 29 маја 1905* („Дело", XXXIV, 1905). — *Уредба међународне службе за испитивање земљотреса* („Дело", XXXV, 1905). — *Како се заснивала астрономија?* („Н. Искра" бр. 7, 8 и 9; 1905). — *Die Erdbeben in Serbien*, ein Beitrag zur Kenntnis der Seismizität des Königreichs Serbien (штампано у стручном часопису „Die Erdbebenwarte" Jahrgang V № 1—4). — *Земљотреси у Србији 1904 године* („Спом. Срп. Краљ. Акаде-

мије« XLIII, 1906. — *Најновије катастрофе од земљотреса* (»Н. Искра«, Бр. 2 и 3, 1906). — *Појава земљотреса* (»Просветни Гласник«, Бр. 2, 1906. — *Упутства за поднашање извештаја о трусовима* (Издање Геолошког Завода, 1906). — *Потресни дани у Србији* (»Дело«, XXXIX, 1906). — *Сеизмолошке методе* (»Наставник«, 1906). — *Потреси у Београду*, прилог за сеизмологију Србије (Дело, XXXIX, 1906). — II, Више популарних чланака из астрономије, метеорологије и физике по часописима: »Делу« (1898—1905), »Искри« (1898), »Н. Искри« 1899—1904), »Звезди« (1900—1901), »Колу« (1901 до 1903), »Весн. Срп. Цркве« (1896), »Босанској Вили« (1896). — III, Више стручних реферата о разним издањима и уџбеницима српским, хрватским и бугарским, по часописима: »Наставнику« (1804—1898), »Просв. Гласнику« (записн. Просв. Савета 1896—1902), »Делу« (1896—1900). — IV, Више стручних краћих саопштења, бележака и реферата по часописима: »Наставнику« (1895—1898), »Делу« (1898—1900), »Искри« (1898), »Звезди« (1900).

ДОБРОСАВ УРОШЕВИЋ (асистенат). — Рођен 23 септембра 1866 године у Брежђу, окр. ваљевском. Основну школу учио у селу Горњој Рибници, нижу гимназију у Ваљеву, вишу гимназију у Београду и природно-математички одсек филозофског факултета у Великој Школи у Београду. У јануару 1900 године положио професорски испит из хемије и физике. 10 октобра 1892 године постављен је за предавача у гимназији, 1 новембра 1898 године за учитеља језика у Вишој Женској Школи, 1 септембра 1899 за привременог вишег учитеља грађанске школе, 19 фебруара 1900 утврђен је за сталнога вишег учитеља, и августа 1900 постављен је за суплента у гимназији и 1 новембра 1902 за професора. За асистента професору хемије у Великој Школи постављен је 28 марта 1900, па је у томе звању остао и после претварања Велике Школе у Универзитет.

Б) Правни факултет.

МИЛИЋ Ј. РАДОВАНОВИЋ (декан, редован професор). — Рођен 1 маја 1860 године у селу Честобродици, окр. ужичком. Основну школу учио у Добрињи и у Пожези, гимназију

у Ужицу и у Београду. Свршио правни факултет у Београду и у Паризу. Указом од 11 децембра 1884 постављен за писара београдског окружног суда. 1 марта 1885 године дао оставку на службу, да као државни питомац продужи науке на страни. 22 октобра 1888 год. постављен за писара Министарства Финансија, а 19 маја 1889 године за судију првостепеног шабачког суда, 12 априла 1892 године за начелника округа београдског и 20 августа исте год. постављен за професора Велике Школе.

Штампао је ове радове: 1) *Један поглед на народну економију као науку,* у »Отаџбини« за 1890—1891 годину; — 2) *О земљорадничком кредиту,* у »Отаџбини«, 1892 год.; — 3) *Стара и нова школа у економској науци,* 1893; — 4) *Занатске школе,* 1895 год.; — 5) *О пропадању наших заната,* 1897 год.; — 6) *Житарске банке,* 1898 год.; — 7) *Један облик штедње,* у »Земљорадничкој Задрузи«, 1898; — 8) *О обезбеђењу стоке,* 1900 год.; — 9) *О раздруживању живота и имања код наших породичних задруга,* 1900 године; — 10) *Колико наш народ зарађује, и колико даје,* у »Финансијском Прегледу«, 1902 год.; — 11) *Појава ажије и њен утицај на народну привреду,* у пет бројева »Фин. Прегледа«, 1901—1902 год.; — 12) *La dette publique de la Serbie,* 1900 год.; — 13) *О задружном облику познатом под именом заједничке набавке намирница и установама за то,* 1905 год.; — Превео је ова дела: 1) *Историја политичке економије,* од Ц. К. Ингрема, 1901; и 2) *Економске основе заштите,* од С. Патена, 1902 год. — Поред тога штампао је још неколико ситних радова и реферата у »Делу«, »Браничу«, »Отаџбини« и »Трговинском Гласнику«.

СЛОБОДАН ЈОВАНОВИЋ (редован професор). — Рођен 21 новембра 1869. Гимназију свршио у Београду 1886, а правни факултет у Женеви 1890. У државну службу ступио као писар првостепеног суда за округ подунавски 1892. Исте године преведен у Министарство Иностраних Дела, где је остао са службом до 1897, када постао ванредни професор права на Великој Школи. Редовни професор Велике Школе постао 1900, а редовни професор Универзитета 1905.

Од стручних и научних радова објавио: 1) *О Друштвеном Уговору.* (У »Српском Прегледу«) 1895. — 2) *О суверe-*

ности. 1898. — 3) *О Дводомном Систему.* 1899. — 4) *Јован Хаџић, српски законописац.* (У „Живот и Рад д-ра Јована Хаџића Светића“) 1899. — 5) *Велика Народна Скупштина.* 1900. — 6) *Може ли наша Скупштина одбацити буџет у целини.* (У „Финансијском Прегледу“) 1900. — 7) *Образовање Народне Скупштине.* (У „Браничу“) 1901. — 8) *Српско-Бугарски Рат.* 1901. — 9) *Спољашња политика Србије од 1835 до Берлинског Конгреса.* (У „Српском Књижевном Гласнику“) 1901. — 10) *Енглески парламентаризам.* 1902. — 11) *Светозар Марковић.* 1903. — 12) *Наше уставно питање у XIX веку.* (У „Српском Књижевном Гласнику“) 1905. — 13) *Основи правне теорије о држави.* 1906.

ЖИВОЈИН М. ПЕРИЋ (продекан, редован професор). — Рођен 3 јануара 1868 у Стублинама, у окр. ваљевском, од оца Милисава Перића, земљорадника, и матере Пелагије. Три разреда основне школе свршио је у месту рођења а четврти у Обреновцу (1880 год.). Први, други, трећи и четврти разред гимназије свршио је у Ваљеву, а пети, шести и седми у Београду (у првој београдској гимназији), где је положио испит зрелости (1887). Од августа 1887 до фебруара 1888 био је у Паризу и Версаљу ради усавршавања у француском језику. Новембра 1888 уписао се у правни факултет у Паризу, који је свршио децембра 1891 као licencié en droit. Није био државни питомац. Ступио у државну службу као писар IV класе министарства финансија 13 јануара 1893 год. Затим је био у овим службама: у министарству иностраних дела (као писар I класе), у судовима: првостепен. за окр. београдски (писар I класе), првост. шабачком (секретар II класе), првостеп. за град Београд (судија), и у министарству правде (секретар IV класе). Фебруара 1898 буде, као секретар Министарства Правде, изабран за ванредног професора грађ. суд. поступка и међунар. прив. права на Великој Школи; избор потврђен 31 маја исте године. Марта 1901 изабран је за редовног професора исте школе. Указ о потврди тога избора потписан је 1 априла исте године. Марта 4 год. 1905 изабран и потврђен за редовног професора грађ. права на Универзитету. До данас су га за члана изабрала ова научна друштва: 1) La Société de législation comparée у Паризу (год. 1901); 2) Die internationale Vereinigung für Ver-

gleichende Rechtswissenschaft und Volkswirtschaftslehre у Берлину (год. 1902); 3) Краљ. Срп. Академија у Београду.

Радови оригинални су му ови: 1) *Сукоб закона у међународном приватном праву.* Београд, 1898. Стр. 67. (Оштампано из „Бранича“). — 2) *Границе судске власти.* Београд, 1899. Стр. 140. (Оштампано из „Бранича“). — 3) *О судској независности.* Приступно предавање. Београд, 1899. Стр. 23. (Оштампано из „Бранича“). — 4) *De la nationalité suivant la législation serbe.* Paris, 1900. P. 38. (Extrait du „Journal du droit international privé“). Овај рад штампан је и на српском језику у преводу Николе Станаревића, правника. (У „Браничу“ за год. 1905., одакле је и посебно оштампан). — 5) *Un cas de naturalisation collective en dehors de toute cession de territoire.* Bruxelles, 1901. P. 22. (Extrait de la „Revue de droit international et de législation comparée“). — 6) *Le traité de Berlin et la question de la nationalité par rapport à la Principauté de Serbie.* Paris, 1900. P. 36. (Extrait de la „Revue générale de droit international public“). — 7) *De la juridiction compétente en Serbie pour connaître des actions en divorce ou en nullité du mariage formées par des époux étrangers.* Paris, 1900. P. 8. (Extrait du „Journal du droit international privé“). — 8) *De la condition juridique des Bosniaques et des Herzégoviniens en pays étrangers.* Bruxelles, 1901. P. 60. (Extrait de la „Revue de droit international et de législation comparée“). — 9) *Ueber die Aenderung der Nationalität im Falle der Annexion.* Leipzig, 1901. S. 24. (Separatabdruck aus der „Zeitschrift für internationales Privat- und Strafrecht“). Ова расправа, са извесним допунама, изашла је и на српском, у „Mjesečniku pravničkoga družtva u Zagrebu“ (год. 1901.). — 10) *О привременом праву наплате између државе и хипотекарних поверилаца.* Београд, 1901, стр. 136. (Оштампано из „Финансијскога Прегледа“). — 11) *La loi serbe sur l'inamovibilité des juges.* Paris, 1901. P. 4. (Extrait de la „Revue du droit public et de la science politique“). — 12) *O intervenciji u privatnom pravu. (Mešanje u spor).* Zagreb 1902. Str. 31. (Preštampano iz „Mjesečnika“). — 13) *О попису за извршење одлука судских.* Предавање из теорије грађ. суд. поступка. I, Услови, формалности и дејства пописа. Београд, 1902, стр. 157. (Оштампано из „Финансијскога Прегледа“). — 14) *О поништају уговора због неизвршења.* (Објашњење § 553 грађ. зак.). Београд 1903. Стр. 49. (Оштампано из „Гласа

права, судства и администрације«). — 15) *Паралела између доказне снаге јавне и приватне исправе.* Београд, 1903. Стр. 39. (Оштампано из »Гласа права, судства и администрације«). — 16) *La nouvelle constitution du Royaume de Serbie* (proclamée le 6/19 avril 1901). Première partie: De l'organisation des pouvoirs de l'Etat. Paris, 1903. P. 111. (Extrait du »Bulletin de la Société de Législation comparée«). — 17) *Appendice à l'étude sur la constitution du Royaume de Serbie du 6 avril 1901.* Paris, 1903. P. 15. (Extrait du »Bulletin de la Société de Législation comparée«). Овај рад без првога параграфа само, у коме се повлачи кратка паралела између Устава од 6 априла 1901 и Устава од 5 јуна 1903, изишао је, допуњен двема подужим примедбама, и у »Mitteilungen der internationalen Vereinigung für vergleichende Rechtswissenschaft und Volkswirtschaftslehre« (März 1905) у Берлину под насловом »Serbische Verfassung«. — 18) *Le monarque constitutionnel.* Paris, 1904. P. 16. (Extrait de la »Revue générale du droit«). Ова расправа штампана је и на српском, у часопису »Глас права« (јануар 1904), под насловом »Уставни владалац«. — 19) *La nouvelle constitution du Royaume de Serbie,* proclamée le 6/19 avril 1901. Deuxième partie: Des droits individuels. Paris, 1904. P. 44. (Extrait du »Bulletin de la Société de Législation comparée«). — 20) *О правном карактеру удовичког ужитка и о његовом упису* Београд, 1904. Стр. 52. (Оштампано из »Бранича«). — 21) *Наш законодавац.* Београд, 1904., Стр. 24. (Оштампано из »Трговинскога Гласника«). — 22) *Bericht über die Gesetzgebung Serbiens in den Jahren 1899, 1900 und 1901.* Berlin, 1904. S. 46. Erweiterter Sonderabdruck aus dem »Jahrbuch der internationalen Vereinigung für vergleichende Rechtswissenschaft und Volkswirtschaftslehre«). — 23) *О владалачкој неприкосновености у уставној монархији.* Београд, 1905. Стр. 8. (»Дело«). — 24) *Nekolika pravna saopštenja.* (§ I, O povratnom dejstvu interpretativnih zakona; § II, O postanku pravnih (moralnih) lica; § III, Jedan sporni slučaj primene zakonske hipoteke lica pod staraoštvom; § IV, Jedna teškoća kod primene pravila autonomije volje stranaka u megjunarodnom privatnom pravu). Zagreb, 1905. Str. 16. (Preštampano iz »Mjesečnika«). — 25) *Једна примедба на §§ 472 и 477 грађ. суд. поступка* (»Полицијски Гласник«, 1906). — и 26) *Мешање у спор и закон од 17 јануара 1900* (»Полицијски Гласник«, 1905).

Д-Р ЧЕДОМИЉ МИТРОВИЋ (ванредни професор). — Рођен 12 јула 1870 у Чачку, где је учио основну школу и гимназију. Свршио православну Богословију у Београду, московску духовну академију са степеном кандидата теологије и правни факултет у Бечу и Тибингену, где је промовиран за доктора целокупног права (juris utriusque) 1898 године. Претписом Министра Просвете и Црквених Послова од 1 септембра 1893 год. постављен за предавача Богословије; 1 јануара 1899 год., по избору факултетског савета, утврђен претписом за хонорарног професора црквеног права на правном факултету Велике Школе; 1 јула 1899 год. по својој молби постављен претписом за доцента црквеног права; указом од 2 фебруара 1900 год. постављен за писара II класе министарства просвете и црквених послова; указом од 11 септембра исте године за писара I класе; указом од 21 октобра 1900 године постављен за секретара Великог Духовног Суда и Архијерејског Сабора; указом од 14 јуна 1902 год. на основу избора факултетског савета постављен за ванредног професора правног факултета Велике Школе, а указом од 11 марта 1905 постављен за ванредног професора Универзитета. Од 9 фебруара 1904 год. редован члан Главног Просветног Савета.

Од радова својих штампао је: *О братскомъ союзѣ Русскихъ и Сербовъ.* Москва, 1893 год. — *Nomokanon der slavischen morgenländischen Kirche oder die Kormtschaja Knjiga.* Wien und Leipzig 1898. — *K. E. Zachariä von Lingenthal.* („Дело", 1895). — *О законодавним границама између Цркве и Државе.* Београд, 1900. — *Калуђерство и његово социјално значење.* Београд, 1901. — *О праву надзора Цркве у погледу издавања богословских списа.* Београд, 1902. — *О брачним парницама или узроци уништаја и развода брака с погледом на домаће законодавство.* („Дело", 1903 год.).

Д-Р БОЖИДАР МАРКОВИЋ (ванредни професор). — Рођен 29 јануара 1874 у Сипићу (округ крагујевачки). Родитељи су му Василије и Љубица Марковић. Основну школу свршио у Сипићу, нижу гимназију у Свилајинцу а вишу у Нишу; правни факултет Вел. Школе свршио у Београду 1896 године. Октобра 1896 по свршеном правном факултету постављен за практиканта прокупачког прв. суда, а марта 1897 за писара лесковачког прв. суда где је остао до јуна исте године. За

овим отишао у Немачку, најпре у Минхен за тим у Фрајбург, и на фрајбуршком универзитету свршио правни факултет и 31 децембра 1898 положио докторат. Септембра 1900 постављен за писара крагујевачког прв. суда, за тим служио као писар у прв. трговачком и Касационом Суду и у Министарству Правде. Фебруара 1901 године изабран за доцента правног факултета на Вел. Школи за кривични судски поступак, марта 1903 за ванредног професора Вел. Школе, а априла 1905 за ванредног професора Универзитета.

Од стручних и научних радова има ове: *Ueber das serbische Schwurgericht im Vergleiche mit dem englischen, französischen und deutschen Schwurgericht.* Freiburg i. Br., 1899. — *О особној тужби у кривичном поступку* („Бранич“, 1900). — *Поновно суђење у крив. поступку*, Београд 1902. — *Поступак противу одбеглих криваца* (контумационални поступак), Београд, 1902. — *Историја казненог законика* („Полиц. Гласник“, 1905). — *Седми међународни конгрес за казнене заводе*, Београд, 1906. — *Треба ли порогу укинути или реформисати* („Архив за правне и друштвене науке, 1906.“).

Д-Р КОСТА КУМАНУДИ (ванредни професор). — Рођен у Београду, 22 новембра 1874. Основну школу и гимназију свршио у Београду 1892 године; лисанс права и докторске испите довршио у париском правном факултету јуна 1901. У августу 1902 постављен за цариника III класе при Министарству Финансија; у новембру 1902 изабран за доцента Велике Школе за катедру административног права; у мају 1904 изабран за ванредног професора Велике Школе, а у марту 1905 за ванредног професора Универзитета за исту катедру.

Штампао у посебним издањима ове радове: *Les traités d'alliance au XIX siècle, Paris 1901.* — *Le droit international dans les rapports des Slaves méridionaux au moyen âge, par Milenko Vesnitch.* Bruxelles, 1896, превод са српског. — *Наше законодавство о чиновницима.* Београд, 1904. — *Правни положај одступелих министара.* Београд, 1904. — *Поглед на улогу Русије и Аустрије у Источном Питању.* Београд, 1904. — *Један министар финансија из XVIII века: Тирго.* Београд, 1904. — У „Српском Књижевном Гласнику“, за године 1902—5, штампао је ове чланке и књижевне прегледе: *Прве године Жила Симона; Валдек Русо; О Босни и Херцеговини; Дога-*

ђаји пред Берлинским Конгресом; О политичким реформама у Старој Србији и Маћедонији; Стендал-Бел; О политичким странкама; Немачка социјална демократија; Закон о чиновницима грађанског реда; Социјалистичка држава; Турско законодавство о Земљи. — У „Гласу права, судства и администрације", за годину 1903, штампао је четири чланка: *О извршној власти.*

Д-Р ВЕЛИМИР И. БАЈКИЋ (стални доценат). — Рођен 20 фебруара 1875 у В. Градишту, где је свршио нижу гимназију. Вишу гимназију и права свршио у Београду. У Минхену је положио 1903 докторат из државно-привредних наука. Исте године је изабран за доцента на нашој Вел. Школи за науку о финансијама и статистику.

У облику књиге публиковао је: 1) *Историја сриске трговинске политике*, I св. Београд, 1902. — 2) *Die französische Handelspolitik 1892—1902*, Gotha, 1904. — Осим тога публиковао је низ студија и чланака у „Фин. Прегледу", „Српском Економисту", „Трг. Гласнику", „Mouvement économique", и другим часописима и дневним листовима.

Д-Р МОМЧИЛО НИНЧИЋ (стални доценат). — Рођен у Јагодини 28 маја 1876. Свршио основну школу 1886, гимназију 1894 у Београду, а лисанс и докторат права 1897 и 1899 у Паризу. Октобра 1900 писар Пореске Управе Министарства Финансија. Јула 1901 премештен за секретара Министарства Нар. Привреде (одељење за трговину и радиност) одакле после две године враћен у Мин. Финансија за секретара Царинске Управе. Год. 1905 премештен у Министарство Иностраних Дела, да ради на оснивању одељења за трговинску политику. У том Министарству затекао га избор за сталног доцента народне економије на Универзитету. На Великој Школи био доцент за исти предмет од априла 1903 године.

Важнији су му радови: *La réglementation légale du travail souterrain des femmes et des enfants,* Paris, 1899 (докторска теза). — *О порезу на приход*, Београд, 1901. — *Систем непосредних пореза у Србији*, Београд, 1902. („Финансијски Преглед", св. 2, 3 и 4). — *Србија пред трговинским уговорима*, Београд, 1902. — *О суштини пореза на обрт*, Београд, 1903. („Глас права, судства и администрације" за 1903). — *Царински савез Србије и Бугарске*, Београд, 1905. — *Трговински биланс између Србије и Немачке*, Београд, 1906. („Архив за

правне и друштвене науке, књ. I, св. 1—2). — *Трговински уговори између Србије и Немачке*, Београд, 1906 („Дело“, књ. 38—41).

Д-Р ДРАГОЉУБ АРАНЂЕЛОВИЋ (стални доценат). — Рођен октобра 1873 у Параћину, од родитеља Анке и Живка Аранђеловића, сада порезника у пензији. Основну школу свршио у Гроцки, другу гимназију у Београду, правни факултет у Београду. За тим је провео четири године у државној служби, као практиканат Апелационог Суда, писар првост. суда за варош Београд, писар Министарства Иностраних Дела и писар првостеп. трговачког суда у Београду. Као државни питомац слушао је права у Немачкој и у Роштоку положио докторат права. По повратку у отаџбину постављен је за доцента Велике Школе за катедру римског права 30 октобра 1904 године. Указом Њ. В. Краља од 31 марта о. г. постављен је за сталног доцента Универзитета, на коме предаје римско и грађанско право.

Стручни радови: I, Оригинални: 1) *Законско заложно право давалаца под кирију и закуп*, у „Браничу“ за 1903 годину. — 2) *О праву представљања у наследном праву*, у „Гласу права“ за 1903 годину. — 3) *Највиши суд у Немачкој*, у „Гласу права“ за 1904 год. — 4) *О измени нашег грађанског законика*, у „Браничу“ за 1904 годину. — 5) *О ошгећењу преко половине код теретних уговора*, 1905 године. — 6) *Неколико речи о миразу, сарему и удомљењу по нашем грађанском законику*, 1905 године. — 7) *О очинској власти*, у „Гласу права“ за 1904 год. — 8) *О мужевљевој власти над женом*, у „Делу“ за 1905 год. — 9) *Die formellen Willenserklärungen im deutschen bürgerl. Gesetzbuch*, (докторска дисертација). — 10) *Одговорности гостионичара према путницима*, 1905. — 11) *О праву жене да заступа мужа*, у „Делу“ за 1906. — II, Преводи: 12) *О ревизији аустријског грађан. законика*, од Јозефа Унгера, у „Браничу“ за 1904 годину. — 13) *Идеали и идеализам у праву*, од Д-р Павла Шелхаса, одштампано из „Самоуправе“ 1905 године. — 14) *Злочинства малолетне деце*, од Ф. Листа, у „Браничу“ за 1904 годину. — 15) *Берлинска полиција*, у „Полицијском Гласнику“ за 1905 годину. — 16) *Интернационални злочинци*, од Д-р Линденау-а, у „Полиц. Гласнику“ за 1905 годину. — 17) *Аустријски Грађански Законик* (текст закона) чека на издавача.

В) Технички факултет.

НИКОЛА И. СТАМЕНКОВИЋ (декан, редован професор). — Рођен 21 марта 1858 у Београду. Основну школу, реалку и технички факултет на В. Школи свршио у Београду, а инжињерски одсек на политехници у Минхену. 15 јула 1884 ступио у државну службу као подинжињер II класе у железн. одељ. министарства грађевина. 22 децембра исте године подинжињер I класе округа београдског. У септембру 1886 положио државни испит. 11 јануара 1887 инжињер IV класе округа београдског, 21 новембра исте године редовни професор техн. факултета Велике Школе. Биран у два маха за ректора Велике Школе. 28 марта 1903 председник општине београдске. 11 августа исте године стављен на расположење, а 27 септембра исте године понова редован професор техн. фак. Велике Школе. Марта 1905 редовни професор техн. факултета на Универзитету.

Радови су ови: 1) *Поглед на техничку струку у Србији*, 1887. — 2) *Развитак и значај хидротехнике* (у „Просветном Гласнику“, 1888). — 3) *Радови по струци грађевинској у Босни и Херцеговини* („Српски Техн. Лист“, 1890). — 4) *Регулисање река по систему Волфовом* („Срп. Техн. Лист“, 1890). — 5) *Регулисање Ђердапа* („Срп. Техн. Лист“, 1890—1891). — 6) *Каналисање Београда*, предавање на заједничком скупу удружења инжињера и српског лекарског друштва, 1895 („Срп. Техн. Лист“). — 7) *О подизању антрпоа и пристаништа у Београду*, 1895 (награђено од Министарства Народне Привреде). — 8) *Грађа за проучавање Мораве*, I 1895, и II 1896. — 9) *О подземној води*, 1895 („Срп. Техн. Лист“). — 10) *Прилог за брже и рационалније одређивање обима и димензија попречних профила варошким каналима*, 1896 („Срп. Техн. Лист“). — 11) *Хидротехничке установе у Угарској*, 1896 („Срп. Техн. Лист“). — 12) *О количини кише и воде коју треба одвести варошким каналима*, 1896 („Срп. Техн. Лист“). — 13) *Употреба водене снаге Дунава на Ђердапу*, 1897 („Срп. Техн. Лист“). — 14) *Средства за смањење штета од поплава*, 1898 („Срп. Техн. Лист“). — 15) *Регулисање утока реке Саве и Дунава*, 1899 („Срп. Техн. Лист“). — 16) *Израчунавање максималне количине воде у рекама*, 1899 („Срп. Техн. Лист“). — 17) *Пољопривредно или агрикултурно инжињерство*, 1899 („Пољопривредни Гласник“). — 18) *Сађење воћака и другог дрвећа*

поред друмова и шутова у опште, 1899. („Пољопривредни Гласник"). — 19) *О употреби каменастих цеви*, 1900 („Срп. Техн. Лист"). — 20) *Основи хидротехнике*, превод од Толкмита, 1901 год. — 21) *Мисли о кулуку*, 1901 („Срп. Техн. Лист"). — 22) *Поплаве и шуме*, 1901 („Привредни Гласник"). — 23) *Исушивање Срема*, 1902 („Тежак"). — 24) *Техничка настава у америчким државама*, 1904 („Просветни Гласник"). — 25) *Ein Aritmometer für die Dimensionierung des Wasserquerprofile und seine Anwendung*, 1905, Leipzig. — Руководио је радове за грађење новог београдског водовода, за израду пројекта за канализацију Београда, за истраживање воде у Врњачкој Бањи, Паланци, Ковиљачи и Обилићеву. Са Г. Драгутином Ђорђевићем радио пројекат за купатило у Ковиљачи.

СВЕТОЗАР ЗОРИЋ (редован професор). — Рођен 20 децембра 1854 у Тителу, прешао му отац у Србију кад је имао 2 месеца. Више школе учио у Београду, Фрајбергу, Грацу, Карлсруу, струку машинску. Практично радио у Фрајбергу, Паризу и разним местима у Немачкој и Белгији. Од 1880 до 1886 био чиновник на француским железницама Orléans и Ouest (Орлеанска и Западна Железница), код последње $3^1/_2$ год. у конструкционом бироу; за то време радио је на студији једне локомотиве за веће узбрдице, којом је приликом израдио и једну нову кочницу, што је доцније нашла примене на више француских и белгијских локомотива (на изложби у Анверсу 1885 и у Лиежу 1905 год.). 1886 радио је на пројектима једне железничке линије Тангер-Фес-Мекнес у Мароку, по поруци једног француског друштва, али ова линија због политичких тешкоћа није могла да буде извршена. У јулу 1886 вратио се у Србију и постао инжињер железнички при Министарству Грађевина, а водио је поглавито контролу над радовима машинско-техничким, вучи, и целокупним примањима по уговору са француским друштвом за грађење и експлоатацију српских државних железница. Том приликом, у мају 1889 год., предложио је Министру начин да се српске држ. железнице отргну из руку странаца, што је све по приложеном плану и извршено; исти план служио је као узор и за одузимање монопола из руку странаца, што је кратко време затим и извршено. Од 1895 до 1899 радио је, при отварању српског бродарског друштва, на пројекту па-

роброда и (шлепова) лâђа за терет, контролисао израду лађа и шлепова. Радио на томе да се на Дунаву примене модерне лађине конструкције, као на пр. трипл-компарна машина, гвоздене лопатице на точку лађином, парно крмило, и многе друге ситније ствари. Од 1887—1900 радио је као српски члан одбора за париску изложбу и том приликом дао је себи много труда да се Србија достојно представи на изложби. Као технички конзулент код Главног Савеза Земљорадничких Задруга, радио је више пројеката, на пр. пројекат једног Силос-магацина за пшеницу, пројекат једнога подрума за радионице за модерну прераду вина, пројекат угледних млекарника за производњу сира и масла, пројекат магацина и радионице за стовариште и оправку пољопривредних справа; вршио опите са пољопривредним справама и машинама, које је добивао главни савез земљорадничких задруга. Од год. 1895 до данас је члан испитне комисије за полагање испита капетана лађе; даље у год. 1904 и 1905 био је члан испитне комисије за полагање испита машинисте сталних машина; од 1886—1889 члан комисије за полагање испита вође локомотива, итд., итд. Од декорација има ордене Св. Саве IV и Таковски IV степ., даље орден француске почасне легије (chevalier).

Од штампаних радова има, сем омањих чланака у »Српском Техн. Листу«, и две брошуре: *Ресултати експлоатације срп. држ. железница*, штампана 1893 год., и брошура *Привредна моћ Србије*, штампана 1895 год.

ЈЕФТА Т. СТЕФАНОВИЋ (редован професор). — Рођен 24 децембра 1859 у В. Кикинди. Основне школе учио у В. Бечкереку и Београду. Свршио је реалку и положио испит зрелости у Београду. Ту је свршио и технички факултет В. Школе, па је затим, као државни питомац, свршио грађевинарски одсек политехнике у Ахену, где је положио и дипломски испит са одличним успехом. По свршеном школовању у Београду био је подинжињер у Дирекцији Српске Државне Железнице, и, по свршеном школовању у Немачкој, годину дана инжињер фабрике F. A. Neuman-a у Ахену; по повратку у отаџбину постао је инжињер мин. грађевина, па затим инжињер округа пожаревачког, па је као инжињер V класе изабран 1893 године за редовног професора Вел. Школе.

Кад је В. Школа претворена у Универзитет изабрат је за редовног професора у техничком факултету за науку о друмовима, железницама и тунелима, и постављен 11 марта 1905 године.

Као подинжињер жел. дирекције радио је под управом инспектора Коха и инжињера Бетле-а на нормалијама за горњи строј железница уског колосека. Затим је трасирао железницу Лапово-Крагујевац. Као студент ахенске политехнике радио је под управом проф. Intze-а на пројектовању загата (Thalsperre) на реци Вуперу, приточици реке Лене у Немачкој. По положеном дипломском испиту био је инжињер у фабрици Ф. А. Најмана у Ахену где је пуну годину дана радио на пројектовању и извршењу газометара и других конструкција од гвожђа и челика. За то време радио је и на пројектима за радионице лађа (Werftbauten von Bloam & Voss) у Хамбургу, на пројектовању радионице за топове код Крупа у Есену. Као инжињер Министарства Грађевина радио је на траси пута кроз Грзу и Честобродицу, на грађењу љубичевског моста, итд. Као инжињер окр. пожаревачког израдио је регулац. и нивелац. план вароши Пожаревца. Као проф. Вел. Школе писао је у „Техничком Листу". Написао је студију о *Рентабилитету железница окр. пожаревачког* на српском и француском језику. Као сарадник „Трговинског Гласника" писао је о *Избору колосека за наше споредне пруге*, *о Реформи тарифа за наше пруге*. Радио је на обележавању пројектоване трасе кроз Честобродицу, Малоизворску Клисуру до Малог Извора.

Д-Р БОГДАН ГАВРИЛОВИЋ (редован професор). — Рођен у Н. Саду 20 децембра 1863 од матере Софије и оца Александра, директора и професора српске велике гимназије новосадске. Основну школу и гимназију изучио у своме родном месту. С јесени 1881 изабрат је за питомца Текелијиног завода у Будимпешти и те године уписао се као редован ђак у универзитет. У универзитету је учио математику, физику и астрономију. Године 1883 положио је основни професорски испит, а год. 1887 буде промовиран за доктора филозофије. Те исте године у јесен постао је суплентом Велике Школе, а 2 децембра 1892 год. постављен је у Великој Школи за редовног професора филозофског факултета. Године 1901 изабрат је за дописног

члана Српске Краљевске Академије, а 4 фебруара 1905 за правога члана. У Великој Школи служио је без прекида све до њеног престанка, а данас редован професор Универзитета.

Научни су му радови: 1) *Az egyértékü analytikus függvények előállitásairól.* Докторска теза, 1886; — 2) *Аналитична Геометрија тачке, праве, круга и коничних пресека* (у две свеске), 1896; — 3) *O ostacima jednogranih funkcija* („Rad", 139 knj.); — 4) *Sur les résidus de la dérivée logaritmique des fonctions uniformes* („Rad", 139 knj.); — 5) *О тежинама алгебарских склопова* („Глас" LXI); — 6) *О аналитичким изразима неких функција* („Глас" LXI); — 7) *Теорија детерминаната*, 1899; — 8) *O pfafijanima* („Rad" 143 knj.); — 10) *О једној важној особини детерминаната* („Глас" LXIII); — 11) *О Бернуљијевим и Ајлеровим бројевима* („Глас" LXIII); — 12) *О особинама једне специјалне детерминанте* („Глас" LXIII); — 13) *О поларно коњугованим трансформацијама* („Глас" LXIII.); — 14) *O vrijednostima nekih odregjenih integrala* (147 knj.); — 15) *Sarrus-ovo pravilo u teoriji prostornih determinanata* („Rad", 147 knj.); — 16) *О једној особини просторних детерминаната* (Глас LXV); — 17) *О аналитичком представљању једнограних функција у области тачке у бесконачности* („Глас" LXV); — 18) *О неким тригонометријским идентичностима* („Глас" LXVII); — 19) *Један нов прилог теорији бројева* („Глас" LXIX). — Осим овога штампао је неколико стручних реферата и неколико које предавања, које говора, које некролога *(Поглед на математику и правац њен; О просвећеном идеализму и неговању његову вишом наставом, итд.)*. Све изашло у „Просветном Гласнику", делом у „Годишњаку Академије", делом у неким сувременим листовима нашим.

АНДРА Ј. СТЕВАНОВИЋ (продекан, редован професор). — Рођен у Београду 12 новембра 1859, где је свршио основну школу и реалку, и 1877 положио испит зрелости. Ступио на В. Школу у технички факултет, који је свршио 1881 год., а затим провео две године у државној служби као подинжињер окр. београдског. Ради студирања архитектуре отишао 1883 год. на политехнику у Берлин, где је по свршетку студија положио државни испит. По повратку у отаџбину, после дужег времена, крајем јануара 1890 постављен за инжињера при Министарству Грађевина. Након три месеца,

29 априла изабран за редовног професора Вел. Школе, на које је место указом од 30 априла и постављен. Од тога дана до 27 фебруара т. год. без прекида вршио дужност редовног професора техн. факултета на катедри грађевинских конструкција, кога је дана на предлог Г. Мин. Просвете указом постављен за редовног професора Универзитета у техничком факултету за исту катедру.

Стручни радови су ови: I, Пројекти: Поред израде пројеката за више приватних грађевина радио и ове пројекте за јавне грађевине: 1890 пројект за нову, главну зграду Српске Богословије у Призрену; — 1894 пројект за другу, споредну зграду исте Богословије; — 1895 пројект за нову цркву у Косовској Митровици; — 1898—1900 са Г. Д. Ђорђевићем пројект за нову зграду Железничке Дирекције; — 1901 пројект за модерно купатило у Врњачкој Бањи; — 1901 до 1903 са Г. Н. Несторовићем пројект за зграду Управе Фондова; — 1904 са Г. Несторовићем пројект за зграду новчаног завода Врачарске Задруге; — 1905 са Г. Н. Несторовићем пројект за зграду новчаног завода Београдске Задруге. — II, Стручни штампани радови: *Уметности и Архитектура*, у „Техничком Листу“ за 1891 год. — *Стара сриска црквена архитектура и њен значај*, студија на основу вишегодишњег проучавања и снимања старих српских црквених грађевина, штампана у „С. К. Гласнику“ за 1903. — III, Остали стручни радови: 1904 у „С. К. Гласнику“ критика на напис „Скице за нову цркву у Тополи“ („Дело“, 1904). — У току више година прибрао грађу за монографије старих српских црквених грађевина: Каленића, Грачанице, Дечана, делимично и Манасије, цркава пећске патријаршије, и цркве св. Марка код Пећи. — 1893 год. Г. Министар Грађевина поверио му је руковођење реставрације манастира Манасије, који је те године земљотресом био јако оштећен. Посао је тај извршио са Г. Д. Ђорђевићем у току 1893—1895. — У току 15 година, са малим прекидом, као стручни члан Грађевинског Савета, написао око 200 мањих и већих стручних реферата и критика из предмета који спадају у област архитектуре.

ЈОВАН СТАНКОВИЋ (ванредни професор). — Рођен 9 јуна 1859 у Зајечару, детињство провео у Рготини и почео учити основну школу, коју је доцније продужио и довршио у

Зајечару. У Зајечару је свршио и два разреда ондаш. реалке, а трећи и четврти разред ниже гимназије у Неготину. V, VI и VII разред више гимназије свршио је у Београду, а по томе технички факултет на онд. Вел. Школи. Гимназију са матуром свршио је 1880 год. а технички факултет 1884. По свршеном техничком факултету постављен је за подинжињера у Крушевцу 16 септембра 1884 год., и ту остао до 28 фебруара 1885, када је изабран за државног питомца и поднео оставку на државну службу. Као државни питомац свршио је машинско-технички факултет у Дрезди (Саксонска), и по положеном дипломском испиту вратио се у Србију и ступио у желез. одељење Мин. Грађевина 16 јануара 1889 год. у којој је струци остао стално до 31 марта 1905 год. када је изабран за ванредног професора техн. факултета на Универзитету, а за науку: машинске конструкције и машински елементи. Као инжињер жел. дирекције провео је годину дана у Бечу, у радионици за оправку вагона и локомотива у Симерину 1890—1891 год. Као инжињер желез. дирекције изабран је од стране техн. факултета за хонорарног наставника а по наукама: грађевинске машине, енциклопедија машина са машинским елементима, а неко време држао је предавања на техници и из науке о грађењу локомотива. Дужност хонорарног наставника вршио је од 19 новембра 1898 до подизања Вел. Школе на ступањ Универзитета 1905 год. Све време свог службовања у жел. дирекцији провео је у машинском одељењу у служби вуче и радионице у Нишу.

ДРАГУТИН Ј. ЂОРЂЕВИЋ (ванредни професор). — Рођен у Лозници 22 августа 1866 год. Учио основну школу у Крупњу, гимназију и реалку у Ваљеву и Београду, Велику Школу (2 год. техн. факултета) у Београду, Техничку Велику Школу (4 године одсек за архитектуру) у Карлсруу, и положио стручан испит за архитекту. Постављен у Мин. Грађевина за подинжињера I кл. 15 маја 1893 г.; положио државни испит 1897 г. и служио у томе Министарству као подинжињер, инжињер и архитект до 31 марта 1905 г. У 1898 год. изабран и постављен за хонор. проф. Велике Школе, а марта 1905 г. изабран и постављен за ванредног проф. Универзитета.

Важнији су му стручни радови: Школска зграда у Алексинцу, школска зграда у Прокупљу; обе израђене са архит.

Д. Живановићем. — Дом за друштво Краљ Дечански, израђен са архит. М. Рувидићем. — Скица за дом Народног Представништва, израђена са архит. М. Рувидићем, поводом стечаја за тај дом на коме је томе раду досуђена II награда. — Пројекат за зграду Министарства Грађевина и Дирекцију Железница, израђен са проф. А. Стевановићем. — Зграде за касарне у Ужицу, Чачку и Врању. — Зграда за нову велику касарну у Београду. — Зграда за окружни суд и окружну команду у Београду. — Пројекат за гимназијску зграду у Београду (за палилулски и дунавски крај). — Зграде за гимназије у Ваљеву и Београду (Врачар), израђене са архит. Д. Живановићем. — Једна капела на српском гробљу у Панчеву. — Рестаурација манастира Манасије, израђена са проф. А. Стевановићем. — Пројекат за главни хотел бање ковиљачке. — Главна зграда за купатило у кадама и басенима бање ковиљачке, обе израђене са проф. Н. Стаменковићем.

Д-Р СТЕВАН МАРКОВИЋ (ванредни професор). — Рођен у Љуљацима (округ крагујевачки) 22 септембра 1860 године, од родитеља Косте и Јелене Марковића, тежака из истог села. Основну школу свршио је у Жабарима, среза лепеничког, округа крагујевачког, а гимназију са матуром (одлично) у Крагујевцу 1882 године. По свршетку природно-математичког одсека филозофског факултета у Београду 1886, постављен је, као одлично свршени ученик, за професорског приправника за физику у Великој Школи, и у тој је дужности остао 2 године. Конкурсом послат као државни питомац за изучавање физике, провео је у бечком универзитету као редован ученик 4 године, и 1892 године одлично положио докторат из физике, са математиком и психологијом и промовован за доктора филозофије. Идуће, 1893 године поново је послат да о државном трошку изучава у Лиежу у Институту Монтефјоре електротехнику, а већ 1894 год. изабран је и постављен за редовног професора техничке физике са електротехником у техничком факултету Велике Школе у Београду. Одликован је орденом Св. Саве IV степена 1903 год. Тако га је затекао закон о Универзитету 1905 године, када је изабран и постављен за ванредног професора за електротехнику у техничком факултету. Ожењен Београђанком Гркињом Сул-

таном 1895, добио је Божјом милошћу три сина: Ивана, Милана и Милоша.

Радови: I, Публикације: 1) *Experimente über die Reibung zwischen Oel und Luft. Sitzungsberichte d. k. Akad. d. Wissensch. in Wien;* Math.-naturw. Classe, Bd. C. Abth. II. Juni 1891. Дисертација за докторат. — 2) *О одношајима између електрике и светлости*, од Хајнриха Херца, ауторизован превод; »Просветни Гласник«, 1893 год. — 3) *Кратки Преглед Модерног Стања Електротехнике,* приступно предавање при ступању на катедру техничке физике са електротехником. 10-XII-1894 год. »Просветни Гласник«, 1895, и засебно. — 4) *Неколико примена електричке енергије,* приступно предавање при ступању у Удружење Српских Инжињера, 4-VI-1905. »Технички Лист«, 1896, св. 5. — 5) *Огледи са парном машином извршени 1893 до 1894 у Лабораторији Примењене Механике и Индустриске Физике Техничког Факултета у Лиежу*, извештај проф. V. Dwelshanwers-Dery-a, превод, »Технички Лист« 1896, св. 5. — 6) *Белешка о слабим и мешовитим гасовима и о новом Taylor-овом гасном генератору*, од Busset-a, превод; »Технички Лист«, 1897 год., св. 1. — 7) *Лекције из Теориске Физике*, прва свеска: Механичка Теорија Топлоте и Динамичка Теорија Гасова, штампано о државном трошку у Државној Штампарији 1897 год. — 8) *Електрика*, лекције Е. Жерара, прва свеска, превод. Штампано о државном трошку у Државној Штампарији 1898 год. — 9) *Кратко упуство за пројектовање електричких инсталација*, из разних књига, делимично превод; »Технички Гласник«, 1902 год. — 10) *Јачина светлости, електричка потрошња и трајање ламиа сија ица,* »Технички Гласник«, 1902 год. — 11) *Прописи удружења Швајцарских Електричара о грађењу и експлоатацији електричких инсталација*, превод, »Технички Гласник«, 1902 год. — 12) *Термодинамика* од Aimé Witz-a, превод другог издања, штампано о државном трошку у Државној Штампарији, 1904 год. — 13) *Теорија термичких машина*, од A. Witz-a, превод штампан о државном трошку у Државној Штампарији, 1904. — 14) *Дизелов мотор и усавршење термичких машина*, чланак A. Witz-a, превод, »Технички Лист«, 1904, и засебно. — 15) *Лекције из Теориске Физике,* друга свеска: Теориска Наука о Светлости, штампа се о државном трошку у Државној Штампарији. — 16) *Основи Електротехнике,* прва свеска, од P. Janet-a, превод предат Мини-

старству Просвете ради штампања о државном трошку. — II, Предавања у факултетима: — 1) *Основе Електротехнике,* за све ученике техничког Факултета, по 3 часа недељно преко целе године. — 2) *Термодинамика* за ученике машинског одсека техничког факултета, по 3 часа недељно преко целе године. — 3) *Електротехника,* за ученике машинског одсека техничког факултета IV године по 3 часа предавање и 4 часа вежбања недељно преко целе године. — 4) *Теориска физика* за ученике I групе филозофског факултета по 4 часа предавања недељно за 4 семестра. — III, 1) *О телефонији у теорији и практици,* на годишњем скупу Удружења Српских Инжињера и Архитекта о Духовима 1900 године. — 2) *Неколико огледа из области електрике,* јавно предавање у сали Универзитета 9 маја 1905 год.у корист Техничког Друштва. — IV, Практички радови: Основао је Завод за Електротехнику, потпомогао га материјално са 2000 дин. колико је добио награде од Министарства Просвете за свој превод Електрике од E. Gerard-a, и ради на његовом усавршењу. — Од 18-XII-1901 год. примио је и рукује »Механичко-Техничком Радионицом, са Радионицом за испитивање материјала и технологијском збирком« са малим прекидом и данас. — Буџетским кредитима ових двају завода подигао је у сутерену зграде Универзитета (водећи надзор, и сам радећи) инсталацију снаге: 1) мотор система Дизеловог од 10 коња снаге, са две динамо-машине одговарајуће снаге. Радио је као члан неколиких надзорних, колаударних и анкетних комисија, по државној потреби (при грађењу електричких грађевина у зградама Народног Позоришта, Велике Школе, и при увођењу телефоније) у Београду. Сталан је члан Надзорне Комисије за електрично осветљење и трамваје у Београду.

ДРАГОЉУБ СПАСИЋ (ванредни професор). — Рођен у Смедереву 5 септембра 1866. Основну школу, гимназију и реалку учио у Београду. Матуру положио 1885, а технички факултет наше Велике Школе свршио је 1889 год. У државну службу ступио је 31 јануара 1890 год., где је као подинжињер при Железничкој Дирекцији и Министарству Грађевина био до 26 јуна 1891 год., кад је дао оставку и отишао у Берлин на политехнику, где је 1896 год. положио дипломски испит. По повратку у Србију служио је у Министарству Грађевина као

инжињер све до 1904 год. Те године изабран је и постављен за редовног професора на техничком факултету Вел. Школе, а 1905 год. постављен је за ванредног професора Универзитета.

Главнији су му стручни радови: Пројекти за камене мостове у Железнику, у Обреновцу, на Купинцу и у Великом Долу. — Пројекти за доње стројеве гвоздених мостова преко Мораве у Чачку и код Курвин-Града, преко Камичка у Шапцу, и преко Колубаре код Белог-Брода. — Пројекти за полустални мост преко Мореча и дрвени мост преко Велесничке Реке. — Поред ових радова, радио је и на „Техничком Листу“.

НИКОЛА Б. НЕСТОРОВИЋ (ванредни професор). — Рођен 2 априла 1868 у Пожаревцу, где свршио основну школу и четири разреда гимназије. Школовање продужио у Београду и свршио реалку и технички факултет Велике Школе. Године 1891 постао је подинжињер, а године 1893 отишао је у Берлин где је продужио школовање, слушао архитектуру и положио год. 1896 прајски државни испит. По повратку из Берлина постао је год. 1897 архитекта Министарства Грађевина где је остао све до марта месеца ове године када је изабран за ванредног професора Универзитета у техничком факултету. Од год. 1898 па све до постанка Универзитета био је хонорарни професор техничког факултета на Великој Школи.

Од радова има: 1) *О новом берлинском Дому*, штампано у „Техничком Листу“. — 2) *О цркви за успомену на цара Вилема I*, у Берлину, штампано у „Техничком Листу“. — 3) *О пољопривредним зградама*, издање Министарства Привреде. — На конкурсима добио је награде за ове скице: 4) за окружно здање у Ваљеву; 5) за дом народног представништва у Београду; 6) за тополску цркву; 7) за Управу Фондова, коју је радио са Г. Андром Ј. Стевановићем, професором Универзитета. — Од извршених стручних већих радова има: 1) окружно здање у Крушевцу; 2) окружно здање у Крагујевцу; 3) окружно здање у Ваљеву; 4) нове болнице у Нишу, Чачку и Зајечару; 5) дом Милоша Великог у Горњ. Милановцу; 6) среска зграда у Рековцу; 7) среска зграда са чиновничким становима у Бабушници. — У друштву са Г. Андром Ј. Стевановићем, проф. Универзитета: 1) нова зграда Управе Фондова; 2) зграда Г. Воје Марковића у Београду; 3) план за зграду Врачарске Задруге; 4) нова зграда Београдске Задруге.

МИЛЕНКО ТУРУДИЋ (ванредни професор). — Рођен 11 августа 1866 у Мокрој Гори у округу ужичком, од оца Недељка Турудића, земљоделца, и матере Станије. Први разред основне школе свршио је 1876 год. у месту рођења, други и трећи у оближњем селу Бијосци. Шест разреда реалке свршио је у Ужицу а седми у Београду, где је положио испит зрелости 1887 год., и ступио на технички факултет Вел. Школе. Одмах по свршетку тех. факултета и одслужењу војничког рока у октобру 1891 год., постављен је за предавача пожаревачке гимназије, из које је у октобру 1892 премештен у II београдску гимназију. Једновремено са премештајем из Пожаревца изабрат је од стране Министарства Грађевина за државног питомца и послат у Берлин ради студирања инжињерства. На политехници берлинској провео је од октобра 1892 па до половине јануара 1896 год., када је положио и дипломски испит за грађевинског инжињера. Пре ступања у државну службу био је неко време на раду око извршења фундирања на националном споменику цару Виљему подигнутом на Шпреји у Берлину, и у фабрици Вагнера за гвоздене конструкције у Бечу. 2 августа 1896 год. постављен је за подинжињера I кл. у Министарству Грађевина, а 19 јула 1897 год. за инжињера истог Министарства, у коме је био све до 29 јуна 1904 год. Од новембра 1898 до 29 јуна 1904 год., поред редовне дужности, био је и хонорарни професор гвоздених конструкција на тех. фак. Вел. Школе. 12 јануара 1904 г. буде изабрат, а 29 јуна исте године и потврђен за редовног професора гвоздених конструкција на Вел. Школи. 27 фебруара 1905 г. стављен је на расположење, а 11 марта исте године постављен је за ванредног професора Универзитета за катедру гвоздених конструкција. Редован је члан удружења српских инжињера и архитекта и члан заменик грађевинског савета.

Поред ревизије планова и статичких прорачуна као главног рада у Министарству Грађевина, радио је на трасирању и изради планова за окружне путове: Ужице-Јелова Гора-Ваљево, и пута кроз овчарску клисуру. — Од самосталних стручних радова има: Детаљну ситуацију за израду пројекта будуће улице у калимегданској косини са савске стране. — Сем тога пројекте са предрачунима за следеће објекте: Дрвени мост са четири отвора по 7 м. преко Расине, на путу

Крушевац-Дворане. — Дрвени мост 12 м. отвора (вешало) преко желебићке реке на ибарском путу. — Камени мост преко Катушнице на путу Кокин Брод, два отвора по 7,5. м. — Камени мост преко Љубишнице, два отвора од 8 односно 2 м. на путу Ужице-Кокин Брод, са два упоредна пројекта за дрвене мостове. — Доњи строј гвозденог моста преко Мораве у Трстенику, два отвори по 61 м. — Доњи строј гвозденог моста преко Градашнице у Пироту од 12 м. отвора. — Доњи строј гвозденог моста у Сурдулици од 15 м. отвора. — Доњи строј гвозденог моста преко Тамнаве звани Ћеманов 24 м. отвора, на путу Обреновац-Ваљево. — Камени мост преко Моравице у Ивањици 28 м. отвора, за сада највећи мост ове врсте у Србији. — Камени мост преко Рибнице у Мионици, три отвора по 12 м. — Штампани су му радови у »Српском Техничком Листу« ови: *Испитивање стабилности код високих каменех стубова*, свеска за мај-август 1897 год. — *Изналажење напрезања код пресека новољног облика од ексцентрично дејствујућих сила и конструкција екваторијалних момената лењивости графичким путем*, свеска за јуни 1898 год. — *Статичко рачунање средњег стуба друмског гвозденог моста преко Мораве код Трстеника*, свеска за јули-октобар 1901 год. и продужење у свесци за 1902 год. — *Један прилог у корист подизања каменех мостова у Србији*, свеска за 1902 год. — *Статичко рачунање каменог моста преко Моравице у Ивањици на основу теорије еластицитета*, свеска за 1903 год. — *О гвожђу и гвозденим конструкцијама*, свеска за 1904 год. — *Статичко рачунање попречног укрућења код отворених гвоздених мостова*, свеска за 1905 год. — Надзор над извршењем грађевина водио је при изради доњег строја гвозденог моста преко Мораве у Трстенику, при изради доњег строја за гвоздени мост преко Моравице у Алексинцу, и при изради појачања скеле за монтажу гвозденог нишког градског моста.

МИЛАН Ј. АНДОНОВИЋ (хонорарни професор). — Рођен у Пожаревцу 11 јула 1849, где је 1860 свршио основну школу У годинама 1860/61 и 1861/62 био је у Аустрији у панчевачкој и белоцркванској немачкој нормалној школи, где је положио темељ изучавању немачког језика. Када је за време бомбардовања Београда пресељена гимназија у Пожаревац,

уписао се у гимназију и до 1865 год. остао у Пожаревцу, а те године прешао у београдску гимназију, где је гимназијско образовање довршио 1868. Од ове године био је све до почетка 1872 год. слушалац техничког факултета, када буде изабран за државног питомца Министарства Грађевина и послат у Карлсруе у Баденску, на више техничко образовање, где је изучавао инжињерски одсек на тамошњој политехници. Године 1874 одликован је избором од стране академског савета Велике Школе, да се специјалише изучавањем механике, како би као професорски кандидат дошао на катедру механике на Великој Школи. Услед тога посветио се био изучавању механике, коју је у целом пространству изучавао на ахенској политехници код професора А. Ритера, код кога је и своје специјалисање потпуно и постигао. Године 1875 вратио се у отаџбину и, после избора професора механике, буде постављен за професора београдске реалке, у којој је дужности, предавајући махом техничке предмете, остао до 1878 године. Исте године дао је оставку и пошао у Минхен да, и поред тога што је дотле већ геодезију изучавао код професора Јордана у Карлсруу и професора Хелмерта у Ахену, још једну годину специјално изучава код професора Бауернфајнда целокупну геодезију са сродним и помоћним јој наукама: астрономијом, теоријом најмањих квадрата, катастром, etc. Ово је и учинио на минхенском универзитету и политехници, и, положивши дипломски испит, вратио се у отаџбину, где је изабран за професора геодезије на Великој Школи, на којој је и дан данји професор ниже и више геодезије са теоријом најмањих квадрата. Приликом подизања Велике Школе на ступањ Универзитета, тражио је пензију и пензионован, али је одмах затим изабран за хонорарног професора Универзитета, и као такав је и данас у служби своје струке и науке.

Као покретач катастарског питања у нас, он је предложио и основао Земљомерску Школу која је за време од 1890 год. па за 5 година рада дала нашој држави савремено спремне земљомере, чиме је омогућио и олакшао решење катастарског питања, као основу за привредни препорођај наше државе. Основао је геодетски завод, који је као научно стручна радионица многога геодету спремио и за самосталнога раденика обучио. Разгранатим геодетским практичким

радом у земљи, као и ван ње, створио широко геодетско поље рада, на коме су српски техничари обилато имали прилике да раде, те су тако и многе вароши премерили, као: Доњи Милановац, Ваљево, Крушевац, Ужице, Кладово, Текију, Божевац, и друге, па и регулационе и нивелационе планове израдили. — Осем ових стручних радова, штампао је и ова књижевна дела: 1) *Космографија са астрономском напоменом;* 1879. — 2) *О облику и величини наше земље;* 1886. — 3) *О Космосу;* 1889. — 4) *Основе рачуна вероватноће са теоријом најмањих квадрата;* 1882. — 5) *О катастру у опште;* 1889. — 6) *Нижа Геодезија са особитим погледом на катастарски премер*, у три свеске; 1890—1897. — 7) *Неколико речи о комасацији пољопривредних имања;* 1901. — 8) *Катастар зиратног земљишта неопходно је потребан Србији;* 1905. — 9) *Привредне реформе, Комасација пољопривредних имања;* 1902. — 10) *О значају науке о свету*, популарна космографска предавања, »Нова Искра«; 1905. — Осем овога писао о пољопривредним машинама и њиховој употреби, у »Тежаку«, и расправљао питања о катастру Београда, комасацији са привредним реформама у вези са катастарским питањем, у престоничким листовима.

ЈОСИФ КОВАЧЕВИЋ (хонорарни професор). — Рођен 13 априла 1855 у Београду, ту учио основну школу и реалку, и пошто је свршио технички факултет на Великој Школи, постављен је указом од 29 јула 1882 за подинжињера II кл. у инжињерском одељењу Министарства Грађевина. 5 децембра 1884 постављен је за предавача у београдској реалци, за математику и нацртну геометрију. 9 децембра 1888 унапређен је за професора, и од тог је времена све до данас наставчик те школе. Сем тога био је хон. професор за геодетско вежбање, топографско цртање, и израду планова у Крал. Срп. Земљомерској Школи, за све време њеног постојања; хон. професор у Трг. Академији за политичку речуницу; хон. професор трговачке рачунице у трг. школи Београ. Трг. Омладине, и то од постања те школе (18 година); и хон. професор за геодетско вежбање, топографско и техничко цртање на прећашњој Вел. Школи а сада Универзитету. Поред тога одређиван је више пута за члана и пред-

седника комисије за полагање испита за учитеље вештина и професорских испита.

Од књижевних радова штампао је: *Рачуницу за основне школе, Пролећни дарак за децу*, разне чланке у „Техничком Листу“ и „Тежаку“, израдио „Карту Краљевине Србије“ у разм. 1:400000 за основну наставу, и Српски Геогр. Атлас за I разр. средњ. школа. Од 1882 године ради непрекидно на техничкој струци, и то: на премеравању, истраживању водене снаге за електрична постројења; израдио је све техничке пројекте за електрично постројење у Вучју које је подигло Лесковачко Електрично Друштво; радио је на премеру и проширењу Риб. Бање, на пројекту за станове у истој бањи, на трасирању железнице Обреновац-Ваљево, на обележавању трасе Чачак-Овч. Бања, итд.

МИЛОРАД РУВИДИЋ (од 14 новембра 1905 ванредни професор). — Рођен 5 априла 1863 у Липолисту, где му је отац био парох. Основну школу и четири разреда гимназије учио је у Шапцу апети разред гимназије и три виша разреда реалке учио је у Београду, где је и матурирао. Пошто је свршио технички факултет наше Вел. Школе, отишао је у Берлин где је на политехници студирао архитектуру. У државну службу ступио је 7 октобра 1903 г. као подинжињер I кл. архитектоног одсека Министарства Грађевина, где се и сада са службом налази као архитект I класе. За хонорарног професора Велике Школе постављен је 5 децембра 1903 г., а за хонорарног професора Универзитета постављен је 1 маја 1905 године. Као ђак Велике Школе учествовао је у српско-бугарском рату. Одликован је таковским крстом V реда.

Радови од већег значаја ови су: Зграда за окружно начелство у Шапцу. — Основна школа у Смедереву. — Основна школа у Азањи, окр. смедеревски. — Гимназија Св. Саве у Пироту. — Гимназија у Нишу. — Царинарница у В. Градишту. — Среска кућа у В. Градишту. — Црква манастира Св. Димитрија у Дивљанима, окр. пиротски. — Црква у Мојсињу округ руднички. — Црква у Бресници, окр. руднички. — Звонара за цркву у Грабовцу, окр. ваљевски, и за цркву у Остружници, округ београдски. — Звонара за цркву у Ћуприји. — Дом друштва „Краљ Дечански“ на Врачару, у друштву са Г. Драгутином Ђорђевићем. — Скица за Дом Народ-

ног Представништва, у друштву са Г. Драгутином Ђорђевићем (конкурс). — Скица за официрски дом у Београду, у друштву са Г. Јованом Илкићем (конкурс). — Кућа Димитрија Крсмановића код Саборне Цркве. — Кућа Димитрија Наумовића, казанџије на Теразијама. — Вила Д-р Миливоја Јовановића, професора, на Врачару. — Од књижевних радова има превода са немачког, који су штампани у »Техничком Листу«, и то: *Упут за пројектовање зграда*, штампано у свескама за март, април и мај 1905 г. — *Одредбе за извођење конструкција из бетона са гвожђем*, штампано у 1904 год.

ПЕТАР РАНОСОВИЋ (виши учитељ). — Рођен је 1858. У детињству у Цариграду учио француску језуитску школу. По смрти свога оца Раноса, бив. директора дипломатске агенције у Цариграду, а пре тога васпитатеља кнежева Милана II и Михаила III, био је доведен у Београд 1867 год., где је свршио први разред гимназије. Одмах затим 1868 год. био је послат у Русију и био је примљен у јужнословенски пансион, где је учио реалку. Отуда је прешао у војну школу, из које је произведен за официра 1878 г. у 85 виборшком пуку у Петрограду. Вратио се из Русије 1881 год. у Београд, и примљен је као официр у српску војску, при Гл. Генералштабу. 1883 год. био је послат у минхенску Академију Уметности и ту је пробавио до 1887 год. Доцније, у интересу успешнијег рада на сликарству, молио је да му се уважи оставка на војну службу, што му је учињено, и постављен је био за учитеља цртања у гимназији. 1894 год. указала се потреба у Министарству Војном, и био је постављен за управника војне штампарије, а отуд је примљен у Велику Школу 1899 год. за вишег учитеља цртања.

Сликарски су му радови: *Рајић, Х. Вељко, Голаћи, Бошко Југовић*, и др. У опште, бавио се сликањем из српске прошлости и из народног жанра.

УЧЕНИЦИ.

А) Филозофски факултет.

РЕДОВНИ УЧЕНИЦИ. — Александар Стојановић, Ана Христићева, Антоније Делимировић, Антоније Танасковић, Богољуб Тодоровић, Божидар Петровић, Божидар Поповић, Божица Јовановићева, Боривоје Милојевић, Босиљка Ђорђевићева, Босиљка Радуловићева, Бранко Лазаревић, Владимир Вујић, Владимир Г. Лазић, Владимир Маринковић, Владимир Стаматовић, Владислав Нешковић, Владислав Росић, Војислав Петровић, Војислав Поповић, Вук М. Ивановић, Вукосава Здравковићева, Вукосава Поповићева, Глигорије Џамбасовић, Гојко Ђаја, Гргур Берић, Даринка Јаношевићева, Даринка Милосављевићева, Даринка Новаковићева, Даринка Станишићева, Делимир Лазаревић, Димитрије Данић, Димитрије Дохчевић, Димитрије Лазовић, Димитрије Теодосић, Димитрије Фртунић, Доброслава Ђорђевићева, Драга Вујићева, Драгиња Којновићева, Драгиња Михаиловићева, Драгољуб Гогић, Драгољуб Јевтић, Драгољуб Мелентијевић, Драгољуб Милојевић, Драгољуб Шундерић, Драгомир Ђорђевић, Драгомир Илић, Драгомир Јекић, Душан Андријашевић, Душан Димитријевић, Душан Јовановић, Душан Марјановић, Душан Тадић, Душан Трипковић, Ђорђе Константиновић, Ђорђе Ступаревић, Ђурађ Поп-Лазић, Ђурђе Јеленић, Ђурђија Арсенијевићева, Живојин Јанићијевић, Живојин Цветковић, Живота Јанковић, Загорка Јовановићева, Загорка Јовановићева (мл.), Зорка В. Божићева, Зорка Дединчева, Зорка Јањушевићева, Зорка Недићева, Иван Димитријевић, Иван Радивојевић, Јаниђије Денић, Јелисавета Поповићева, Јелица Бресјанчева, Јелица Јеличићева, Јован Ђоновић, Јован Максимовић, Јован Продановић, Јован

Ристић, Јованка Завађилова, Јордан Петровић, Јосиф Буцек, Касија Теодосијевићева, Константин Деда, Константин Новаковић, Косара Далековићева, Коста Луковић, Коста Ст. Петровић, Коста Урошевић, Ламбра Тозијевић, Лепосава Атићева, Лепосава Маринковићева, Лепосава А. Маринковићева, Љубица Атанацковићева, Љубица Јовановићева, Љубомир Илић, Магдалена Јовановић, Марија Деспотовићева, Марија Петронијевићева, Милан Ванлић, Милан Гавриловић, Милан Димовић, Милан Н. Јанковић, Милан Т. Митић, Милан Т. Николајевић, Милан Радојичић, Милева Васовићева, Миливоје Станојевић, Милисав Марковић, Милица Кнежевићева, Милица Марковићева, Милица Марковићева (мл.), Милка Мићићева, Милоје Милојевић, Милорад С. Јанковић, Милорад Лазаревић, Милорад Луковић, Милорад Поповић, Милош Р. Димитријевић, Милош Московљевић, Миодраг Ибровац, Михаило Ђорђевић, Михаило Милинковић, Михаило Ристић, Младен Т. Берић, Младен Николић, Момчило З. Иванић, Момчило Мишковић, Наталија Пантелићева, Недељко Ст. Дивац, Никола Антула, Никола Ђерић, Никола Ђурица, Никола Завишић, Никола Минић, Никола Остојић, Никола Поповић, Никола Станаревић, Павле Стевановић, Павле Чубровић, Панта Јованчевић, Петар Борисављевић, Петар Мајић, Петар Марковић, Петар Поповић, Петко Краговић, Правда Марковићева, Радивоје Карапић, Радивоје Ненадовић, Радисав Радојевић, Радосав Јовановић, Ратко Пенезић, Риста Ненезић, Ружица Вељовићева, Сава Ж. Вучетић, Светислав Петровић, Светолик Михајловић, Сима Јеврић, Сима Пандуровић, Синиша Ђаја, Смиљка Стојановићева, Станиша Станишић, Стеван Миленковић, Стеван Симић, Стојан Зафировић, Тихомир Церовић, Тодор Божовић, Цвета Петровићева.

ВАНРЕДНИ УЧЕНИЦИ. — Александра Љубичићева, Велика Стефановићева, Велимир Живојиновић, Видосава Бабовићева, Видосава Стојковићева, Вукосава Милићева, Даница Јанковићева, Даринка Гавриловићева, Драгиња Јефтићева, Душан Ђурић, Живана Јевтовићева, Живана Филиповићева, Зорка Д. Петровићева, Јела Ковачевићева, Јелена Скерлићева, Јелена Томашевићева, Јелена Томићева, Јелисавета Ристићева, Јованка Марковићева, Катарина Гавриловићева, Катарина Јовичићева, Катарина Николићева, Косара Јанковићева, Лепосава Максимовићева, Љубица Марковићева, Марија Шокорчева,

Милева Лазовићева, Милутин Магазиновић, Милутин Суботић, Михаило Градојевић, Радован Тунгуз-Перовић, Ружица Красићева, Сава Теодосијевић, Стана Нешићева, Станија Костићева, Стоја Рафаиловићева, Христо Стојанов.

Б) Правни факултет.

РЕДОВНИ УЧЕНИЦИ. — Алекса Матановић, Александар Весић, Александар Денић, Александар Јокановић, Александар Јосиповић, Александар Книћанин, Александар Лазаревић, Александар Павловић, Александар К. Петровић, Александар Петровић-Чарно, Александар Слепчевић, Александар Станковић, Александар Ћирић, Аритон Миленковић, Аспарух Велев, Атанасије Николић, Богдан Парезановић, Богољуб Ђорђевић, Богољуб Јевтић, Богомир Јевтић, Божидар Божовић, Божидар Ђорђевић, Божидар Крстић, Божидар Максимовић, Божидар Милетић, Божидар С. Протић, Божидар Смиљанић, Божидар Филиповић, Бошко Филиповић, Боривоје Боди, Боривоје Глигоријевић, Борислав Зарић, Борислав Миловановић, Борислав Милојковић, Борислав Стојановић, Бошко Л. Перишић, Бранислав Ђорђевић, Бранислав Перуничић, Бранко Нешић, Будимир Борисављевић, Велимир Анђелковић, Велимир Т. Аћимовић, Велимир Вучковић, Велимир Павловић, Велимир А. Прелић, Велимир Радојкић, Вељко Николић, Витомир Т. Спајић, Витомир Стојковић, Витор Д. Крстић, Владета Поповић, Владимир Ђ. Поповић, Владимир М. Поповић, Владимир Станојевић, Владислав Поповић, Влајко Кочић, Влајко Поповић, Властимир Глишић, Властимир Манојловић, Војислав Божановић, Војислав А. Ђорђевић, Војислав Калановић, Војислав Николић, Војислав Новаковић, Војислав А. Паљић, Војислав Ј. Поповић, Војислав Т. Прокић, Војислав Стевановић, Војислав Филиповић, Гавра М. Церовић, Гаврило Д. Леви, Гаврило Петровић, Гојко Доганџић, Гојко Никетић, Давид Хохнер, Данило Ђ. Грујичић, Данило Ј. Данић, Данило Р. Данић, Данило Радивојевић, Димитрије Димитријевић, Димитрије Т. Животић, Димитрије Кузмановић, Димитрије Милошевић, Димитрије Михаиловић, Димитрије Нанка, Димитрије Нешић, Димитрије Ж. Протић, Димитрије Станојевић, Димитрије Туцовић, Добривоје Митровић, Добрило В. Петровић, Драгиша Јовановић, Драгиша

Леовац, Драгољуб Илић, Драгољуб С. Јањић, Драгољуб Карабатић, Драгољуб Маринковић, Драгољуб Николић, Драгољуб Новаковић, Драгољуб Петровић, Драгољуб Поповић, Драгољуб Симић, Драгомир Арнаутовић, Драгомир Атанасијевић, Драгомир Батавањић, Драгомир В. Васић, Драгомир Милојевић, Драгомир Ђ. Михаиловић, Драгомир Рафајловић, Драгомир Степановић, Драгослав Јовановић, Драгослав Стојадиновић, Драгутин Антић, Драгутин Велисављевић, Драгутин Димић, Драгутин Димовић, Драгутин Добросављевић, Драгутин С. Којић, Драгутин Станојевић, Драгутин Савић, Драгутин Стојковић, Душан Арнаутовић, Душан Витомировић, Душан Милосављевић, Душан М. Николић, Душан А. Поповић, Душан Дим. Поповић, Душан М. Поповић, Душан С. Поповић, Душан Стоиљковић, Душан Ђ. Тодоровић, Душан Хаџи-Тодоровић, Душан Туцаковић, Ђорђе Анастасијевић, Ђорђе А. Богосављевић, Ђорђе Војводић, Ђорђе М. Дреновац, Ђорђе Настасијевић, Ђорђе Т. Ђорђевић, Ђорђе З. Петковић, Ђорђе Поповић-Пфаф, Ђорђе Т. Поповић, Ђорђе Протић, Жарко Миловановић, Жарко Чулић, Живојин Петрушић, Живан Л. Стојановић, Живко Милојевић, Живко Топаловић, Живко Шушић, Живојин Аврамовић, Живојин Анђелковић, Живојин Васиљевић, Живојин Животић, Живојин Радовић, Живојин Стаменковић, Живота Манојловић, Живота Спасојевић, Живота Харизовић, Живота Поповић, Зорка Рокнићева, Иван Герасимовић, Иван А. Јовановић, Иван Ратковић, Илија Јефремовић, Илија Лумовић, Илија Поповић, Илија Прелевић, Илија Чворић, Илија А. Шуменковић, Исидор А. Протић, Јаков Овадија, Јаничије Јаничијевић, Јаничије Красојевић, Јања Константиновић, Јеврем Герасимовић, Јевта Николић, Јеремија Протић, Јован Алексић, Јован Ђ. Мишић, Јован Најдановић, Јован К. Поповић, Јован Стефановић, Јован Страњаковић, Јован К. Тановић, Јован М. Тодоровић, Јован Д. Цакић, Јосиф Стојановић, Константин Вукосављевић, Коста Лукић, Коста Стојановић, Коста А. Стојановић, Крста Вељановић, Крста Кузмановић, Крста Љ. Милетић Лазар К. Вељковић, Лазар Дамњановић, Лазар Т. Милошевић, Лазар Ђ. Настасијевић, Лазар Топаловић, Лазар Четле, Љубиша Винтер, Љубиша Миловановић, Љубодраг Ђ. Карић, Љубомир Гломазић, Љубомир Ђурић, Љубомир И. Јанчић, Љубомир Јездић, Љубомир Јовановић, Љубомир Крунић,

Љубомир Марковић, Љубомир Милосављевић, Љубомир Нешић, Љубомир Ранковић, Љубомир Стефановић, Љубомир Трандафиловић, Љубомир Шантрић, Малеш Ј. Јаковљевић, Манојло Н. Николић, Марко Даковић, Марко Радисављевић, Миладин Маринковић, Миладин Поповић, Милан Б. Блажић, Милан Граф, Милан Ерчић, Милан И. Јелић, Милан Јовановић, Милан Кокић, Милан Маринковић, Милан Милетић, Милан Б. Миланковић, Милан П. Нешић, Милан Николајевић, Милан Николић, Милан Ђ. Павловић, Милан Радовановић, Милан Симић, Милан Слепчевић, Милан Стојковић, Милан Љ. Ћирић, Милан Ж. Цветковић, Миливоје Вукосављевић, Миливоје Јездимировић, Миливоје Јовановић, Миливоје Јовићевић, Миливоје Миливојевић, Миливоје Перић, Миливоје Радојичић, Миливоје К. Тадић, Милисав Станојевић, Милован Ђ. Николић, Милован Чолић, Милојко Васовић, Милорад Антоновић, Милорад Живановић, Милорад Зебић, Милорад Карајичић, Милорад Куртовић, Милорад Лозанић, Милорад Недељковић, Милорад Пантелић, Милорад Петровић, Милорад Соколовић, Милош С. Бобић, Милош Јанковић, Милош Јовичић, Милош Михаиловић, Милош К. Недић, Милош Цукавац, Милутин Банић, Милутин Милошевић, Милутин Нагулић, Милутин Петровић, Милутин Самуровић, Милутин Ускоковић, Милутин Чекић, Миљко Нешић, Мирко Н. Мићић, Мирко Тодоровић, Мирко Шуњевић, Мирослав Благојевић, Мирослав Динић, Мирослав Лонткијевић, Митар Константиновић, Михаило Бадемлијић, Михаило Банковић, Михаило Б. Бркић, Михаило Глушчевић, Михаило Димитријевић, Михаило Живковић, Михаило Јовановић, Михаило Костић, Михаило Лазаревић, Михаило Лучић, Михаило Мијушковић, Михаило Митровић, Михаило В. Николић, Михаило Пајић, Михаило Пламенац, Михаило Радисављевић, Михаило А. Семан, Михаило Станојевић, Михаило Стевановић, Младен Живановић, Младен Марковић, Момчило Р. Бојић, Момчило Јанковић, Момчило Д. Спасић, Ненад Вујић, Никола Милошевић, Никола Д. Ничота, Никола Хроњек, Павао Димић, Павле Ивановић, Петар Андрејевић, Петар Вујић, Петар Гребенац, Петар Ђ. Завишић, Петар Д. Илијћ, Петар М. Јевтић, Петар Крстић, Радисав Лучић, Радисав О. Суботић, Радмило Милићевић, Радоје М, Вуловић, Радоје Ђ. Чобељић, Радојица Милојевић, Радомир Луковић, Радомир Павловић, Радомир Шајковић, Радомир

Шапоњић, Рајко С. Симић, Риста Михаиловић, Риста Михаиловић (мл.), Сабитај Таџер, Сава Ранчић, Сава Теодосијевић, Светислав Јовановић, Светислав Јаћовић, Светозар Ђ. Васикић, Светозар Петровић, Светозар К. Петровић, Светолик Гајић, Светолик Петровић, Светомир Вукајловић, Светомир Лазаревић, Светомир Лекић, Сибин М. Таврић, Сима Коснић, Славко Крчевинац, Славко Маринковић, Славко Миловановић, Славобран Николајевић, Слободан Василић, Спасоје Лукић, Спасоје Петровић, Спиридон Михаиловић, Станислав Милијановић, Станислав Савић, Стеван Ј. Бабовић, Стеван В. Јакшић, Стеван С. Јовановић, Стеван С. Неновић, Стеван Тодорић, Стеван Филиповић, Стојадин Стојадиновић, Стојан Гавриловић, Стојан М. Динић, Стојан Н. Јовановић, Стројимир Манојловић, Танасије М. Крстић, Танасије Теодосијевић, Теодор Богатинчевић, Тихомир Антонијевић, Тихомир Д. Вујовић, Тихомир Ивановић, Тихомир Маринковић, Тихомир Поповић, Тихомир Самуровић, Тихомир Шкекић, Тодор А. Тонић, Тома Живановић, Угљеша Јовановић, Христифор Ђуричић, Чедомир В. Јанковић, Чедомир Стаменковић.

ВАНРЕДНИ УЧЕНИЦИ. — Александар Вујић, Александар Тодоровић, Андреја Миливојевић, Борислав Протић, Бранислав Цветковић, Бранко Т. Протић, Велимир Јовановић, Глигорије Поповић, Данило Стевановић, Димитрије Јовановић, Драгољуб Јанковић, Драгољуб Тодоровић, Душан Ђ. Милијевић, Душан Николајевић, Душан Сретеновић, Душан Цветковић-Цекић, Ђорђе М. Спасојевић, Жарко Крстић, Иван Кантарџијев, Илија Јелисић, Илија Петровић, Јован Б. Ђуричић, Јован К. Ђуричић, Лаљу Дремсизов, Марија Магазиновићева, Марко Меховић, Миладин Лазаревић, Милан Дрндаревић, Милан Здравковић, Милан Петровић, Миливоје Сарић, Миливоје Стојковић, Миливоје Тодоровић, Милија Станимировић, Милорад Трифуновић, Милош С. Арсеновић, Милош Марковић, Милутин Јовановић, Милутин Симић, Милутин Томић, Миодраг Тинкић, Мирослав Јанићијевић, Митар Мијушковић, Михаило Л. Ивковић, Михаило С. Илић, Михаило Д. Крстић, Никола Марковић, Петар М. Јовановић, Петар Летић, Предраг Кашиковић, Радивоје Мирковић, Радисав Гавриловић, Радован Радосављевић, Ратко Стакић, Светолик Милутиновић, Танасије Здравковић.

B) Техничкн факултет.

РЕДОВНИ УЧЕНИЦИ. — Александар Велицки, Александар Драгићевић, Александар Павловић, Ангелина Јанковићева, Андрија Туцовић, Антоније Ч. Панић, Антоније Радојевић, Благоје Лазић, Богиња Барјактаровићева, Божидар Јовановић, Божидар А. Јовановић, Божидар Обрадовић, Божидар Радивојевић, Божидар Ранковић, Борислав Стевановић, Бранко Јовановић, Василије Новичић, Видосава Миловановићева, Владимир А. Симић, Данило В. Зделар, Данило А. Лончаревић, Даница Бајићева, Даринка Марковићева, Димитрије Атанацковић, Димитрије М. Ацић, Димитрије Димитријевић, Димитрије Леко, Димитрије Науновић, Димитрије Тодорић, Димитрије Шрепловић, Драгиша Стојадиновић, Драгољуб Марковић, Драгољуб Миленковић, Драгољуб В. Пантић, Драгољуб Стевановић, Драгомир Стевановић, Драгутин Лазаревић, Драгутин Шиљански, Душан Јовановић, Душан Капетановић, Душан Милојковић, Душан Милосављевић, Ђорђе Јанковић, Ђуро Вукосављевић, Едуард Гавриловић, Живојин Ј. Илић, Живојин Тодоровић Живорад Николић, Здравко Васковић, Илија Дуцић, Јездимир Нешовић, Јован Вељановић, Јован Ђ. Гашић, Јован Крикнер, Јован Т. Петровић, Јованка Бончићева, Јосиф Ковачевић, Јосиф Сибер, Константин Шећовић, Коста Шијачки, Крста Динић, Лазар Марковић, Лазар Пејић, Лепосава Игњатовићева, Љубица Бркићева, Љубиша Тодоровић, Милан Андрејевић, Милан Апостоловић, Милан Живановић, Милан В. Јојић, Милан Нешић, Милан П. Павловић, Милан Д. Петковић, Милан Ј. Стојиловић, Миливоје Безуховић, Миливоје Војковић, Миливоје Јанковић, Миливоје Лазаревић, Милица Вукшићева, Милица Чолак-Антићева, Милоје Радосављевић, Милорад Арновљевић, Милорад Живановић, Милорад Милутиновић, Милош Нешковић, Милутин Стојановић, Михаило Ђоковић, Михаило Ђ. Завишић, Михаило А. Петровић, Младен Мил. Ђуровић, Момир Коруновић, Момчило П. Костић, Момчило К. Томић, Неша Јовановић, Никола Прапорчетовић, Никола Тирнанић, Павле Поповић, Петар Животић, Петар Л. Јанковић, Петар К. Јовановић, Петар Павићевић, Петар Петровић, Радиша В. Николић, Радмило Новаковић, Радован Мојсиловић, Радомир Ђаковић, Радомир Ј. Пурић, Сава Кнежевић, Светозар Генић, Светолик Дреновац, Светомир Поповић, Сима Ђорђевић, Станислав Јосифовић, Станоје Ми-

ливојевић, Станојло Бабић, Стеван Савић, Стојан Миљковић, Тихобран Мацаревић, Тодор Филиповић, Тома Крстић, Чедомир Милојковић.

ВАНРЕДНИ УЧЕНИЦИ. — Драгољуб Н. Весовић, Ђорђе М. Илић, Иван Белић, Јулијана Ковачевићева, Миленко С. Зарић, Милорад Панић, Милош Рафајловић, Миодраг Ј. Крстић, Настас Настасијевић, Светислав Симић.

ERRATA.

Важније штампарске и писарске погрешке ово су: „Еволуцуја“ место „Еволуција“ (стр. 13, наслов стране); „novarationem“ м. „inaugurationem(?)“ (стр. 44, ред 23); „Честитање“ м. „Честитања“ (у наслову стране од стр. 49—63); „Тусуп“ м. „Тушуп“ (стр 52, ред 21); „veux cordials“ м. „voeux cordiaux“ (стр. 53, ред 23); „словянскій“ м. „славянскій“ (стр. 55, ред 23); „Иванишвић“ м. „Иванишевић“ (стр. 55, ред 38); „Гуслар“ м. „Гусле“ (стр. 56, ред 8); „Редосављевић“ м. „Радосављевић“ (стр. 57, ред 12); „ayante“ м. ayant“ (стр. 58, ред 14); „српске“ м. „српско“ (стр. 62, ред 3); „Арамбашић“ м. „Арамбашин“ (стр. 63, ред 18); „Манцер“ м. „Манђер“ (стр. 63, ред 32); „Таслице“ м. „Плевље“ (стр. 63, ред 36, затим стр. 64, ред 1, 4, 5); „Јовић“ м. „Фотић“ (стр. 68, ред 15); „Гагић“ м. „Гачић“ (стр. 68, ред 17); „Theologie“ м. „Théologie“ (стр. 70, ред 15); „Benares“ м. „Benarès“ (стр. 71, ред 14 и 15); „félicitation“ м. „félicitations“ (стр. 71, ред 15); „fairai“ м. „ferai“ (стр. 71, ред 20); „Мишић“ м. „Мишковић“ (стр. 73, ред 23); „zahvaljuem“ м. „zahvaljujem“ (стр. 77, ред 33); „collegues“ м. „collègues“ (стр. 80, ред 37); „succés“ м. „succès“ (стр. 80, ред 38); „(редован професор)“ м. „(продекан, редован професор)“ (стр. 97, ред 10); „гд“ м. „где“ (стр. 105, ред 26); „ês“ м. „ès“ (стр. 105, ред 29); „1894“ м. „1897“ (стр. 110, ред 16); итд.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
БЕОГРАД

Инв. бр. 31784.